

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Euroopa Liidu kuvand üleriigiliste ajalehtede ja maakonnalehtede ajakirjanike seas

Bakalaureusetöö (4 AP)

Gea Otsa
Juhendaja: Aune Past (MA)

Tartu
2007

Sisukord

Sisukord	2
Jooniste sisukord	4
Sissejuhatus	6
1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	
1.1. Meedia roll avaliku arvamuse kujundamises Euroopa Liitu	9
1.2. Ajakirjanike meelsus ELi suhtes Soomes	9
1.3. ELi kajastamine ja toimetuste juhid	10
1.4. ELi kuvand eestimaalaste seas	11
1.5. Sissetulek, haridus ja ELi kuvand	12
2. Uurimisküsimused ja hüpotees	14
3. Teemaga seotud tähtsamad mõisted	15
4. Metoodika	16
5. Valim	22
6. Formaliseeritud küsitlus	
6.1. Ajakirjanike arvamus ja kuvand Euroopa Liidu kohta	25
6.2. Info ja allikad	30
7. Ajakirjanike jagumine sihtrühmadesse Grunigi situatsiooniteooria järgi	39
8. Kontentanalüüs	
8.1. Artiklite iseloomustus	43
8.2. Hinnangud Euroopa Liidule	50
8.3. Kontentanalüüsi tulemuste võrdlus formaliseeritud küsitluse tulemustega	55
9. Süvaintervjuud	
9.1. Sissejuhatavad küsimused	56
9.2. Ideoloogia	58
9.3. Meediarutiinid	61
9.4. Organisatsioon	65
9.5. Vahekokkuvõte	66
10. Järeldused ja diskussioon	
10.1. Järeldused	68
10.2. Diskussioon	71
Kokkuvõte	73

Summary	75
Viidatud allikad	78
Lisa 1. Formaliseeritud küsitluse ankeet	80
Lisa 2. Kodeerimisjuhend	90
Lisa 2.1. Kodeerimistabel	95
Lisa 3. Semistruktureeritud intervjuu kava	100
Lisa 4. Intervjuude transkriptsioonid	103

Jooniste sisukord

1. Kuidas hindate muutusi, mis on Eesti elus viimase 15 aasta jooksul toimunud?	24
2. Kas olete rahul, et Eesti on ELi liige?	24
3. Kas olete rahul, et Eesti on ELi liige? (2)	25
4. Euroreferendumil hääletamine	25
5. Kuidas hääletasite euroreferendumil?	26
6. Kui tuleks uus referendum, kuidas hääletaksite?	26
7. ELi kuvand ajakirjanike seas	27
8. ELi kuvand ajakirjanike seas (2)	28
9. Kas seos ELiga muudab artikli Teie meelest mõjukamaks?	29
10. 9. Kas seos ELiga muudab artikli Teie meelest mõjukamaks? (2)	29
11. Kui tihti olete käinud tööreisidel Euroopa riikides ajal, mil Eesti on ELi liige?	30
12. Kui tihti olete käinud tööreisidel Euroopa riikides ajal, mil Eesti on ELi liige? (2)	30
13. Kelle kulul need tööreisid toimusid?	31
14. Kelle kulul need tööreisid toimusid? (2)	31
15. Kas olete osalenud ELi temaatikaga seotud koolitustel?	32
16. Kas olete osalenud ELi temaatikaga seotud koolitustel? (2)	32
17. Kas meil on piisavalt infot ELi kohta?	33
18. Kas meil on piisavalt infot ELi kohta? (2)	33
19. Kust saate infot ELi kohta?	34
20. Kust saate infot ELi kohta? (2)	34
21. Kui usaldusväärseks hindate nendest allikatest saadud infot ELi kohta?	35
22. Kui usaldusväärseks hindate nendest allikatest saadud infot ELi kohta? (2)	35
23. Kui tihti vormub allika pakutud info artikliks?	36
24. Kui tihti vormub allika pakutud info artikliks? (2)	36
25. Ajakirjanike kuuluvus sihtrühmadesse	38
26. Ajakirjanike kuuluvus sihtrühmadesse (2)	38
27. ELi kuvand sihtrühmade kaupa	39
28. ELi kuvand sihtrühmade kaupa (2)	40
29. Artiklid rubriikide kaupa	42
30. Artiklid rubriikide kaupa (2)	42
31. Žanr	43

32. Žanr (2)	43
33. Peamine (alg)allikas	44
34. Peamine (alg)allikas (2)	45
35. Artikli üldine tonaalsus	46
36. Artikli üldine tonaalsus (2)	46
37. Peateema	47
38. Peateema (2)	48
39. Hinnang ELile artiklis	49
40. Hinnang ELile artiklis (2)	49
41. Hinnangulisus ELi kohta pealkirjas	50
42. Hinnangulisus ELi kohta pealkirjas (2)	50
43. Hinnang meie-nemad skaalal	51
44. Hinnang meie-nemad skaalal (2)	51
45. Kus toimub artikli tegevus	52
46. Kus toimub artikli tegevus (2)	52
47. Keskne ELi esindav tegelane	53
48. Keskne ELi esindav tegelane (2)	53

Sissejuhatus

Eesti liitumine Euroopa Liiduga on muutnud paljugi Eesti ja eestimaalaste elus. Tähtis otsus, kas liituda või mitte, võeti vastu 2003. aasta 14. septembri rahvahääletusel ja mäletatavasti oli otsus positiivne – jah, liituda, ütles 67 protsenti referendumil osalenutest. Kuidas teadis rahvas, mismoodi hääletada? Siin on suur osa meedial, kes kajastas Euroopa Liidu temaatikat enne referendumit tavapärasest tihedamalt. Kuid kas ta tegi seda ka tasakaalustatult? Kas kõik huvigrupid said oma arvamuse välja öelda? Kuidas ajakirjaniku enda hoiakud mõjutasid EL kajastamist meedias?

Meedial on avaliku arvamuse kujundamisel tähtis roll. Juba Lippmann kirjutas 1922. aastal oma raamatus „Public Opinion“, et avalikkus ei kujunda enam ise oma arvamust ja seda eriti poliitika suhtes, vaid et seda teeb meedia läbi enda loodud stereotüüpide ja *slogan’ite* (Lippmann 1997). Kuivõrd on rahvale Euroopa Liidust kuvandi loonud Eesti meedia? Erinevate uuringute tulemusena ilmneb, et enne referendumit oli kandidaatmaadest just Eesti suhtumine ELi kõige skeptilisem. Ometi tuli referendumil kindel „jah“. Eesti riik oli valitsuse tasandil vastu võtnud otsuse igal juhul Eesti liitumist ELiga toetada. Kas meedia muutus poliitilise eliidi käepikenduseks ja aitas valitsusel oma plaani ellu viia, selleks rahvast mõjutades? Või suutsid ajakirjanikud säilitada objektiivsuse?

Oluline see, milline on Euroopa Liidu teema rõhuasetus meedias täna, kolm ja pool aastat pärast referendumit. Kas avalikkus saab Euroopa Liidu kohta tasakaalustatud ja õiglast infot? Kas ajakirjanikud ise saavad sellist infot, et seda siis jagada? Milline on ajakirjanike endi arvamus Euroopa Liidust ning kuivõrd see arvamus kajastub artiklites ja seega ka üleüldises agendas? Viimane küsimus ongi käesoleva töö peamiseks teemaks.

Bakalaureusetöös analüüsin üleriigiliste ja maakonnalehtede ajakirjanike suhtumist Euroopa Liitu aastal 2006 ja 2007 ning seda, kas ja kuivõrd see suhtumine kajastus ka ajalehtedes avaldatud artiklites. Eriti huvitab mind, kas maakonnalehtede ja üleriigiliste lehtede ajakirjanike suhtumises ja kirjutatud artiklites on ka suhtumiste erinevusi. Ja kui on, siis püüan kombata selle põhjuseid. Samuti kasutan James Grunigi situatsiooniteooriat ning jagan vastanud ajakirjanikud selle teooria järgi sihtrühmadesse. Eesmärk on näha, kas eri

sihtrühmade jaoks on ka Euroopa Liit erinev. Teooriast saab pikemalt lugeda metoodikat tutvustavas peatükis.

Käesolev töö on edasiarendus 2006. aasta kevadsemestril ainekursusele „Sissejuhatus suhtekorraldusse” ning 2007. aasta sügissemestril ainekursusele „Imago ja mainekujundus” tehtud kodutöödest, kus uurisin Euroopa Liidu kuvandit Äripäeva ajakirjanike seas. Selleks analüüsisin 20 täidetud küsitlusankeeti ning tegin süvaintervjuud, lisaks analüüsisin ka Äripäevas ilmunud artikleid. Selgus, et ehkki oma juhtkirjades võttis Äripäev Euroopa Liidu suhtes skeptilise hoiaku, oli valdav osa ajakirjanikke siiski ELi suhtes positiivselt meelestatud. Küll oli aga Euroopa Liidu vastaste osakaal suurem toimetuse juhtide hulgas.

Töö on jagatud kümneks suuremaks peatükiks.

Esimeses peatükis annan ülevaate töö teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest. Selgitan, milline on meedia roll avaliku arvamuse kujundamises Euroopa Liitu. Võrdluseks oma uuringu tulemustega toon välja Soome ajakirjanike seas tehtud küsitluse tulemused, kus selgub põhjanaabrite ajakirjanike meelsus ELi osas. Euroopa Liidu AIM projekti tarbeks uuriti, kuidas näevad Euroopa Liitu toimetuste juhid. Samuti on oluline „Mina. Maailm. Meedia“ uuringust selgunud Euroopa Liidu kuvand eestimaalaste seas.

Teises peatükis esitan uurimisküsimused ja hüpoteesid, kolmandas peatükis tutvustan teemaga seotud tähtsamaid mõisteid.

Neljandas peatükis tutvustan metoodikaid, mida käesolevas töös kasutan – semantilist diferentsiaali, Grunigi situatsiooniteooriat, kontentanalüüsi ja süvaintervjuud. Selgitan, milline oli uuringute läbiviimise üldine käik, samuti seletan analüüsi põhimõtteid.

Viiendas peatükis selgitan uuringute valimite koostist.

Kuuendas peatükis esitan formaliseeritud küsitluse semantilise diferentsiaali meetodil analüüsitud tulemused.

Seitsmendas peatükis esitan need formaliseeritud küsitluse tulemused, mida kasutasin Grunigi situatsiooniteooria abil sihtrühmade määramiseks ning võrdlen Euroopa Liidu kuvandit eri sihtrühmade vahel.

Kaheksandas peatükis esitan kontentanalüüsi uuringutulemused.

Üheksandas peatükis esitan süvaintervjuude tulemused.

Kümnendas peatükis on järeldused ja diskussioon.

Töö maht on koos lisadega kokku 167 lehekülge, sellest autoriteksti 58 lehekülge, mille vahel on kokku 48 joonist või diagrammi. Lisadena tõin ära formaliseeritud küsitluse ankeedi, kodeerimisjuhendi, kodeerimistabeli, semistruktureeritud intervjuu kava ja süvaintervjuude transkriptsioonid.

Palju abi käesolevaks tööks olen saanud Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna õppejõudude korraldatud meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodite loengukursusest. Tänan oma grupikaaslasi Kristel Reimerit, Tarmo Õuemaad ja Mari Rebast, kes aitasid selle loengukursuse raames välja töötada empiirilise osa küsimustikku ja ning teha esialgse analüüsi, ka esialgne kodeerimisjuhend on sündinud koostöös, samuti aitasid nad läbi viia proovikodeerimist. Neljast süvaintervjuust kolm on grupikaaslaste tehtud. Põhjalik analüüsi osa ja järeldused on minu individuaalne töö.

Tänan oma juhendajat Aune Pasti toetuse ja abi eest, samuti Marju Lauristini asjatundliku kriitika ja soovitude ning Peeter Vihalemma julgustamise eest.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1. Meedia roll avaliku arvamuse kujundamises Euroopa Liitu

Milline on meedia roll avaliku arvamuse kujundamisel? Kogumikus „Euroopa Liit ja Eesti avalik arvamus” tõdeb Kertu Kaera Tallinna Pedagoogikaülikooli juures tegutseva Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi (RASI) ja Turu-Uuringute ASi 2001. aastal tehtud uuringut analüüsides, et vaid 10 protsenti küsitletutest ei pea ajakirjandust ELiga seotud küsimustes oluliseks allikaks (Kaera 2001). Sama uuringu põhjal järeldab Sigrid Kaasik, et inimesed teevad referendumil otsuse Euroopa Liidu kohta just peamiselt ajakirjandusest saadava info põhjal. „Mida vähem on inimestel mingis valdkonnas isiklikke kogemusi, seda sõltuvamad on nad infost, mida vahendab meedia, ning meedia infovalikust. Seega on väga oluline uurida, millist pilti ajakirjandus Euroopa Liidust loob ning kuidas see pilt sünnib /.../ (Kaasik 2001:90)

Mait Talts Eurouuringute Instituudist on küsinud: miks on ajakirjandus Eesti eurodebati seisukohalt nii oluline? Ja ise ka vastanud: „Eeskätt seetõttu, et meedia poolt vahendatud kogemus – kuigi see pole tunnetuslikult nii mõjus kui vahetu kogemus – on oma haardealuselt mahukas. /.../ Seetõttu ammutabki enamus inimestest oma teadmised ajakirjandusest ja kujundab selle põhjal oma isiklikud hoiakud.” (Talts 2000:151).

Talts (2000) leiab, et aastatel enne euroreferendumit oli Eesti ajakirjanduse roll kohalikus eurodebatis peamiselt olla informatsiooni erapooletu vahendaja ja infokanali pakkuja, põhimõttelises diskussioonis hoiti rõhutatult erapooletut positsiooni, olles siiski liitumise suhtes mõõdukalt positiivsel seisukohal. Erandina nimetab Talts Äripäeva, kes on üritanud loiuvõitu diskussiooni veidi provokatiivsete meetoditega elavdada.

1.2. Ajakirjanike meelsus ELi suhtes Soomes

Üldiselt arvatakse, et ajakirjanikud on kuuluvad aktiivsemate ja teadlikumate, samuti ühiskonnas toimuva suhtes uudishimulike ja kriitiliste inimeste hulka. Seega on huvitav vaadata ka teistes riikides ajakirjanike seas tehtud uuringuid, et neid siis Eesti uuringu tulemustega võrrelda. Bakalaureusetöö süvaintervjuude osas võtsin teemade struktureerimisel eeskujuks Tuomo Mörä töö, kes uuris ajakirjanike meelsust Euroopa Liidu suhtes. Enne 1994. aastal toimunud rahvahääletust, kus otsustati Soome liitumine Euroopa Liiduga, korraldas Mörä Soomes uuringu. Ta kaardistas ajakirjanike tööprotsesse ning isiklikke seisukohti ELi

suhtes ning püüdis selle kaudu jõuda järeldusele, miks artiklid Euroopa Liidust olid just sellised, nagu nad olid. Uurimus põhines ajakirjanike ja toimetajate intervjuudel, mis tehti kolmel korral – kaks aastat ja üks aasta enne referendumit ning rahvahääletuse järel. Kokku oli intervjuueeritavaid 113.

Mörä jõudis järeldusele, et Soome Euroopa Liiduga liitumist pooldavad argumendid ületasid uudisekännise kergemini ja et meediaorganisatsioonide rutiinid soosivad selgelt jah-poolt. Ajakirjanike endi jaoks tundus Soome ELi liikmeks astumine loomulik ja iseenesest mõistetav, liitumise mittepooldajad olid ajakirjanike jaoks marginaalsed ja omapärased isikud, keda ei võetud tõsiselt. Isegi kui mõned intervjuueeritud ajakirjanikud ei olnud ise Eurooliidu pooldajad, nägid nad maailma valitseva eliidiga sarnaselt ning vaatasid argumente läbi samade prillide (Mörä 1996).

1.3. ELi kajastamine ja toimetuste juhid

2006. aastal küsitlesid Piia Tammpuu ja Evelin Pullerits Euroopa Liidu AIM-projekti raames 15 Eesti tegevajakirjanikku ja toimetajat Eesti suurematest ajalehtedest, ETV-st, TV3-st ja BNS-ist. Intervjuudest selgus, et enamikus väljaannetest kuulub Euroopa Liidu temaatika välisuudiste osakonna ampluaasse. Põhjuseid otsides arvati, et tegemist pole mitte niivõrd suhtumisega, et EL on välisasi, vaid sellel teemal spetsiifilisemate teadmistega ajakirjanikud lihtsalt töötavad välisuudiste toimetustes. See ei tähenda, et artikkel alati välisuudiste plokis ilmuks, küll aga on tavaliselt autoriks välisteemadele spetsialiseerunud inimene. Intervjuudest selgus ka, et ajakirjanikud tunnevad toimetajate arvates Euroopa Liidus toimuva vastu vähe huvi. Ent siiski tunnetatakse teema olulisust, näiteks Postimees plaanib Brüsselisse püsiva korrespondendi saata. Teistel on seda takistanud rahapuudus. Tammpuu ja Pullerits uurisid oma töös ka seda, kuidas Euroopa Liidu temaatika üldse meediasse jõuab. Intervjuudest selgus, et see sõltub palju ajakirjaniku enda initsiatiivist ja teemade välja pakkumisest. Suuremate lugude ja väliskomandeeringute otsused tehakse tavaliselt pigem kollektiivselt, mitte ei otsusta seda (pea)toimetaja ainuisikuliselt. Autorid ei näinud siin eri uudiseorganisatsioonide käitumises vahet. Võtmeküsimus ELi temaatika kajastamises on seotus ja mõju kohalikule elule, sellega nõustusid kõik intervjuueeritavad. Telekanalitele oli oluline ka hea visuaalne materjal.

Peamised Euroopa Liidu temaatikat puudutavate uudiste allikad on välismeedia ja välisagentuurid nagu Reuters ja AP, selgus toimetajate küsitlemisest. Oma töö

eksperimentaalses osas loodan leida vastuse küsimusele, kas see kehtib ka ajakirjanike laiemal valimil.

Uuringust selgus, et oluline on, et info juba tuleks sobivas uudisformaadis, oleks kohe kasutatav ja ei vajaks suurt toimetamist, erinevalt näiteks ametlikest Euroopa Liidu institutsioonide pressiteadetest. Allikatest ja kommentaatoritest kasutatakse kõige enam kasutatavad Eesti europarlamenti saadikuid ja ELi institutsioonides töötavad eestlasi, seda ka kohalikus ajakirjanduses. Kõige tähtsamate infoallikatena nimetati aga isiklikke kontakte – just nii saadakse kõige huvitavam informatsiooni.

Autorid analüüsisid ka 2005. aasta märtsis kolme nädala jooksul ilmunud Euroopa Liitu kajastavaid uudiseid, mida selle aja peale oli kokku 205. 38% uudistest ilmus üleriigilistes lehtedes ja 28% maakonnalehtedes. Kõige rohkem uudiseid (39%) oli majanduse ja finantsteemadel, järgnesid välisuudised (31%) ja siseuudised (13%) (Pullerits & Tammpuu 2007:28). Institutsioonidest oli allikatena kõige enam kasutatud kohalike institutsioonide esindajaid (37,4%) ja muid, Euroopa Liiduga mitte seotud organisatsioone (21,4%). Euroopa Liiduga seotud institutsioonidest oli enam kasutatud Euroopa Komisjoni (18,3%). Ajalehtede rubriikidest leidis ELi temaatikat enim arvamus- ja välisuudiste sektsioonis (mõlemad 28,6%) (Pullerits & Tammpuu 2007).

1.4. ELi kuvand eestimaalaste seas

2005. aastal viidi läbi Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna uuring „Mina. Maailm. Meedia”, kus muu hulgas küsitleti inimesi ka Euroopa Liidu teemal, kasutades semantilise diferentsiaali meetodit ja Aune Pasti selleks välja töötatud omaduste süsteemi. Tulemustest selgub, et Euroopa Liit on keskmise eestimaalase jaoks suhteliselt võõras ja vähehuvitav valdkond. Kui küsitluses paluti valida kahe vastandliku omadussõna vahel, et kumb Euroopa Liitu rohkem iseloomustab, vastati kõige tihedamini „ei seda ega teist”. Siiski võib välja tuua, et „Mina. Maailm. Meedia” uuringu järgi nähakse Euroopa Liitu pigem kasvava, samas paigalseisva, üleoleva, tõusva ja mitmekesisena. Euroopa Liitu iseloomustati ka kui pigem kiiret, võõrast, avatud, jõulist, sooja, turvalist, ligitõmbavat, sõbralikku ja killustatud institutsiooni (Mina. Maailm. Meedia 2005).

Eelmise, 1. detsembrist 2002 kuni 6. jaanuarini 2003 läbi korraldatud uuringuga „Mina. Maailm. Meedia” võrreldes on näha, et toimunud on mõned muutused – tollal nähti Euroopa Liitu kõige enam avatu ja üleolevana, kuid ka turvalise ja arenevana (Past ja Vihalemm 2004). Vahetult pärast euroreferendumit tegi 2003. aasta novembris sama küsitluse uuesti

uuringukeskus Faktum. Olulisi erinevusi suhtumises Euroopa Liitu enne ja pärast referendumit ei ole (Past ja Vihalemm 2004).

Nii et vähem kui kolme aastaga on Euroopa Liidu kuvand suundunud avatud imagoga institutsioonist kasvava ja paigalseisva poole.

Ka aastal 2001 RASI ja Turu-Uuringute ASi tehtud uuringu järgi oli Euroopa Liit eestimaalaste jaoks eelkõige arenev, kasvav ja tõusev, kuid ka avatud, turvaline ja puhas. Peamine muutus on, et areneva imagoga institutsioonist on saanud paigalseisev (Past 2001).

1.5. Sissetulek, haridus ja ELi kuvand

Eesti keskmine tööjõukulu ühe töötaja kohta oli 2006. aastal statistikaameti andmeil 12 573 krooni kuus. Eesti Ajalehtede Liidu andmetel olid 2006. aastal üleriigiliste ajalehtede kulud ühe töötaja kohta kuus 18 666 krooni kuus ja maakonna- ja kohalike ajalehtede 10 500 krooni inimese kohta (Liikmeslehtede personalikulud 2007). Siia on aga arvestatud ka autojuhtide, koristajate jm ajakirjanikke abistava-teenindava personali palgad, nii et arvata võib, et ka maakonnalehtede ajakirjanike palgad ulatuvad vähemalt Eesti keskmiseni ja üleüldiselt teenivad ajakirjanikud Eestis keskmisest enam.

Seega on mõttekas võrrelda nende meelsust teiste kõrgema sissetulekuga eestlaste arvamusega Euroopa Liidust. Maris Valdre kirjutas 2003. aastal bakalaureusetöö teemal „Euroopa Liidu imago erinevates sissetulekurühmades”, kus selgus, et imagos kajastuvad olulised jooned kattuvad üldjoontes, hoolimata vastanute sissetulekust (Valdre 2003). Uuringu jaoks analüüsis Valdre ES Turu-uuringute 2002. aasta juunis tehtud põhjaliku küsitluse tulemusi, kasutades samuti semantilise diferentsiaali meetodit.

Analüüsist selgus, et ELi imagos olid eri sissetulekugruppide vahel ka mõned erinevused – näiteks sissetulekurühmale kuni 1000 krooni tundus EL märksa sõbralikum, ligitõmbavam, ühtlasem, võõram, vähe kasvavam ja vähem arenevam kui teistele sissetulekurühmadele. Sissetulekurühmades 1501–2000 krooni ja 2001–3000 krooni kerkis olulisel määral esile ka ELi kiirus, mis teistes sissetulekurühmades olulisel määral ei kajastunud. ELi põhitunnuseks võib Valdre analüüsi järgi pidada arenemist, sest neljast rühmast kuues kajastub just see tunnus ELi juures kõige intensiivsemalt.

Kui aga vaadelda kõige suurema sissetulekuga gruppi ehk sissetulekut üle 4000 krooni pereliikme kohta, selgub, et EL on nende inimeste jaoks kõigepealt arenev, siis jõuline, kasvav, mitmekesine ja turvaline. Samas kõige väiksema sissetulekuga grupi jaoks (kuni 1000 krooni) on EL peamiselt sõbralik, seejärel jõuline, mitmekesine ja ligitõmbav. Kokkuvõttes

leidis Valdre, et kui madalamas sissetulekurühmas sõltub ELi imago suuresti emotsionaalsuse faktorist, siis suurima sissetulekuga rühma juures avalduvad dünaamilisust iseloomustavad tunnusjooned märksa tugevamini kui emotsionaalset poolt kajastavad tunnused (Valdre 2003:52).

Ajakirjanikud on enamasti ka vähemalt keskharidusega, suur osa kõrgharidusega. Kui Valdre analüüsis ELi imagot eri haridusgruppides, selgus, et kõrg- ja keskharidusega inimesed näevad Euroopa Liitu värvilisemana kui algharidusega vastajad. Ülejäänud tunnuste põhjal statistiliselt olulisi erinevusi ei ilmnenud. Siiski mainis Valdre, et mida madalama haridusega on inimene, seda võrdsemana tajutakse ELi ning kõrgharidusega inimeste jaoks on EL avatum kui alg- või kõrgharidusega inimestele (Valdre 2003:55).

2. Uurimisküsimused ja hüpotees

Eelnevast lähtuvalt uurisin, milline on Eesti eestikeelse meedia ajakirjanike suhtumine Euroopa Liitu nüüd, aastatel 2006 ja 2007 ning kuidas see suhtumine kajastub Euroopa Liidust kirjutatud artiklites.

Uurimisküsimused on seega:

- 1) Milline on Euroopa Liidu kuvand Eesti eestikeelsete ajalehtede ajakirjanike seas?
- 2) Kas ja kuidas mõjutab ELi kuvand ja allikate valik artiklite sisu?
- 3) Kust saavad ajakirjanikud informatsiooni ELi kohta, millised on nende infoallikad ning kui sõltuvad nad nendest on?
- 4) Millistesse sihtrühmadesse Grunigi situatsiooniteooria järgi ajakirjanikud enamasti kuuluvad, kas pigem ollakse teadlikud ja aktiivsed või latentsed?

Põhihüpoteesid:

- 1) Ajakirjanike seas on Euroopa Liidu kuvand valdavalt positiivne, kuid maakonnalehtede ajakirjanike jaoks on see veelgi positiivsem
- 2) Positiivseid artikleid Euroopa Liidust ilmus rohkem kui negatiivseid, nii maakonnalehtedes kui ka üleriigilistes lehtedes.
- 3) Ajakirjanikud saavad kõige enam infot Euroopa Liidu kohta Eesti allikatest ning ei ole aktiivsed ise uusi teemasid ja allikaid otsima.
- 4) Kõige enam ajakirjanikke kuulub teadlikku ja aktiivsesse sihtrühma.

3. Teemaga seotud tähtsamad mõisted

Oma töös käsitlen sõnu „kuvand” ja „imago” sünonüümidenä.

Imago on sihtgruppides organisatsioonist kujunenud meelepilt, mille kujunemist mõjutavad organisatsiooni käitumine ja sümbolkommunikatsioon, sihtgrupi domineerivad skeemid ja kolmandate allikate info. Imago on sihtgrupi püsiv skeem, mille järgi sihtgrupid suhtuvad organisatsiooni ja mille põhjal nad eristavad organisatsiooni teistest. Imago vastab kiiresti küsimusele: mis see on? (Past 2001:12).

Imagol ehk kuvandil on palju erinevaid definitsioone. Üks definitsioon ütleb, et imago on organisatsiooni või isooni sageli teadlikult endast loodud pilt. Teine väidab, et imago on uskumuste ja muljete kogusumma, mis sihtgrupil on organisatsioonist. James Grunig ütleb, et imago on raskestidefineeritav termin, mida kasutades paljud inimesed peavad silmas hoopis erinevaid lähenemisi. Aune Past on välja pakkunud suhtekorralduse valdkonnas eesti keeles kasutamiseks järgmise definitsiooni: „Imago on organisatsioonist või üksikisikust kujunenud pilt sihtgruppide peas, mis kujundab sihtgruppide hoiakuid imago kandja suhtes ning mõjutab sihtgruppide valmisolekut reageerida imago kandja tegevusele ühel või teisel viisil” (Past 1999).

Ajakirjaniku all pean silmas kõiki üleriigilistes lehtedes ja maakonnalehtedes töötavaid ja sisu valmimises kaasa löövaid inimesi, nii reportereid, toimetajaid kui ka teisi lehe sisusse oma panuse andvaid inimesi.

Euroopa Liit on Euroopa riikide ühendus, mis tegutseb praegusel kujul aastast 1993, ja selle institutsioonid.

Artikkel on eestikeelses ajalehes ilmunud ajakirjanduslik ja toimetuse toodetud tekst, milles on kasutatud sõnapaari ”Euroopa Liit” või selle sünonüümi, konkreetse autori sulest.

Maakonnaleht on eestikeelne peamiselt ühes maakonnas ilmuv ja leviv ajaleht, ilmub vähemalt 2 korda nädalas.

Üleriigiline leht on eestikeelne üleriigiliselt leviv ajaleht, ilmub vähemalt 5 korda nädalas.

4. Metoodika

Kasutan uurimistöö tegemiseks kvantitatiivseid (formaliseeritud küsitlus, kontentanalüüs) ja kvalitatiivseid meetodeid (süvaintervjuud).

Empiiriliste andmete analüüsimisel kasutasin semantilise diferentsiaali meetodit Aune Pasti välja töötatud väärtuste süsteemiga ja Grunigi süsteemiteooriat.

Semantilise diferentsiaali väljatöötaja Osgood kinnitab, et semantiline diferentsiaal mõõdab märgi pragmaatilist tähendust (Past 2001:14). Pragmaatilist tähendust on käsitletud kui inimese sisereaktsiooni märgile. Sellisteks sisereaktsioonideks on enamik assotsiatsioone, mille märk inimese teadvuses esile kutsub. Samade märkide poolt eri inimestes esile kutsutud assotsiatsioonid erinevad konteksti ja inimese kogemuse võrra. Iga inimese puhul võib märki pragmaatiline, eriti konnotatiivne tähendus suuresti muutuda, sest temas on inimese suhtumine antud mõistesse selle tekitatud assotsiatsiooni kaudu. On vaja leida mõõt kõikvõimalike mõistete konnotatiivse tähenduse jaoks (Past ja Vihalemm 2004).

Metoodika autorid arvavad, et tähendus muutub kindlaksmääratud, kõigile mõistetele ühise psühholoogilise järjepidevusega. On olemas psühholoogilised kontinumid, millega me seostame kõige erinevamaid mõisteid, ja selliseid kontinumeid on lõplik hulk. Psühholoogilist kontinumi, millega inimene hindab mõistete tähendust, võib endale ette kujutada skaalana, mille äärmised punktid on kindlaks määratud kahe tähenduselt vastupidise omadussõnaga. Skaala saab jagada võrdseteks intervallideks ja selle keskpunkt on indifferentsuse punkt. Mida tugevam on assotsiatiivne side hinnatava mõiste ja temale vastanduva omadussõnaga, seda lähemale paigutab indiviid mõiste ühele skaala otsale. Mõiste asukoht skaalal näitab mõiste tähenduse intensiivsust antud tunnuse järgi (Past ja Vihalemm 2004).

Aune Past on Osgoodi semantilise diferentsiaali skaala kohandanud eesti keelele ja Eesti oludele sobivaks. Selleks tegi ta aastatel 1991-1995 pilootuuringud, kus kokku 1500 inimesel paluti vabalt kirjeldada linna, panka ja ülikooli. Tulemuste analüüsi põhjal saadi põhiuuringu skaalad, mida kasutati ka Euroopa Liidu imago analüüsil (Past ja Vihalemm 2004).

Semantilise diferentsiaali eeliseks imago (kuvandi) mõõtmisel on tulemuste võrreldavus, mõõtmist on kerge verifitseerida, uuringu protseduur on standardiseeritud (Past 2001).

Semantilise diferentsiaali analüüsimisel kasutasin tunnuste avaldamise intensiivsuse määramise alusena skaalade keskmiste erinevusi neljast ehk siis neutraalsest. Lähtun sellest, et diferentsiaali skaalade valiidsus on kontrollitud (Past 2001:16) ning nende kontrollimisega selles töös ei tegelda.

Küsitluse viisin koos kahe grupikaaslasega läbi 31. oktoobrist 3. novembrini 2006. aastal. Küsitluse koostamisel võtsime eeskuju ja ka kasutasime osaliselt Aune Pasti poolt loengukursusele "Sissejuhatus suhtekorraldusse" ette valmistatud küsimustikku, küsimusi sai ka juurde lisatud, sest uurimisküsimusi oli ju rohkem.

Kokku oli 24 küsimust, mis tegelikult koos alaküsimustega jagunesid andmeanalüüsis 89 küsimuseks. Viimased 4 küsimust on isiklikku laadi. Loengukursuse „Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid” jaoks tegime esialgse analüüsi. Hiljem, bakalaureusetöö tarbeks, tegin algandmete põhjal uue ja põhjalikuma analüüsi.

Andmed sisestasin ja töötlesin programmis MS Excel.

Reeglina olid ankeedis vastusevariantidel üsna suured skaalad. Teisendasin need hiljem vormi, kus vastusevariante jäi järele kaks või kolm – „väga sageli” ja „sageli” said ühise nimetuse „sageli”, „harva” ja „mitte kunagi” läksid kirja kui „mitte kunagi” jne.

Keerulisem oli semantilise diferentsiaali andmete teisendamine, siin kasutasin Aune Pasti soovitatud meetodit – esialgsel kujul olid vastused skaalal ühest seitsmeni, seejuures number 1 näitas kõige suuremat väärtust vasakpoolsele iseloomuomadusele ja nr 7 vastavalt kõige parempoolsele. Vastus 4, mis oli keskpunkt, vastas pärast teisendamist väärtusele 0, ülejäänud said teisendatud vastavalt väärtuse tugevusele.

Näiteks: kui vastusevariandid sain kätte sellisel kujul:

Aeglane 1 2 3 4 5 6 7 Kiire

Siis pärast teisendamist nägid vastused välja nii:

Aeglane 3 2 1 0 -1 -2 -3

Arvutades keskmise saingi tulemuseks, kuivõrd aeglaseks vastajad Euroopa Liitu pidasid. Kui vastus tuli negatiivse väärtusega, võtsin miinusmärgi eest ja iseloomuomaduseks vastandomadus – selle näite puhul “Kiire”.

Kõiki saadud andmeid analüüsiin kaks korda: ühemõõtmeliselt, ehk milline on tulemus kõiki vastuseid arvestades, ja kahemõõtmeliselt, ehk milline on vastuste erinevus kahe grupi – üleriigiliste lehtede ajakirjanike ja maakonnalehtede ajakirjanike – seas. Erinevuse olulisuse määramiseks kasutasin kas Hii ruutu või T-testi. Andmed esitan diagrammidena.

Lisaks kasutasin **Grunigi situatsiooniteooriat** sihtrühmade määramisel. Grunig jagas sihtgruppid aktiivseteks, teadlikeks ja latentseteks (Grunig & Hunt 1984). Aktiivseid sihtgruppe on raske ümber veenda, latentse sihtgrupiga ei ole suhtekorraldusel eriti mõtet tegeleda, kõige efektiivsem on aga töö teadlike sihtgruppidega. Grunigi sõnul arenevad sihtgruppid väheteadlikest latentsetest sihtgruppidest teadlikeks ja edasi aktiivseteks vastavalt sellele, kuidas tunnetatakse probleeme, piiranguid ja kaasahaaratust. Probleemi teadvustamine suurendab info otsimise tõenäosust ja sõnumi efektiivsust. Piirangute teadvustamine vähendab info otsimise soovi ja näitab, mil määral inimesed tunnevad piiranguid, mis takistavad neil oma tegevust ise kontrollida. Kui isiku vabadus on suuresti piiratud, siis kommunikatsioon teda ei huvita, sest niikuinii midagi teha ei saa. Kaasahaaratuse tase näitab, kuidas inimesed hindavad end asjaga seotud olevat. Kaasahaaratud inimestel on sageli kõrge probleemiteadvustus ja madal piiratuse tunnetus.

Nende tunnuste alusel moodustas Grunig kaheksa eri kommunikatsioonikäitumisega sihtgruppi:

Probleemikesksed – siia kuulub aktiivne sihtgrupp, mida iseloomustab kõrge kaasahaaratus, kõrge probleemitunnetus ja madal piiratuse tase. Teiseks kuulub siia teadlik aktiivne sihtgrupp, kuhu kuuluvad madala kaasahaaratusega, kõrge probleemitunnetusega ja madala piiratuse tajumisega inimesed.

Piiratuse tajujad – kõrge probleemitunnetuse, kaasahaaratuse ja piiratusega aktiivsed inimesed. Samuti kõrge probleemitunnetuse ja piiratuse, kuid madala kaasahaaratusega latentne-teadlik sihtgrupp.

Rutiinne – kõrge kaasahaaratusega, kuid madala probleemitunnetuse ja piiratusega aktiivne sihtgrupp. Ja madala kaasahaaratuse, probleemitunnetuse ja piiratusega inimesed, kes ei ole Grunigi hinnangul suhtekorralduse jaoks sihtgrupiks.

Fataalne – kõrge kaasahaaratus, madal probleemitunnetus ja kõrge piiratus iseloomustab siin latentset sihtgruppi. Viimasena toob Grunig välja madala kaasahaaratuse ja probleemitunnetusega, kuid kõrge piiratusega inimesed, kes ei ole tema hinnangul suhtekorralduse sihtgrupiks. (Grunig & Hunt 1984).

Grunigi teooria ei selgita, kas hoiakud on positiivsed või negatiivsed, kuid seletab, kas hoiakuid üldse tekib.

Sihtrühmadesse jagamiseks oli formaliseeritud küsitluses kuus küsimust kokku 29 vastusevariandiga. Küsimuste tüübid on J. Grunigi välja töötatud ning tema hinnangul mõõdavad just sellisena esitatud küsimused vastajate kaasahaaratust, probleemitunnetust ja

piiratud tunnetamist. Grunig on selle tõestamiseks teinud ka hulgaliselt pilootuuringuid (Grunig & Hunt 1984) ning hiljem samu küsimuse tüüpe edukalt oma uurimistöös kasutanud. Mina kasutasin oma töös probleemitunnetuse ja piiratud tunnetamiseks mõõtmiseks küsimusi Euroopa Liidu, sotsiaalprobleemide ning (küsitluse läbiviimise ajal) peagi lähenevate Riigikogu valimiste kohta, eeldades, et kui inimene tunneb seost viimase kahe probleemiga, siis on suurem tõenäosus ka huvi Euroopa Liidu vastu. Kaasahaaratuse mõõtmiseks kasutasin konkreetset kogemust mõõtvaid küsimusi.

Probleemitunnetust mõõtsid küsimused 2.1. „Kui sageli mõtlete selle peale, et Eesti on Euroopa Liidu liige?” (sageli, mõnikord, harva, mitte kunagi), 2.2. „Kui sageli mõtlete selle peale, et Eestis tulevad Riigikogu valimised?” (sageli, mõnikord, harva, mitte kunagi) ja 2.3. „Kui sageli mõtlete sotsiaalprobleemidele Eestis?” (sageli, mõnikord, harva, mitte kunagi). Mida sagedamini vastaja nendele teemadele ütles end mõtlevat, seda suurem on tema probleemitunnetuse tase.

Piiratud tunnetamist mõõtsid küsimused 3.1. „Kuivõrd suudab Teie tegevus mõjutada ELis juhtuvat?” (üsna, mõnevõrra, vähe või üldse mitte), 3.2. „Kuivõrd suudab Teie tegevus mõjutada Riigikogu valimisi?” (üsna, mõnevõrra, vähe või üldse mitte) ja 3.3. „Kuivõrd suudab Teie tegevus mõjutada sotsiaalprobleemide lahendamist?” (üsna, mõnevõrra, vähe või ei mõjuta üldse). Mida vähem tunneb vastaja, et suudab ühiskonnas toimuvat mõjutada, seda suurem on tema piiratud tunnetus.

Kaasahaaratust mõõtsid küsimused number 14 ja 17: „Kui tihti olete käinud tööreisidel Euroopa riikides ajal, mil Eesti on Euroopa Liidu liige?” (vastusevariandid: ei ole käinud, kuni 3 korda, 4 korda või enam) ja „Kas olete osalenud Euroopa Liiduga seonduvatel koolitustel?” (vastusevariandid jah ja ei). Mida sagedamini on vastanu osalenud tööreisidel ja koolitustel, seda suurem on tema kaasahaaratuse tase.

Kõrge kaasahaaratuse jaoks pidi vastaja küsimuste 14 ja 17 vastustest selguma, et ta on kas käinud nii koolitusel kui ka vähemalt ühel välisreisil või siis enam kui neli korda välisreisil. Kõrge probleemitunnetuse jaoks pidi vastaja olema küsimustele 2.1., 2.2. ja 2.3. vastanud vähemal kahel juhul kolmest „sageli või mõnikord”. Kõrge piiratud tunnetamise jaoks pidi vastaja küsimustele 3.1., 3.2., ja 3.3. olema vähemalt kahel juhul kolmest vastanud „vähe või ei mõjuta üldse”. Pärast omaduste määramist jagasin vastavalt Grunigi situatsiooniteooriale vastanud kolme sihtrühma: aktiivne, teadlik ja latentne.

Kõiki saadud andmeid analüüsin kaks korda: ühemõõtmeliselt, ehk milline on tulemus kõiki vastuseid arvestades, ja kahemõõtmeliselt, ehk milline on vastuste erinevus kahe grupi – üleriigiliste lehtede ajakirjanike ja maakonnalehtede ajakirjanike – seas.

Lisaks mõõtsin ka Euroopa Liidu kuvandi erinevust sihtrühmade seas eelpool kirjeldatud semantilise diferentsiaali meetodil.

Et leida vastust küsimusele, kuidas empiirilise uuringu tulemus ehk ELi kuvand ajakirjanike seas kajastub artiklites, kasutan kontentanalüüsi.

Kontentanalüüs on Berelsoni järgi uurimistehnika kommunikatsiooni eksplitsiitse sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks. Laswelli sõnul on kontentanalüüs põhjendatud vaid siis, kui püstitatud küsimustele soovitakse saada numbrilist vastust. Krippendorff on kirjutanud, et kontentanalüüs on uurimistehnika andmete põhjal konteksti kohta täpsete ja põhjendatud järelduste tegemiseks (Kalmus 2006)

Kontentanalüüsi kui meetodi tugevaks küljeks on, et meetod võimaldab märkide ja sümbolite absoluutse ja suhtelise esinemissageduse mõõtmist tekstides, mis annab võimaluse tekste täpsetel alustel võrrelda. Tulemused on kergesti kontrollitavad ja uurimine ei avalda uuritavale objektile tulemusi moonutavat mõju (Kalmus 2006)

Meetodi nõrgaks küljeks on näiteks oht jääda liialt standardiseerituks ja nähtusest kaugele, „asjaks iseeneses”, samuti analüüsi vähene täpsus ja tundlikkus. Ka ei võimalda meetod uurida varjatud tähendusi. Tähelepanuta kipuvad jääma harvad, unikaalsed nähtused tekstis (Kalmus 2006).

Artikleid analüüsisin kodeerimisjuhendi järgi (vt lisa 2). Tulemused sisestasin MS Excelisse kodeerimistabelisse.

Kodeerimisjuhendi B-osas oli mitmeid hinnanguid mõõtvaid küsimusi, näiteks mõõtsin artikli üldist tonaalsust, hinnangut ELile artiklis ja hinnangut ELile pealkirjas. Artikli üldist tonaalsust mõõtes hindasin, kas lugu on oma olemuselt artikli põhiküsimuse osas positiivne, negatiivne või neutraalne. Selleks otsisin nii otseseid omadussõnu kui ka autori ridade vahele peidetud suhtumist, mis peamiselt avaldus allikate valimise kaudu. Mida kriitilisemad olid artiklis sõna saanud allikad, seda negatiivsem oli loo üldine tonaalsus.

Hinnangut Euroopa Liidule mõõtsin peamiselt konteksti kaudu. Otsisin hinnanguid ka artiklist konkreetselt Euroopa Liidust rääkivatest lõikudest. Alati ei olnud hinnang antud otseselt omaduste kaudu, kuid seda oli tihti võimalik tuvastada teemavalikust. Näiteks toetuste-temaatikaga artiklid olid reeglina ELi osas positiivselt meelestatud, bürokraatiast rääkivad lood aga negatiivsed. Hinnangut ELile pealkirjas mõõtsin samuti peamiselt konteksti kaudu – kas ELi oli esitatud positiivses, negatiivses või neutraalses kontekstis.

Formaliseeritud küsitluse ja kontentanalüüsi teel saadud andmeid analüüsid kasutasin erinevuste olulisuse määramiseks statistilisi kordajaid Hii ruut ja T-test.

T-test on statistiline kordaja, mida kasutatakse järjestus- või intervallskaalal tunnuse keskvärtuse erinevuse hindamiseks kahes valimi grupis. **Hii ruut** võimaldab hinnata seose olemasolu risttabelis, seda nii niminaal-, järjestus- kui ka intervallskaalal tunnuste korral. (Masso 2006,1)

Formaliseeritud küsitluse ja kontentanalüüsi tulemuste sügavamaks analüüsiks kasutan semistruktureeritud süvaintervjuusid.

Süvaintervjuu puhul vastavad intervjuueeritavad uurija esitatud küsimustele vabas vormis, variante ei ole ette antud. Vastaja on andmete loomisel aktiivses positsioonis, see tähendab, et tal on võimalik kirjeldada oma kogemusi vabas vormis ja oma sõnadega. Intervjuu on vabas vormis ja sundimatus õhkkonnas toimuv vestlus uurija ja informandi vahel. Intervjuu käigus soovitakse saada infot uuritava teema kohta informantide tõlgenduse kaudu, saada vahetut teavet inimeste tunnete, teadmiste ja kogemuste kohta. Intervjuu on hea meetod lisana kvantitatiivsete uuringute juurde, kuna võimaldab suurendada nende valiidsust (Masso 2006). Kasutan semistruktureeritud süvaintervjuu tüüpi, kus küsitluskava on planeeritud teemade ja võtmeküsimuste kaupa, kuid küsimuste sõnastus ja järgnevus on vaba.

Analüüsin nelja intervjuud, mis on minu ja minu kursusekaaslaste läbi viidud 2007. aasta aprillis. Kaks vastanutest on toimetajad, kaks on ajakirjanikud. Kaks vastanutest töötavad üleriigilises ajalehes, kaks maakonnalehes. Kõik olid ajakirjanikuna tegevad ka 2003. aasta euroreferendumi ajal, osa küsimusi puudutabki toimetuste elu sel perioodil.

Kõik intervjuud viidi läbi eelnevalt koostatud semistruktureeritud intervjuu kava järgi (vt lisa 3), intervjuud salvestati diktofonile ning hiljem kirjutati maha intervjuu transkriptsioon.

Andmete analüüsimiseks kasutasin nelja intervjuu transkriptsioone, mida oli kokku 68 lehekülge. Intervjuueeritavad vastasid 61 küsimusele, lisaks esitasid intervjuude läbiviijad veel täpsustavaid küsimusi. Analüüsisin intervjuusid teemaplokkide kaupa.

Intervjuueeritavate eristamiseks kasutan järgmist märksüsteemi Ü – üleriigilise ajalehe ajakirjanik, M – maakonnalehe ajakirjanik, T – toimetaja, R – reporter. Ehk et näiteks maakonnalehe toimetaja on identifitseeritud täheühendiga MT, üleriigilise lehe reporter ÜR jne. Intervjuude transkriptsioonid on ära toodud lisa 4.

5. Valim

Formaliseeritud küsitluse viisin läbi 2006. aasta oktoobris loengukursuse Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid raames. Ankeet oli üleval internetis aadressil www.larp.ee/ankeet, palve küsitlusele vastamiseks sai saadetud e-postiga iga üleriigilise ja 12 suurema maakonnalehe vähemalt ühele toimetajale, palvega see kiri edasi saata ka ajakirjanikele. Ankeedi täitmine oli täiesti anonüümne, ei salvestatud ka IP-aadressi, kust vastaja oli leheküljele tulnud. Kokku vastas 40 ajakirjanikku, neist täpselt pooled märkisid end kuuluvat maakonnalehe kollektiivi. Seega oli tegemist juhuvalimiga. Kokku on Eesti neljas üleriigilises päevalehes ja 12 suuremas maakonnalehes 559 loomingulist töötajat, kellest sugugi kõik ei ole ajakirjanikud (EALL andmed 2005. aasta seisuga). Võib arvata, et ajakirjanikke on ca 400, nii et valim haaras umbes kümnendikku üldvalimist.

Interneti teel küsitluse läbi viimine seab piirangud neile potentsiaalsetele vastajatele, kellel on ligipääs arvutile ja internetile raskendatud. Siiski ei ole käesoleva valimi juures selles erilist probleemi, kuna arvuti ja internet on ajakirjaniku igapäevased töövahendid.

Kontentanalüüsis analüüsisin 100 artiklit, neist 50 üleriigilistest ja 50 maakonnalehtedest.

Valimi kriteeriumid olid järgmised:

1) võtsin nelja suurima üleriigilise ajalehe ja 12 suurima maakonnalehe veebi otsingusüsteemist väljendiga Euroopa Liit (ilma jutumärkideta) välja tulnud artiklid, ajalise piiranguga 2007. aasta 1. märtsist 30. aprillini ehk kahe kuu jooksul. 2) artiklite hulgast sorteerisin välja need, mille pealkirjas, juhtlõigus või kahes juhtlõigule järgnevas lõigus esines vähemalt üks järgnevatest sõnadest: Euroopa Liit, euroliit, euro, Euroopa komisjon, Euroopa parlament, europarlament, eurosaadik, Euroopa Nõukogu, EL või eelnevate käändeline vorm 3) valikusse jäänud artiklite hulgast võtsin juhuvalimiga 100 artiklit, seejuures valiku viisin eraldi läbi üleriigiliste ja maakonnalehtede seas, nõnda et mõlemast grupist jäi sõelale 50 artiklit.

Analüüsiühikuks on üks ajaleheartikkel ilma illustreeriva materjalita. Proovikodeerimisel, mis sai läbi viidud loengukursuse „Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid” raames, analüüsisime koos grupikaaslastega 10 artiklit. Selle käigus selgus, et reliaablus oli 87 protsenti, mis on veidi alla lubatu, seetõttu tegime kodeerimisjuhendisse muudatusi, peamiselt Euroopa Liidu kohta käivate hinnangute mõõtmist puudutavas osas. Nõnda muutsin kategooriat B1 – „Hinnang Euroopa Liidule artiklis”, kus otsin konkreetseid ELi või selle

institutsioonide kohta käivaid hinnangulisi omadussõnu. Proovikodeerimisel otsisime kõiki ELiga ühes lauses olevaid hinnangulisi omadussõnu. Samuti otsustasin vähendada kategoorias B5 alamkategooriaid vähendada, nõnda et artikli keskset Euroopa Liitu esindavat tegelast otsides jäi valik inimese ja institutsiooni vahele. Kategooria mõte oligi algusest peale uurida, kas EList räägitakse isiku või institutsiooni kaudu. Seejärel viisime kursuse raames läbi kodeerimise, kus analüüsisime 27 artiklit. Bakalaureusetöö jaoks valisin uue, värskema ajavahemiku ning suurema artiklite arvu.

Kokku vastas üleriigilistes ajalehtedes vahemikus 1. märts 2007 kuni 30. aprill 2007 ilmunud artiklitest 326 artiklit otsingukriteeriumidele, maakonnalehtedest leidsin 57 kriteeriumitele vastavat artiklit. Ühel maakonnalehel – Koidul – ei olnud veebiküljel otsingumootorit ja nii jäi see leht analüüsist välja. Lääne Elul ja Järva Teatajal ei olnud vaadeldaval ajavahemikul veebiküljele üles pandud artiklite seas ühtegi otsingukriteeriumile vastavat artiklit. Seega sai valimi tekitamise järgmise sammu ette võtta nelja üleriigilise ja üheksa maakonnalehe artiklitega.

Enne otsustasin siiski välja praakida mõned valimisse sattunud artiklid, mis seoses sõnaga „euro” tegelikult ilmselgelt teemasse ei puutunud – peamiselt oli tegemist firmade majandustulemustega, kus kasumeid-käibeid arvestati eurodes. Samas ei tahtnud ma eurot valimi tekitamisel oluliste sõnade seast päris välja võtta, sest eurorahale ülemineku temaatika on meedias kuum ja oluline ning sellest ilmub palju artikleid.

Järgmise sammuna kasutasin mõlemast grupist 50 artikli väljavalimiseks juhuvalimit – võtsin iga kümnenda artikli, alustades esimesest.

Arvestada tuleb siiski seda, et eri ajalehtede veebikülgede otsingumootorid on erinevad ja töötavad eri põhimõtetega. Lisaks ei pane kõik maakonnalehed oma artikleid üldse veebi üles. Ka ei teinud ma otsingumootorit kasutades meelega vahet, kas tegemist on paberlehes või hoopis ajalehe veebiväljaandes ilmunud artikliga – lugeja jaoks on mõlemad arvamuse mõjutajad. Küll aga ei ole paljudel maakonnalehtedel välja kujunenud sellist suurt ja järjepidevat online-uudiste süsteemi nagu päevalehtedel, sellest ka ilmselt niivõrd suur vahe üldse esialgsele otsikriteeriumitele vastanud artiklite arvus.

Kontentanalüüsi abil püüan selgitada, kuivõrd kajastus formaliseeritud küsitluse tulemusi analüüsides selgunud ajakirjanike suhtumine Euroopa Liitu ka artiklites.

Süvaintervjuude puhul on valimi suurus vähetähtis, kuna eesmärgiks on mõista inimeste mõtlemis- ja tegutsemisviise, analüüsida intervjuueeritavate argumentatsiooniviiside variatiivsust (Masso 2006).

Selle töö tarbeks analüüsin 2007. aasta aprillis läbi viidud nelja intervjuud. Kõik intervjuueeritavad olid ajakirjanduses tegevad ka aastal 2003 toimunud euroreferendumi eel ning oskasid seega rääkida tol ajal toimetustes valitsenud meeleoludest ning neid võrrelda praeguse olukorraga. Staažikuse tõttu on kõik neli oma toimetustes ka autoriteedid. Kaks intervjuueeritavat töötavad üleriigilistes lehtedes – Eesti Päevalehes ja Postimehes, kaks intervjuueeritavat maakonnalehtedes – Lääne Elus ja Pärnu Postimehes. Intervjuueeritavatest kaks on toimetajad ja kaks reporterid. Intervjuueeritavate puhul on tegemist inimestega, kellel on võim ja võimalus suunata toimetuse tööd ja meelsust – kirjutada ise uudised ja arvamused. Intervjuueeritavate hulgas on ka uudistetoimetajad, kelle tööülesannete hulka kuulub otsustamine, millistele üritustele minna ning millest kirjutada – ehk neil on võimalus suuresti määrata, millistel teemadel uudistekülgedel artiklid ilmuvad.

Ühe intervjuu viisin läbi ise, kolm on teinud minu grupikaaslased. Samuti on küsimustik välja töötatud ühiselt. Analüüsi tegin individuaalselt.

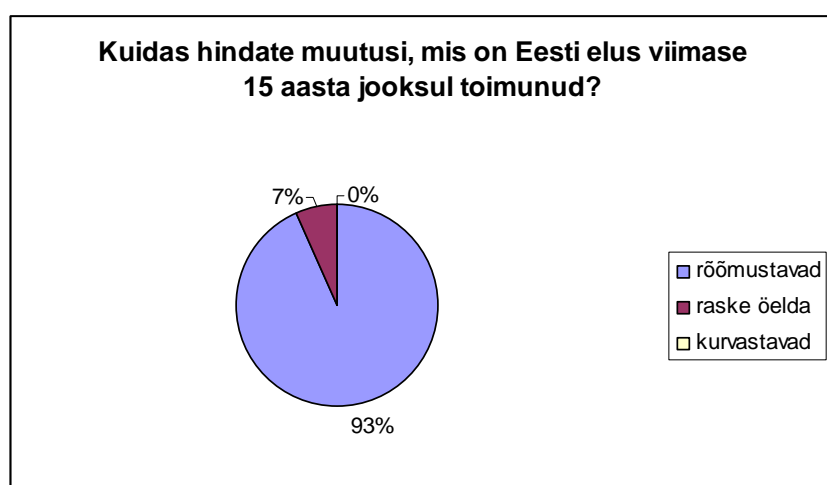
Süvaintervjuudes otsisin vastust sellele, miks ilmuvad Euroopa Liidust just sellised artiklid, nagu võib näha kontentanalüüsist.

6. Formaliseeritud küsitlus

40 vastanust 20 olid üleriigiliste ajalehtede ajakirjanikud ja 20 maakonnalehtede ajakirjanikud. Vastanute keskmine vanus oli 35,5 aastat, neist 23 olid mehed ja 17 naised. 18 vastanut olid ajakirjanikuna töötanud üle kümne aasta.

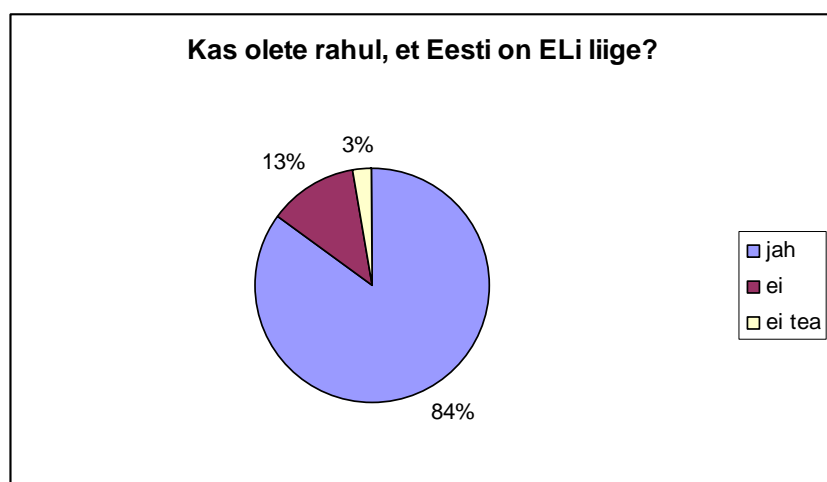
6.1. Ajakirjanike arvamus ja kuvand Euroopa Liidu kohta

Joonis 1

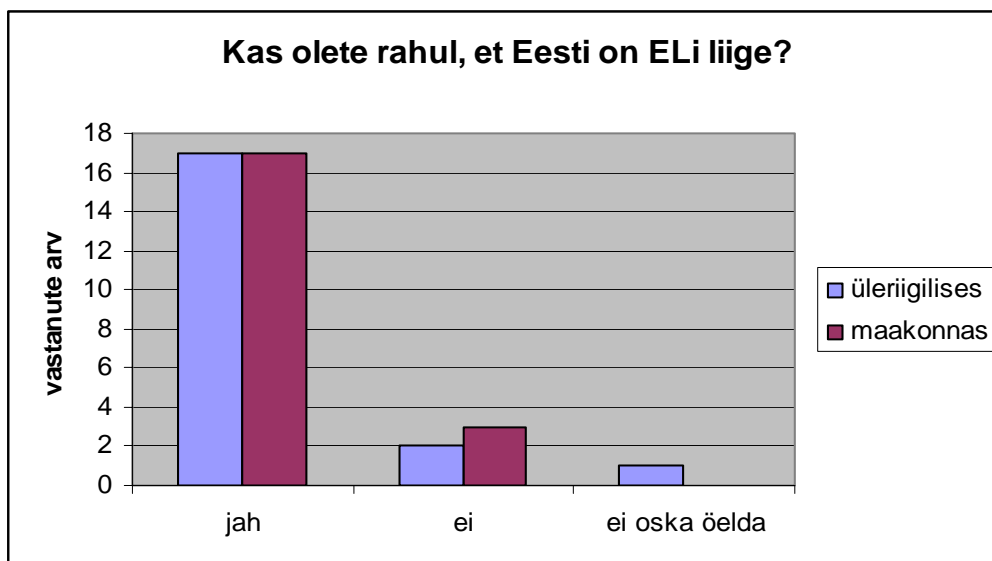
93 protsenti ehk 9 ajakirjanikku kümnest hindasid muutusi Eestis viimase 15 aasta jooksul positiivseks. Negatiivseks ei hinnanud keegi, vastata ei osanud alla kümnendiku küsitletutest. Mõlemas grupis vastas üks küsitletutest, et ta ei oska muutusi hinnata.

Joonis 2

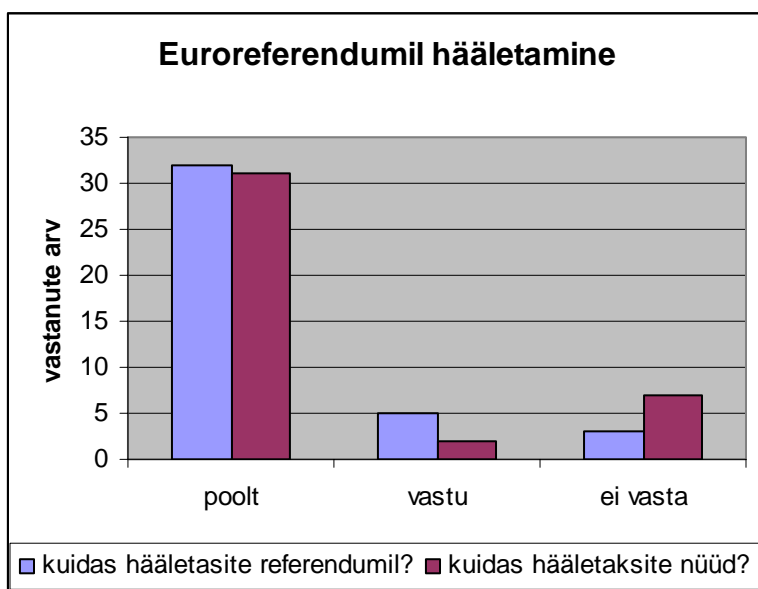
84% vastanutest on rahul, et Eesti on Euroopa Liidu liige.

Joonis 3

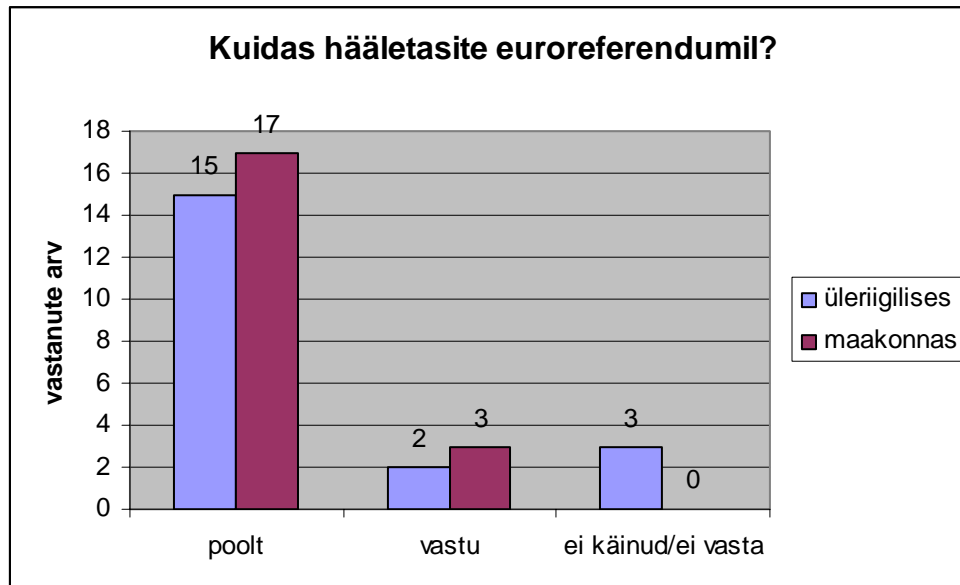
Nii üleriigiliste kui ka maakonnalehtede ajakirjanikud on võrdselt rahul, et Eesti on ELi liige, üks üleriigilise lehe ajakirjanik vastas, et ei oska öelda. Kolm maakonnajakirjanikku ei ole rahul Eesti liikmeksolemisega. Vahe on nii väike, et Hii ruudu järgi statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Joonis 4

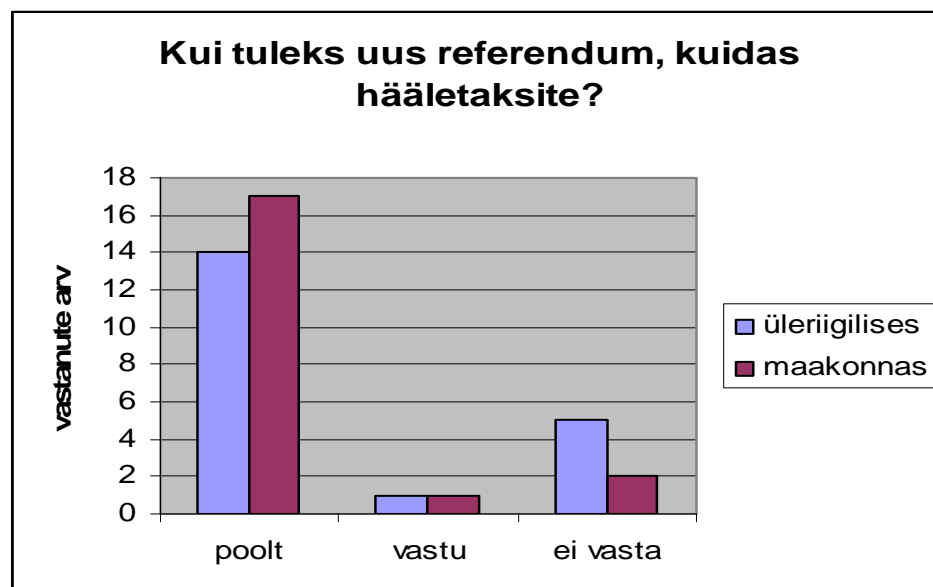
Kaheksast ajakirjanikust üks hääletas 2003. aasta euroreferendumil Euroopa Liiduga liitumise vastu. Kui nüüd tuleks uus referendum, oleks vastaste hulk väiksem, kuid tunduvalt suurem on nende hulk, kes ei tea või ei soovi vastata, kuidas nad hääletaksid nüüd.

Joonis 5

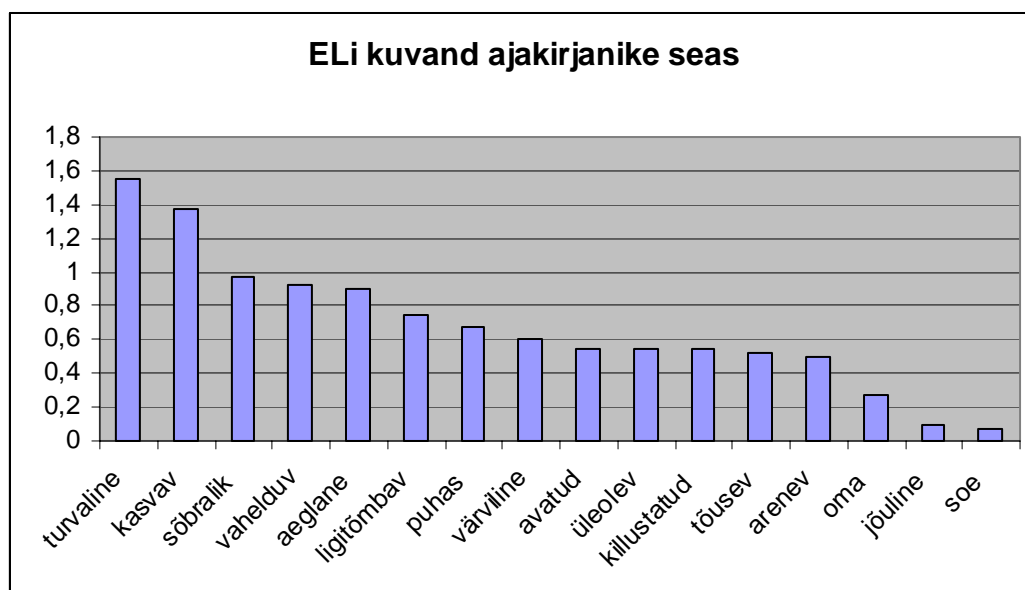
Kahte gruppi eraldi vaadates näib, et maakonnalehtede ajakirjanikud hääletasid 2003. aastal euroreferendumil rohkem ELiga liitumise poolt. Kuid Hii ruudu järgi taas statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Joonis 6

Kui praegu tuleks aga uus referendum, hääletaksid maakonnaajakirjanikud rohkem jätkamise poolt, paistab numbritest. Vastaseid on ühepalju. Kuid taas – Hii ruudu järgi statistiliselt olulist erinevust tegelikult ei ole.

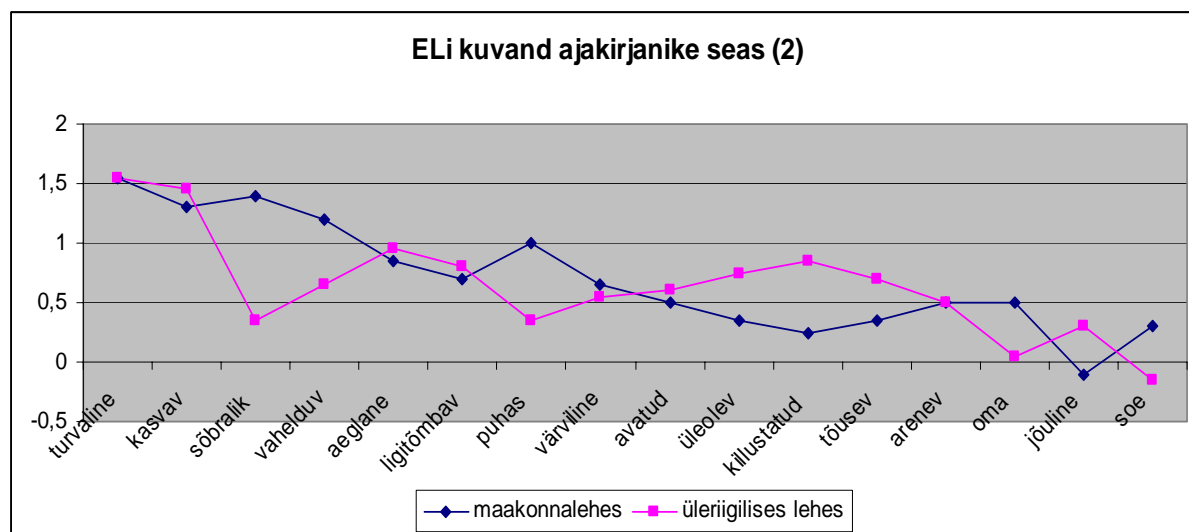
Joonis 7

turvaline	1,55
kasvav	1,375
sõbralik	0,975
vahelduv	0,925
aeglane	0,9
ligitõmbav	0,75
puhas	0,675
värviline	0,6
avatud	0,55
üleolev	0,55
killustatud	0,55
tõusev	0,525
arenev	0,5
oma	0,275
jõuline	0,1
soe	0,075

Semantilise diferentsiaali meetodil ELi kuvandit mõõtes selgub, et ajakirjanikud näevad Euroopa Liitu tugevalt turvalise, kasvava ja sõbralikuna, kuid ka üsna vahelduva, aeglase ja ligitõmbavana. Samas on Euroopa Liit ajakirjanike silmis ka killustatud ja üleolev, kuid siiski pigem oma kui võõras.

Joonis 8

	maakonnalehes	üleriigilises lehes
turvaline	1,55	1,55
kasvav	1,3	1,45
sõbralik	1,4	0,35
vahelduv	1,2	0,65
aeglane	0,85	0,95
ligitõmbav	0,7	0,8
puhas	1	0,35
värviline	0,65	0,55
avatud	0,5	0,6
üleolev	0,35	0,75
killustatud	0,25	0,85
tõusev	0,35	0,7
arenev	0,5	0,5
oma	0,5	0,05
jõuline	-0,1	0,3
soe	0,3	-0,15

Kui vaadata Euroopa Liidu imagot kahes grupis, maakonna- ja üleriigiliste ajakirjanike seas, selgub, et see on mitmes punktis üsna erinev. Maakonnaajakirjanikud näevad Euroopa Liitu üldiselt positiivsemana: rohkem sõbraliku, puhta, vahelduva ja omana. Samas on EL maakonnalehtede ajakirjanike jaoks ka vähem killustatud ja üleolev.

Ka statistilise kordaja T-testi järgi näevad maakonnaajakirjanikud Euroopa Liitu oluliselt määral sõbralikumana ja puhtamana, samas oluliselt vähem killustatuna. Teised erinevused ei ole statistiliselt piisavalt suured.

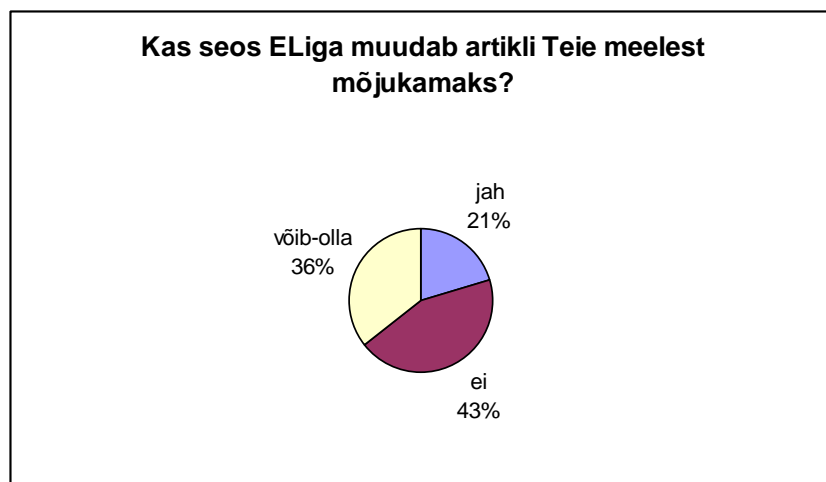
Nagu eelnevast näha, suhtuvad ajakirjanikud Euroopa Liitu valdavalt positiivselt. Euroopa Liidu poolt hääletasid nii üleriigiliste lehtede kui ka maakonnalehtede ajakirjanikud ja suur

osa neist ütleks uuesti “jah”, kui tuleks kordusreferendum. Maakonnalehtede ajakirjanikud näevad aga Euroopa Liitu veelgi positiivsemana kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud.

6. 2. Info ja allikad

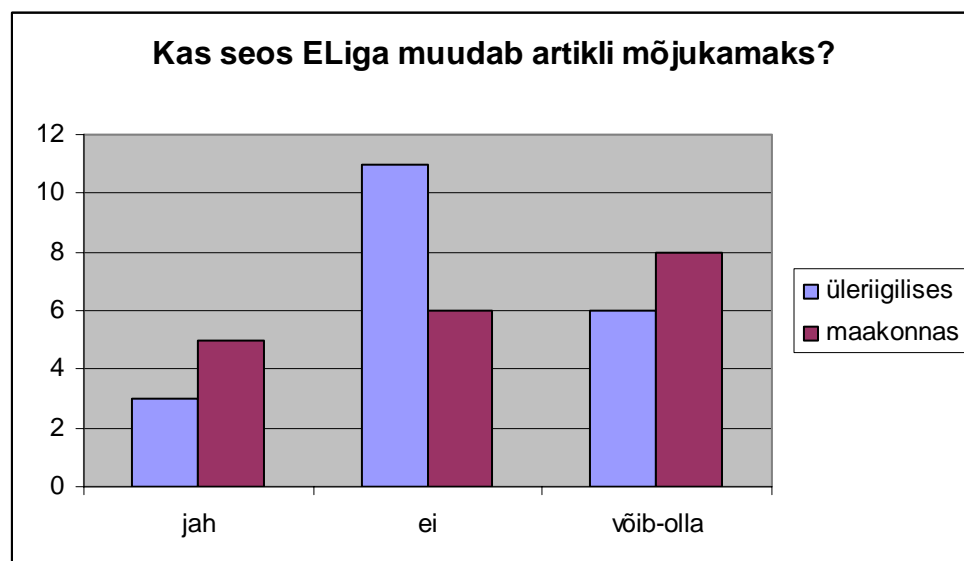
Kas Euroopa Liit aitab ajakirjaniku tööle kaasa ning kas seos Euroopa Liiduga muudab artikli mõjukamaks?

Joonis 9

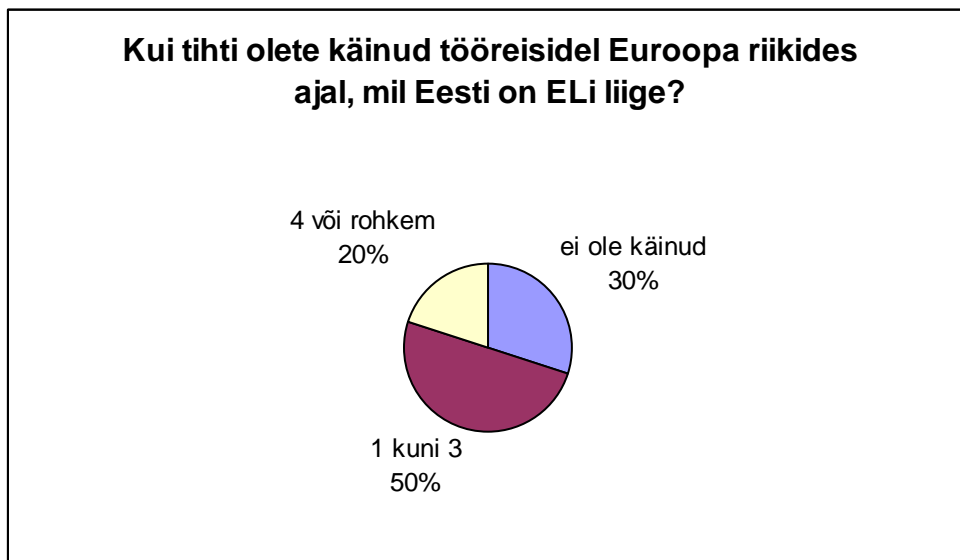
Ligi pool vastanutest leidis, et seos Euroopa Liiduga ei lisa artiklile mõjukust, kolmandiku meelest võib-olla siiski lisab. Üks inimene jättis sellele küsimusele vastamata.

Joonis 10

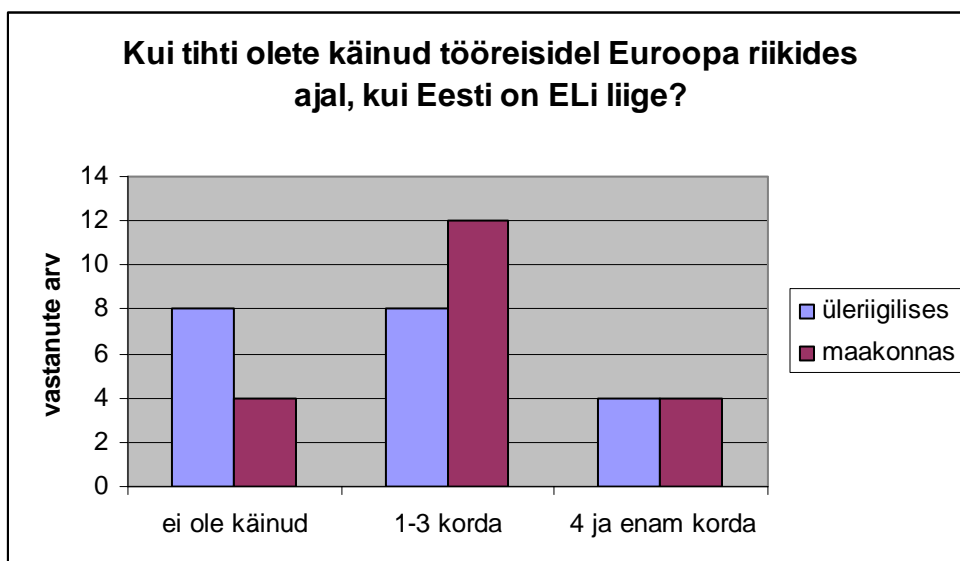
Pisut rohkem maakonnalehtede ajakirjanikke arvas, et seos Euroopa Liiduga muudab artikli sisult mõjukamaks. Hii ruudu järgi statistiliselt olulist erinevust siiski ei ole.

Joonis 11

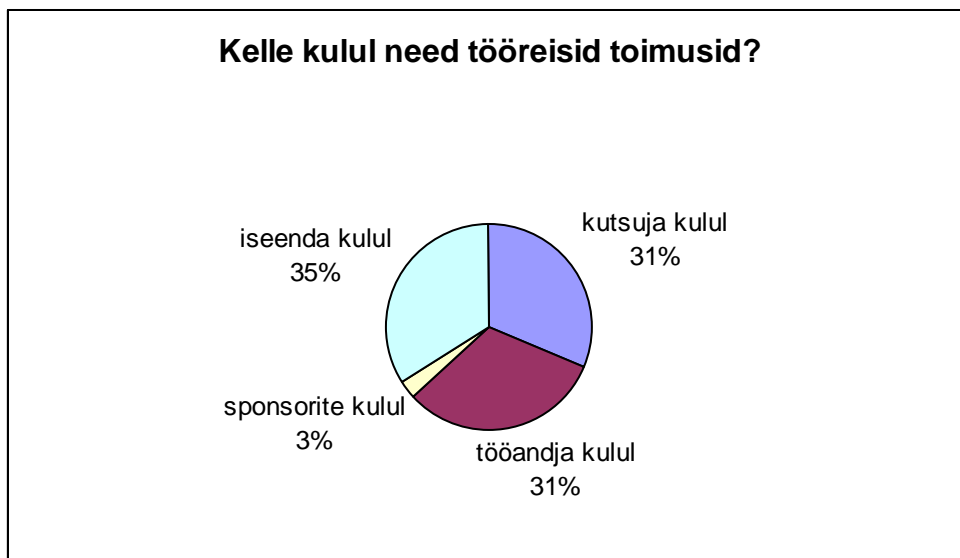
Üks võimalus Euroopa Liidu kui institutsiooni kohta informatsiooni saada on osaleda välisreisidel ja -komanderingutes EL-is. Selgus, et kolmandik vastanutest ei ole ajal, mil Eesti on Euroopa Liidu liige, käinud tööreisil Euroopa riikides, neli või enam korda on käinud viiendik vastanutest.

Joonis 12

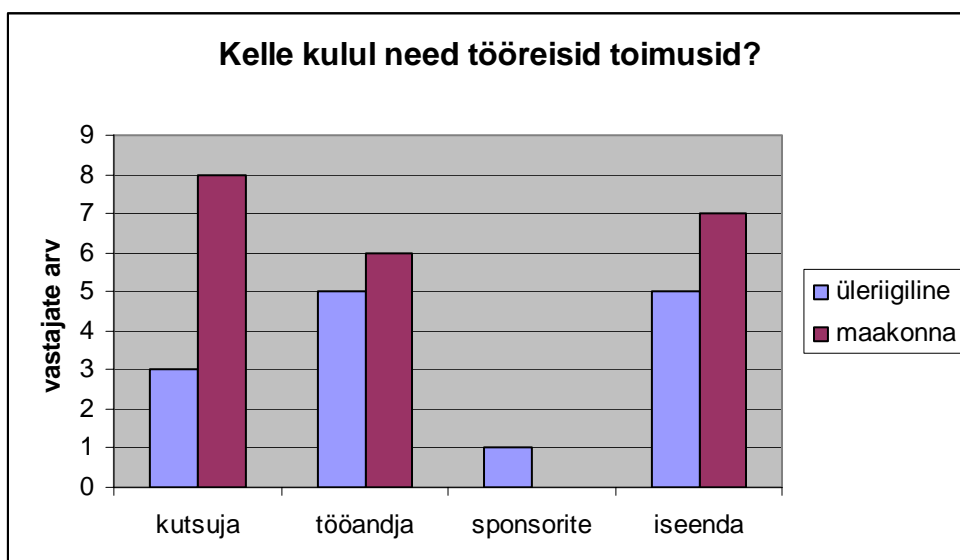
Nähtub, et üleriigiliste lehtede ajakirjanikud reisivad töö asjus Euroopas ringi vähem kui maakonnalehtede ajakirjanikud. Hii ruudu järgi aga statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Joonis 13

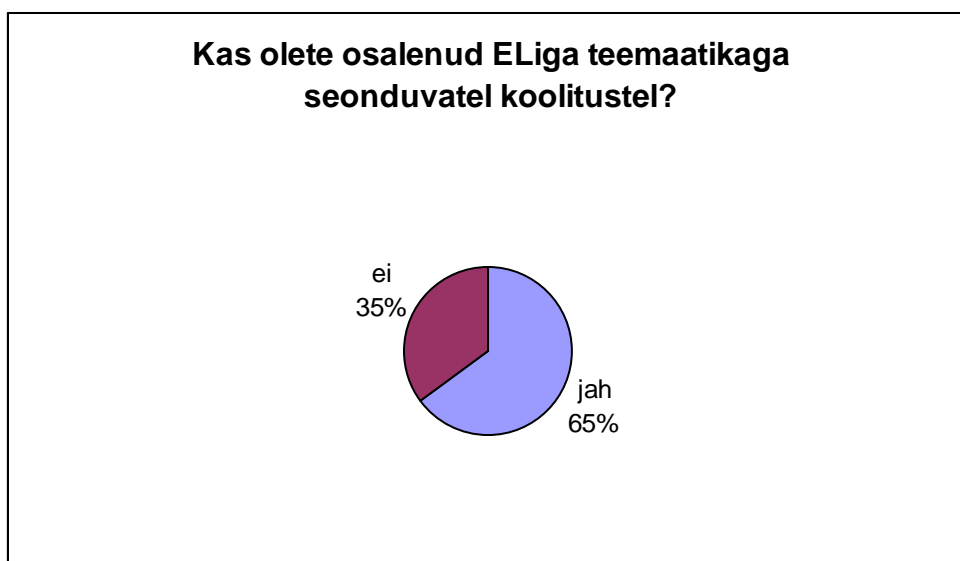
Nendest ajakirjanikest, kes vastasid, et nad on tööreisidel Euroopas käinud, on enam kui kolmandik käinud seal iseenda kulul. Teised on käinud kutsuja või tööandja kulul, vaid üks vastaja oli kasutanud sponsorite tuge. Küsitav on, kas vastajad olid küsimusest õigesti aru saanud – enamasti ajakirjanikud tööreisidel siiski oma kulul ju ei käi. Võib-olla on siin siiski võimalus, et töö ja puhkus ühendati – käidi isiklikul reisirahast ja kirjutati sealt siis ka mõni artikkel.

Joonis 14

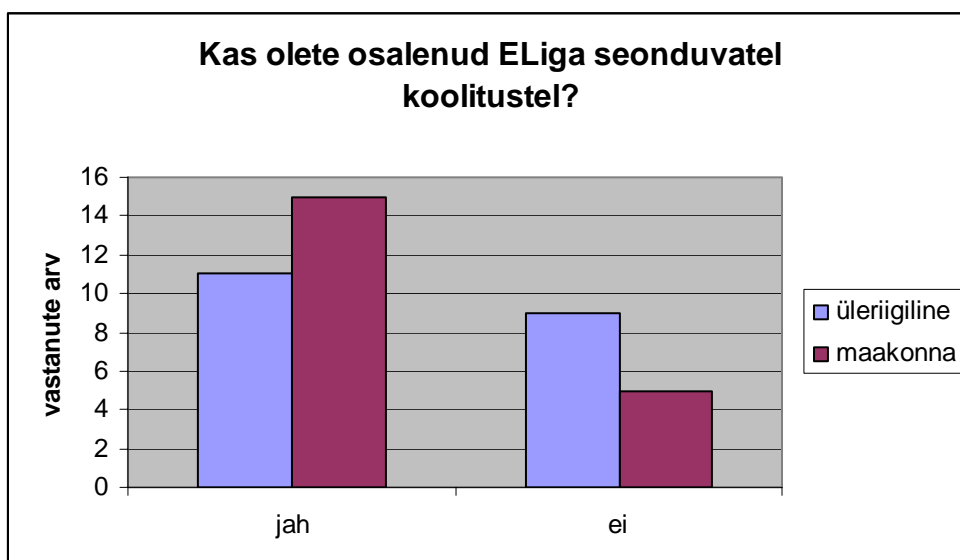
Maakonnaajakirjanikud näivad rohkem tööreisidel käivat kutsuja kulul, samuti iseenda raha eest. Hii ruudu järgi statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Joonis 15

Teemade leidmine on oluline osa ajakirjaniku tööst ja on suur vahe, kas ajakirjanik kirjutab pigem sellest materjalist, mis talle ise kätte tuleb (enamasti pressiteadetega), või näeb ka ise teemade leidmisel vaeva, külastades vastavaid veebikülgi, kohtudes ja rääkides inimestega ning käies üritustel, samuti korraldavad Euroopa Liiduga seotud institutsioonid pidevalt koolitusi. Euroopa Liidu temaatikaga seonduvatel koolitustel on osalenud kaks kolmandikku vastanud ajakirjanikest.

Joonis 16

Numbritest näib, et maakonnalehtede ajakirjanikud on osalenud rohkem ELi temaatikaga seonduvatel koolitustel kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud ja oleks nagu seega enda ELi

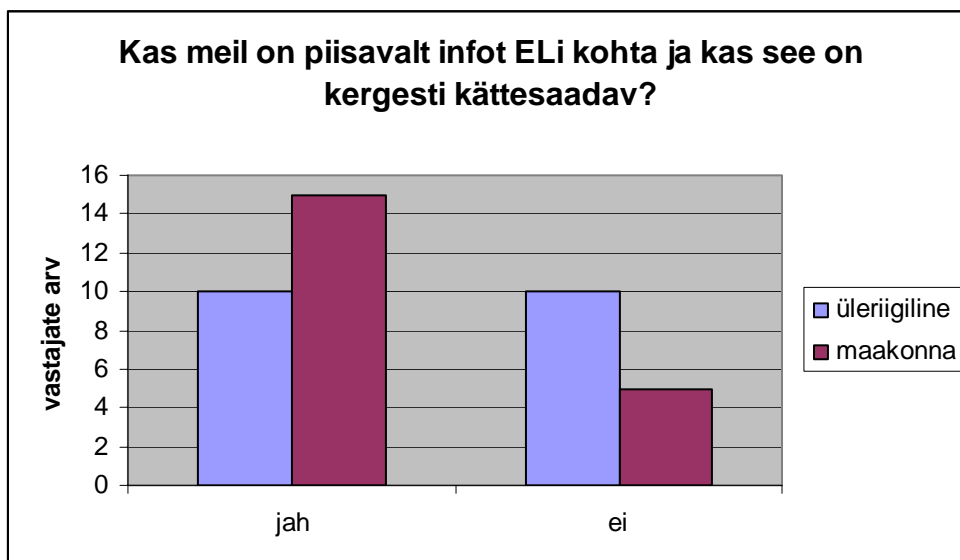
temaatika kurssi viimisel aktiivsemad. Hii ruudu järgi statistiliselt olulist erinevust siiski ei ole.

Joonis 17

Kui kergeks või raskeks hindavad ajakirjanikud võimalust Euroopa Liidu kohta informatsiooni leida? Üle kolmandiku vastanutest leiab, et Euroopa Liidu kohta on raske infot saada.

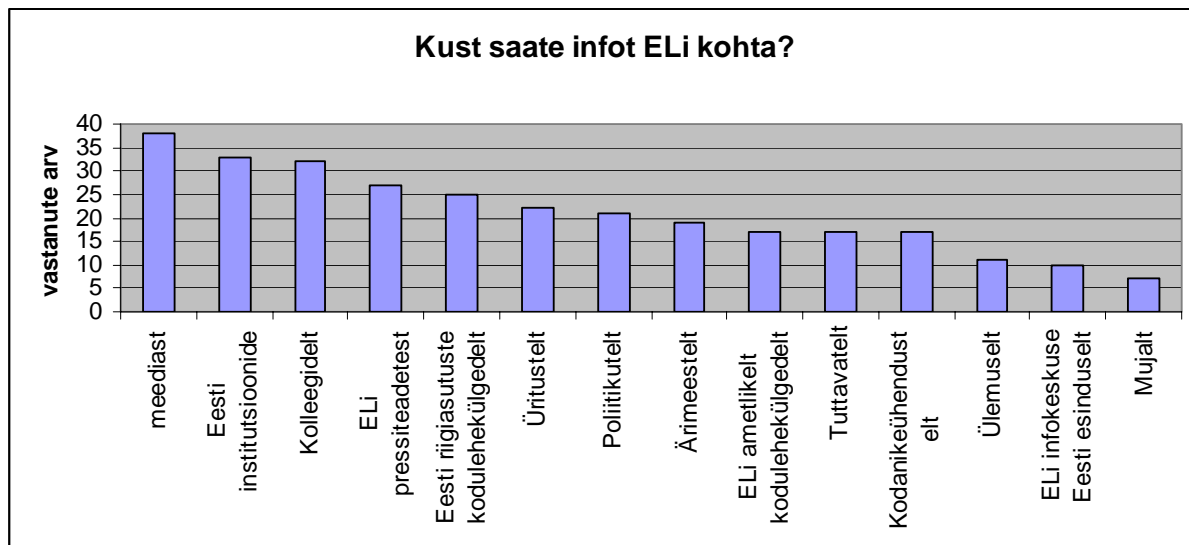
Joonis 18

Maakonnaajakirjanike meelest on infot Euroopa Liidu kohta kergem leida kui üleriigiliste lehtede ajakirjanike arvates, mis viitaks justkui nende suuremale aktiivsusele ja oskusele

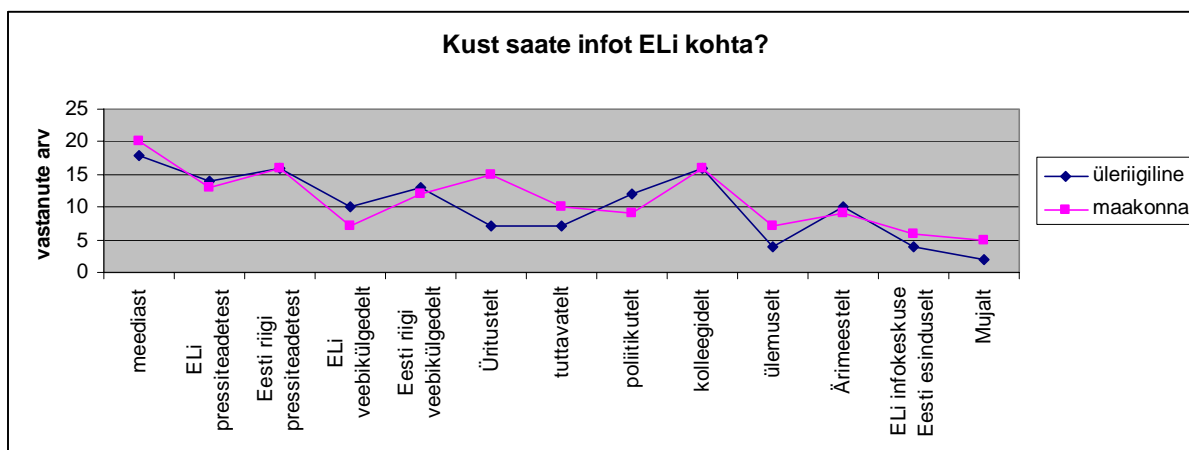
kohati üpriski keerulisi andmeid välja otsida. Hii ruudu järgi siiski statistiliselt olulist erinevust ei ole.

Joonis 19

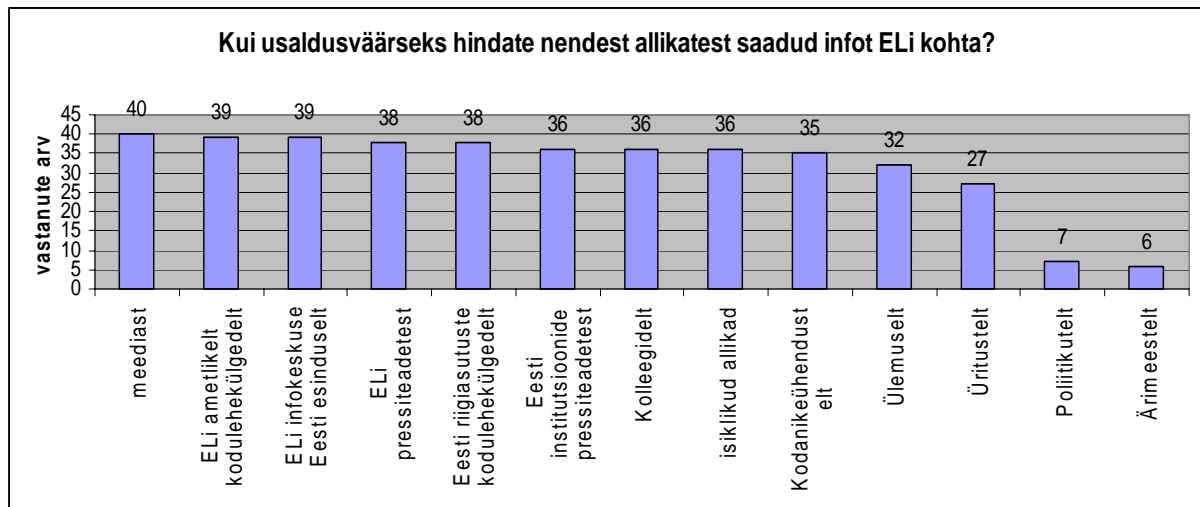
Kust ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta teadmisi saavad? Selgus, et parimad infoallikad on meedia, Eesti riigiasutuste pressiteated ja kolleegid. Kõige vähem saadakse infot Euroopa Liidu infokeskuse Eesti esinduselt ja mujalt. Diagrammis on infoallikate kohta sageli või pigem sageli vastanud.

Joonis 20

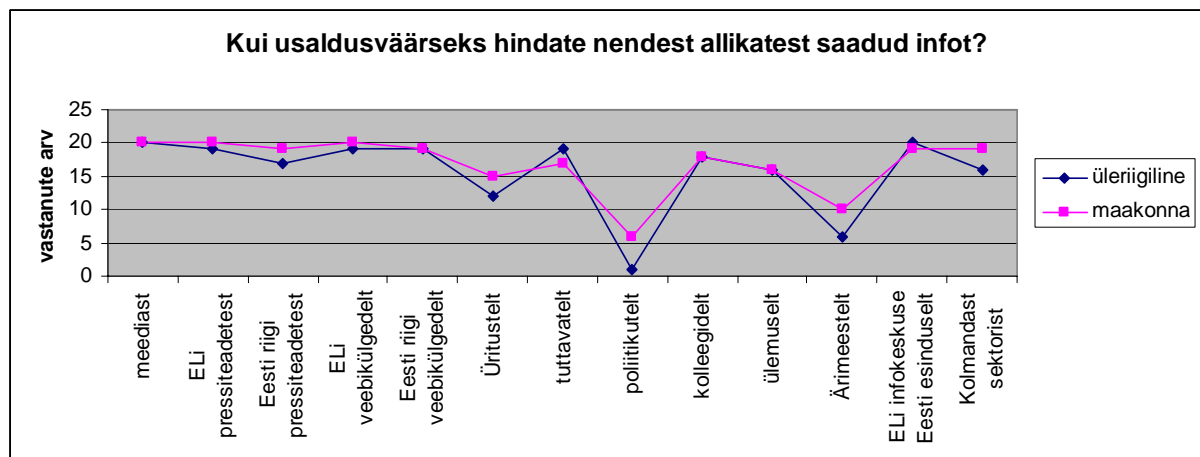
Kui vaadata kahe grupi erinevust, selgub, et infoallikad on suuresti samad. Siiski käivad maakonnaajakirjanikud rohkem Euroopa Liiduga seotud üritustel ja saavad sealt infot. Erinevus on ka statistiliselt oluline. Diagrammis on infoallikate kasutamise kohta sageli või pigem sageli vastanud.

Joonis 21

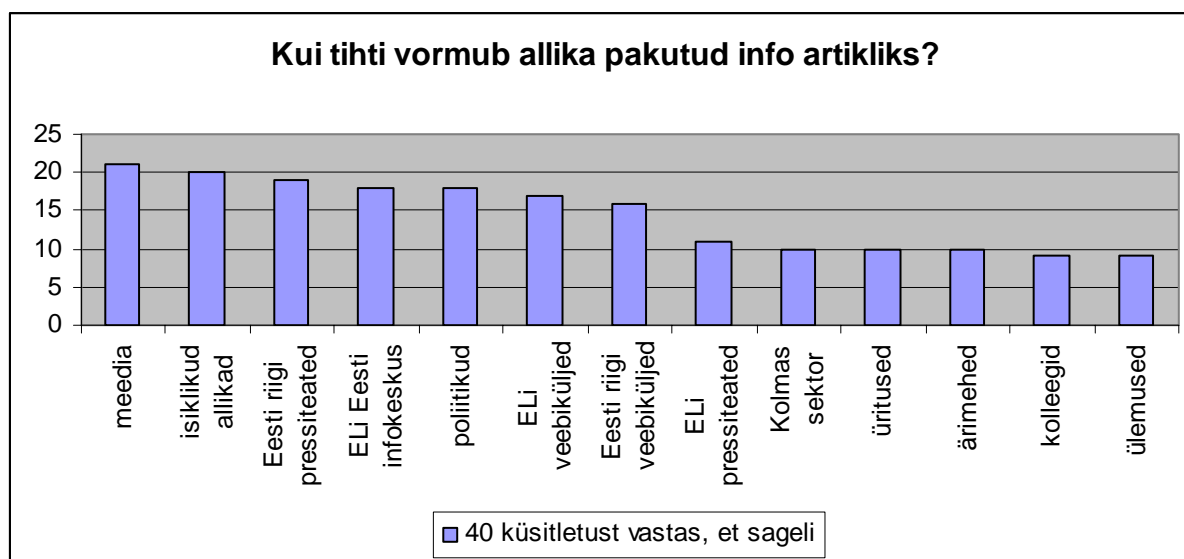
Ajakirjanikud peavad usaldusväärseks pea kõiki institutsionaalseid infoallikaid, aga kõige enam usaldavad nad infoallikana meediat. Kõige vähem usaldatakse poliitikut ja ärimehi, kuid ka üritustel jagatav informatsioon ei ole enam kui kolmandiku vastanute arvates usaldusväärne. Diagrammis on infoallikaid usaldusväärseks või pigem usaldusväärseks nimetanud vastanud.

Joonis 22

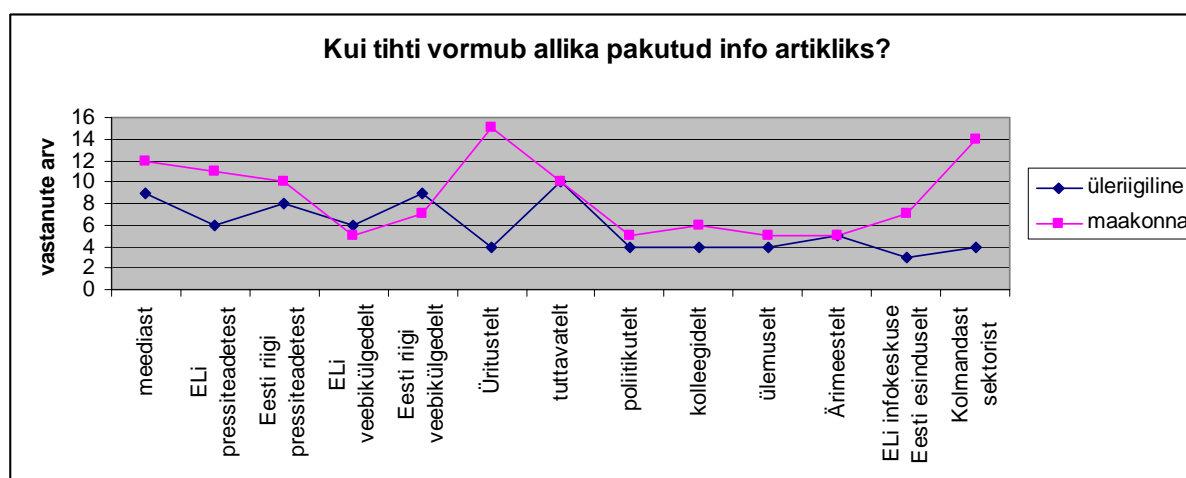
Usaldusväärse osas ilmneseid kahes grupis erinevused poliitikute ja ärimeeste koha pealt – maakonnalehtede ajakirjanikud peavad neid infoallikaid veidi rohkem usaldusväärseks kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud. Diagrammis on infoallikaid usaldusväärseks või pigem usaldusväärseks nimetanud vastajad.

Joonis 23

Kõige tihedamini saabki artikliks info, mis pärineb meediast. Huvitavana jäi silma, et kuigi poliitikuid usaldatakse vähe, vormub nende pakutud info üpris sageli ka artikliks.

Joonis 24

Selles, millise allika pakutud infost lõpuks artikkel saab, ilmnevad kahes grupis selged vahed. Üritustelt ja kolmandast sektorist saadud info põhjal kirjutavad maakonnaajakirjanikud tunduvalt rohkem artikleid kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud. Erinevus on ka statistiliselt oluline.

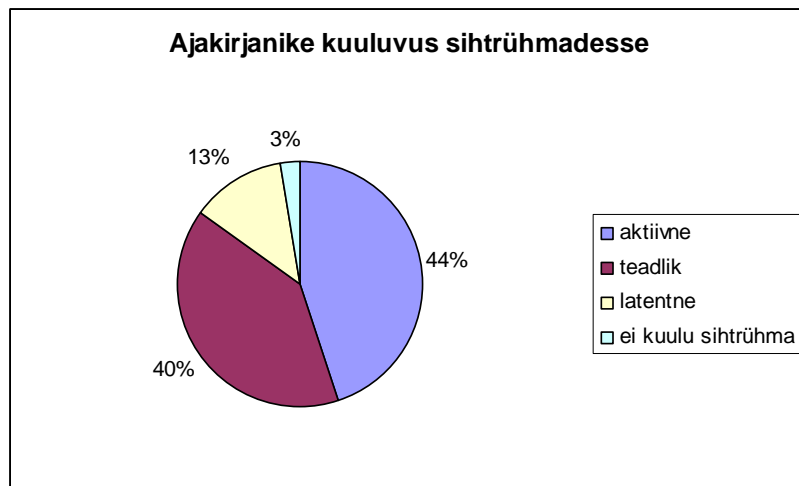
Allikate kohta võib kokkuvõtvalt öelda, et koolitustel ja tööreisidel käivad kahe grupi ajakirjanikud ühepalju. Vahe tuleb sisse aga selles, et maakonnalehtede ajakirjanikud lähevad rohkem nn “majast välja” üritusele ja kirjutavad sellest ka artikli. Tihti korraldab neid üritusi ka kolmas sektor, millega on ilmselt seletatav selle infoallika suur osakaal maakonnalehtede

ajakirjanike vastuste hulgas. Ilmselt on see aga selgitatav sellega, et väikestes kohtades on meedia tähelepanu pärast konkureerivaid üritusi vähem ning seetõttu saavad need ka kergemalt kajastusel. Kuid kõige rohkem saavad mõlemad grupid siiski infot meediast.

7. Ajakirjanike jagunemine sihtrühmadesse

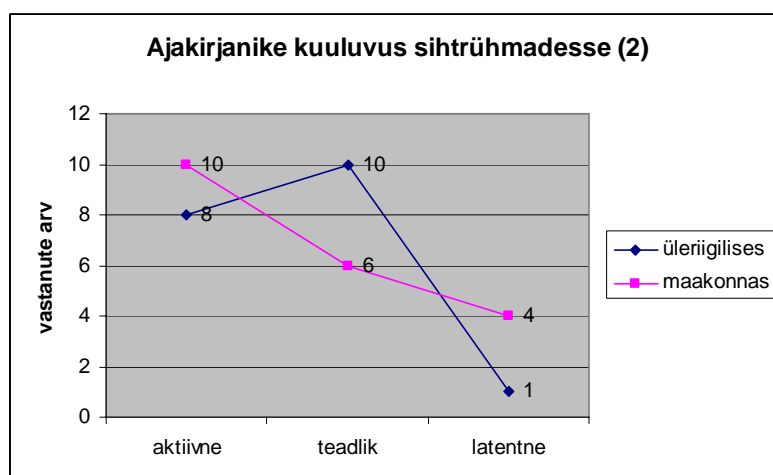
Grunigi situatsiooniteooria järgi

Joonis 25

40 vastanust ajakirjanikust ligi pooled (18) kuuluvad aktiivsesse sihtrühma. Peaaegu samapalju (16) on ka teadliku sihtrühma liikmeid. Latentsesse sihtrühma kuulub kaheksandik vastanutest (5). Ühe vastanu puhul oli nii kaasahaaratus, piiratuse tunnetus kui ka teadlikkus madal ning tema ei kuulu Grunigi järgi sihtrühma. Jätan ta ka edaspidisest ühisest analüüsist välja, kuid toon hiljem lihtsalt trendi kirjeldamiseks ka tema kuvandi EL-ist.

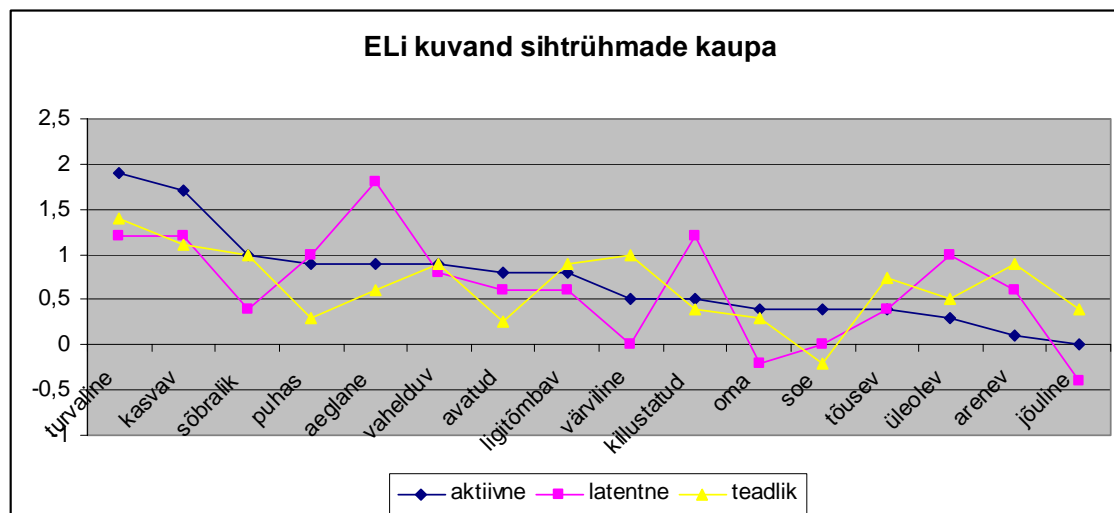
Joonis 26

Võrreldes üleriigiliste ja maakonnalehtede ajakirjanike jagunemist sihtrühmade vahel tuleb välja, et üleriigiliste ajalehtede ajakirjanike seas on veidi enam teadlikku, maakonnalehtede

ajakirjanike seas aga latentssesse sihtrühma kuulujaid. Statistiliselt ei ole erinevus siiski oluline, selgus Hii ruutu kasutades:

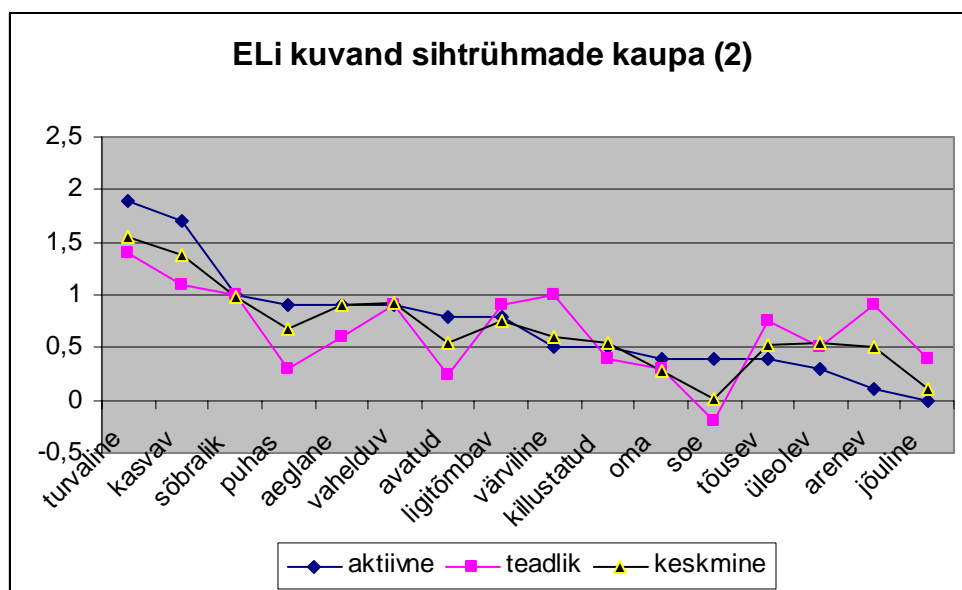
Joonis 27

	aktiivne	latentne	teadlik
turvaline	1,9	1,2	1,4
kasvav	1,7	1,2	1,1
sõbralik	1	0,4	1
puhas	0,9	1	0,3
aeglane	0,9	1,8	0,6
vahelduv	0,9	0,8	0,9
avatud	0,8	0,6	0,25
ligitõmbav	0,8	0,6	0,9
värviline	0,5	0	1
killustatud	0,5	1,2	0,4
oma	0,4	-0,2	0,3
soe	0,4	0	-0,2
tõusev	0,4	0,4	0,75
üleolev	0,3	1	0,5
arenev	0,1	0,6	0,9
jõuline	0	-0,4	0,4

Kuna maakonnalehtede ja üleriigiliste lehtede sihtrühmadesse jagunemise osas erinevusi ei ole, siis võrdlen Euroopa Liidu kuvandid eri sihtrühmade vahel ühiselt. Nagu ülalolevalt jooniselt näha, on kõige suuremad erinevused latentse sihtrühma ja teiste sihtrühmade vahel. Ei tohi siiski unustada, et latentssesse sihtrühma kuulub vaid viis vastanut. Olulisem on vaadata teadliku ja aktiivse sihtrühma erinevusi: näeme, et aktiivse sihtrühma liikmed näevad Euroopa Liitu tunduvalt turvalisema ja puhtamana, samuti rohkem omana. Teadlik sihtrühm peab Euroopa Liitu aga värvilisemaks ja arenevamaks. Samas peab teadlik sihtrühm Euroopa Liitu lausa külmaks.

Joonis 28

	aktiivne	teadlik	keskmine
turvaline	1,9	1,4	1,55
kasvav	1,7	1,1	1,375
sõbralik	1	1	0,975
puhas	0,9	0,3	0,675
aeglane	0,9	0,6	0,9
vahelduv	0,9	0,9	0,925
avatud	0,8	0,25	0,55
ligitõmbav	0,8	0,9	0,75
värviline	0,5	1	0,6
killustatud	0,5	0,4	0,55
oma	0,4	0,3	0,275
soe	0,4	-0,2	0,0075
tõusev	0,4	0,75	0,525
üleolev	0,3	0,5	0,55
arenev	0,1	0,9	0,5
jõuline	0	0,4	0,1

Võrreldes aktiivse ja teadliku sihtrühma ELi kuvandit ajakirjanike keskmise ettekujutusega Euroopa Liidust, näeme, et vahed ei ole just väga suured. Siiski on näeb aktiivne sihtrühm Euroopa Liitu ka ajakirjanike keskmisest tunduvalt soojemana ja teadlik sihtrühm värvilisemana.

Ainus sihtgruppi mitte kuuluv ajakirjanik näeb Euroopa Liitu teistega võrreldes väga erinevalt ning oluliselt negatiivsemana. Mingeid järeldusi siit muidugi vaid ühe vastanu puhul teha ei saa, kuid mingeid trende võib allolev tabel siiski kirjeldada. Nimelt näeb sihtgruppi mitte kuuluv vastaja (keda Grunigi teooria järgi ei ole võimalik suhtekorralduslike meetoditega

mõjutada) Euroopa Liitu tugevalt külma, üleoleva ja ebasõbralikuna. Ka näeb ta ELi pigem ebaturvalise kohana. Ajakirjanike keskmiku jaoks on aga EL soe ja sõbralik ning ka üleolevust ei hinnata nii tugevaks omaduseks, samas turvalisus on väga tugev.

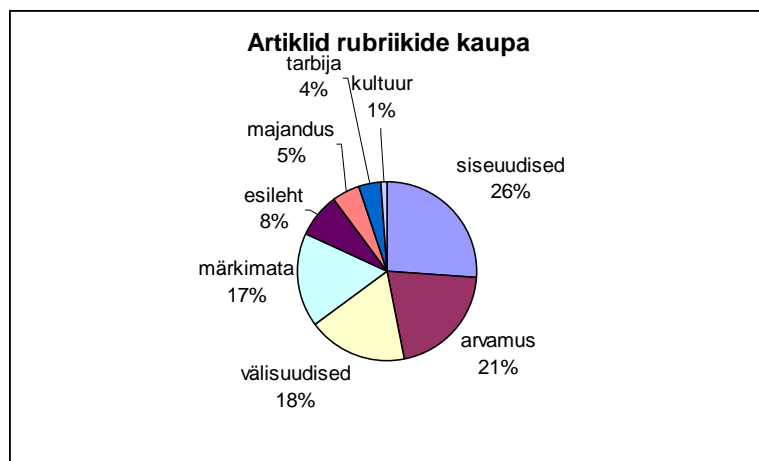
aeglane	1
oma	-1
värviline	-1
avatud	0
jõuline	-1
soe	-2
kasvav	1
arenev	1
üleolev	3
tõusev	-1
vahelduv	1
turvaline	-1
ligitõmbav	-1
puhas	0
sõbralik	-2
killustatud	1

Vahekokkuvõtteks võib öelda, et ettearvatult kuuluvad ajakirjanikud pigem teadlikku ja aktiivsesse kui latentssesse sihtrühma. Huvitav oleks aga analüüsida, millest tulenevad üsna suured vahed sihtrühmade ELi kuvandis, eriti põnev on, miks teadlik sihtrühm Euroopa Liitu külmaks peab, kui kõigi teiste jaoks on ta eelkõige soe? Võimalik, et teadliku sihtrühma puhul on ratsionaalne pool imagos tugevam, siin tasuks edaspidistes uuringutes vaadata, kas ja kuidas isikliku kogemuse olemasolu ja puudumine seotud soe-külm skaala muutustega.

8. Kontentanalüüs

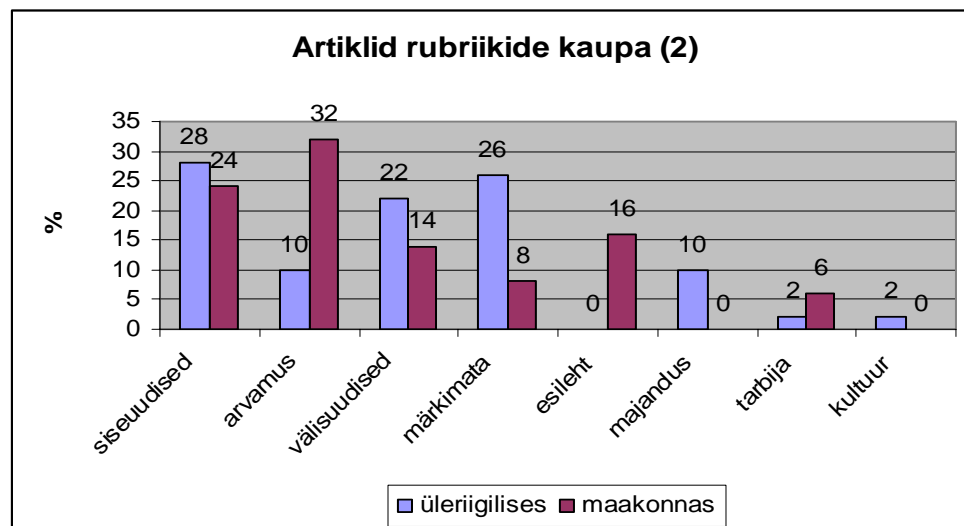
8.1. Artiklite iseloomustus

Joonis 29

Kõige enam, üle veerandi, Euroopa Liidust kirjutavaid artikleid ilmus vaadeldud ajavahemikul siseuudiste ja Eesti uudiste rubriigis. Järgnesid arvamusküljed ja välismaa rubriik.

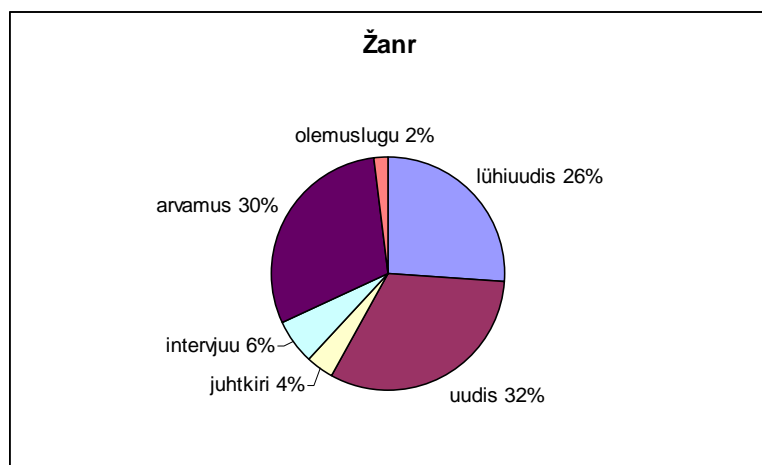
Joonis 30

Võrreldes aga Euroopa Liidust kirjutavate artiklite paiknemist lehes eraldi maakonnalehtedes ja üleriigilistes ajalehtedes, näeme, et siin on olulisi erinevusi. Nii näiteks ei ilmunud üleriigilistes lehtedes vaadeldaval ajaperioodil ükski valimisse sattunud artikkel esiküljel, maakonnalehtedes oli see teema aga esikaant väärt tervelt 16 protsendil juhtudest. Samuti ilmus oluliselt rohkem ELi teemalisi artikleid maakonnalehtedes arvamuskülgedel – suures

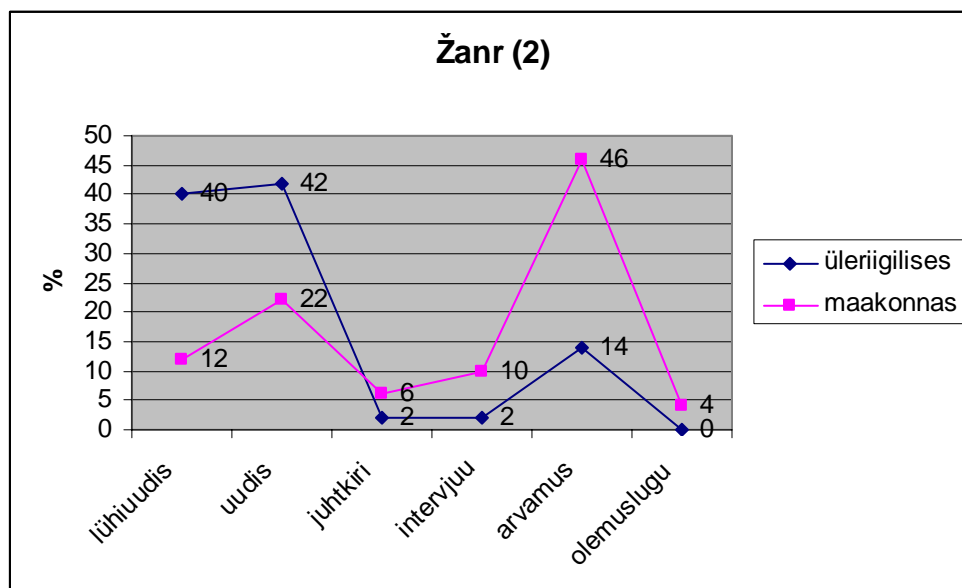
osas oli tegemist poliitikute ja arvamusiidrite saadetud või neilt tellitud artiklitega, mõni kordus ka eri lehtedes. Üleriigilistes lehtedes oli suure osa artiklite puhul rubriik märkimata. Sellisel juhul oli enamasti tegemist kas vaid *online*-küljel või mõnes erilehes avaldatud artikliga. Et vahe on oluline, tõestas ka Hii-ruut.

Joonis 31

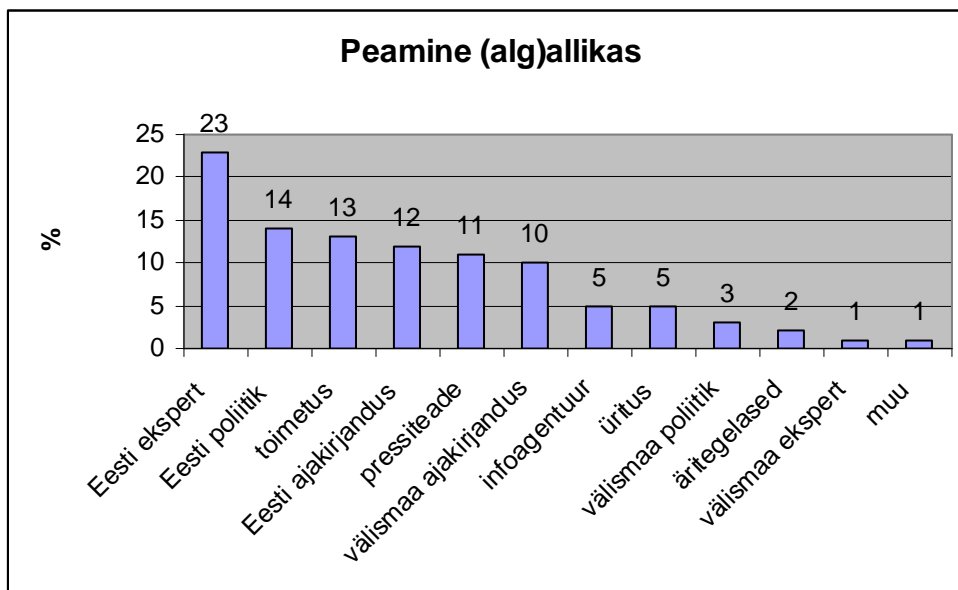
Üle poole artiklitest olid žanri poolest kas uudised või lühiuudised, seejuures pikemaid uudiseid (enam kui 1500 tähemärki) oli veidi enam. Ligi kolmandik artiklitest olid arvamused, kuid mitte juhtkirjad – siia alla kuuluvad repliigid, kommentaarid, arvamused jms, tavaliselt on neil ka konkreetne autor.

Joonis 32

Ka žanrite poolest on üleriigiliste ja maakonnalehtede vahel lausa silmaga nähtav erinevus. Kui üleriigilistes lehtedes kirjutatakse Euroopa Liidust valdavalt uudisvormis, siis maakonnalehes on tähtsad eri arvamusaluste žanrid. Seejuures on ka ainsad, ehkki vähesed, ELi teemalised juhtkirjad ilmunud just maakonnalehtedes. Samuti ei ilmunud üleriigilistes ajalehtedes ainsatki olemusliku ega reportaaži, kohalikes lehtedes oli 4 protsenti artiklitest *featured*. Erinevuste statistilist olulisust kinnitas ka Hii-ruut.

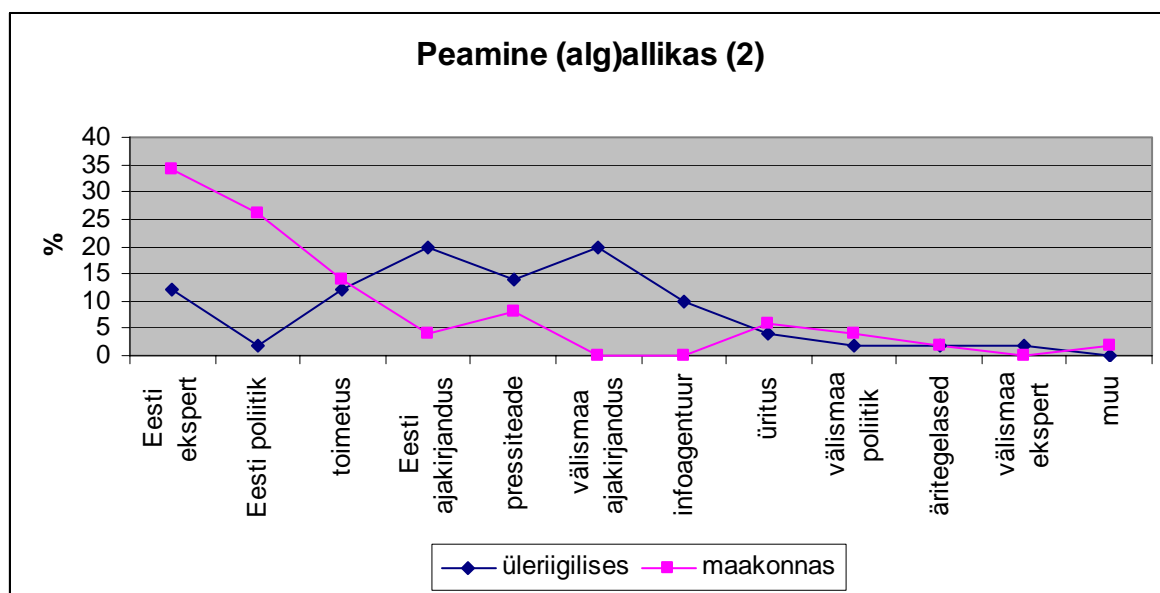
Joonis 33

Peamise allikana pidasin silmas seda, kust on ajakirjanik oma info saanud ja kelle infot ja seisukohta ta esitab. Näiteks kui ajakirjanik on käinud konverentsil ja ettekande põhjal uudise kirjutanud, on allikaks üritus. Kui ta on aga ettekande teinud allikaga ka ise rääkinud ja lisaküsimusi esitanud, on allikaks see ettekandja. Kui info on tulnud pressiteate kaudu, on allikaks pressiteade ka siis, kui selles tsiteeritakse näiteks mõne ametniku sõnu. Kui see ametnik on aga ise saatnud toimetusele oma arvamuse, kus esitab oma seisukohta enda nime all, on allikaks tema.

Kõige enam on Eesti ajalehed ELi kirjutades infot saanud Eesti ekspertidelt või arvamustelkidele. Üsna võrdselt esindatud on ka Eesti poliitikud ja toimetuse enda info, samavõrd on levinud teiste Eesti meediakanalite kasutamine infoallikana. Veidi üle kümnendiku lugudest on alguse saanud pressiteadetest, pea sama palju välismaisest meediast. Infoagentuuridest ja üritustelt saadud info osakaal on marginaalne.

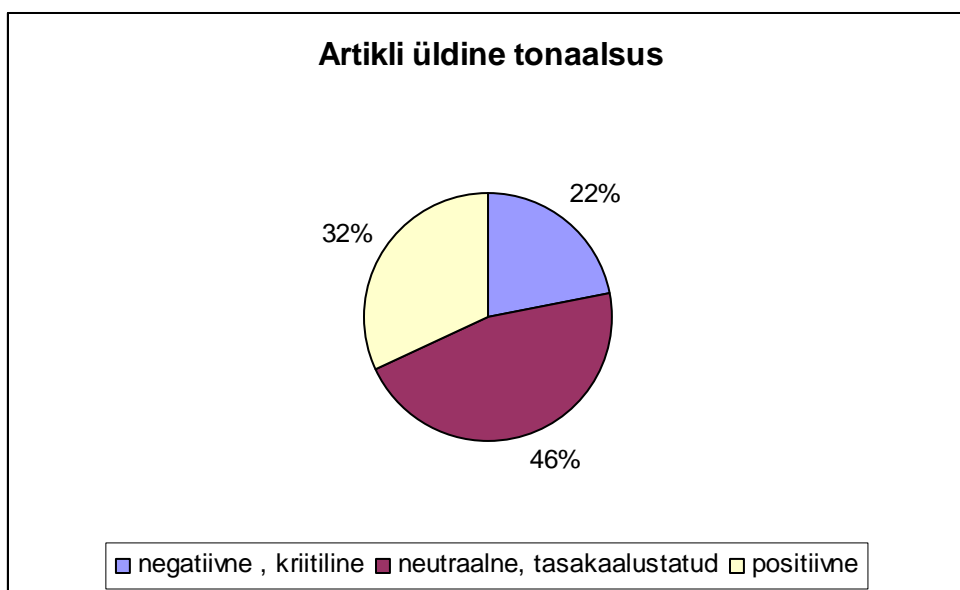
Joonis 34

%	üleriigilises	maakonnas
Eesti ekspert	12	34
Eesti poliitik	2	26
toimetused	12	14
Eesti ajakirjandus	20	4
pressiteade	14	8
välismaa ajakirjandus	20	0
infoagentuur	10	0
üritus	4	6
välismaa poliitik	2	4
äritegelased	2	2
välismaa ekspert	2	0
muu	0	2

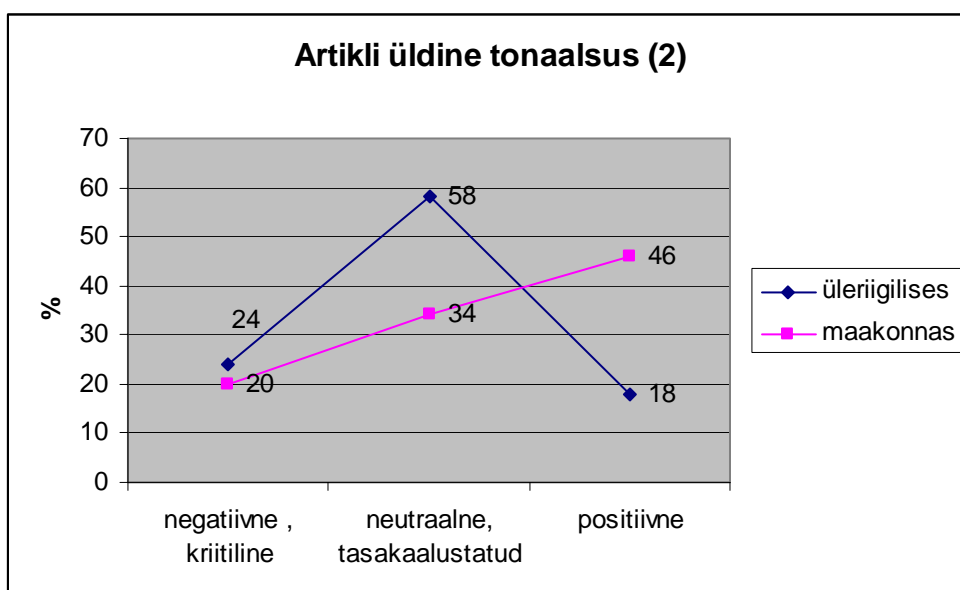
Üleriigiliste lehtede ja maakonnalehtede artiklite allikate võrdlus näitab, et maakonnalehtede ajakirjanikud armastava allikatena kasutada Eesti eksperte ja poliitikuid, üleriigiliste lehtede EList kõnelevate artiklite info pärineb aga tihti Eesti ja välismaa meediast. Huvitav on, et maakonnalehed ei kasuta välisajakirjandust üldse, samuti ei kasutata infoagenteure. Veidi vähem jõuab maakonnalehtede lugejateni ka pressiteateid. Poliitikud, majandustegelased ja välismaised eksperdid ei ole allikatena tihti esinevad kummaski sihtrühmas. Suuremad vahed nagu kategooriad Eesti ekspert, Eesti poliitik, Eesti ajakirjandus ja välismaa ajakirjandus, on ka statistiliselt olulised, selgus T-testi tehes.

Joonis 35

Üldiselt toonaalsuselt olid ligi pooled artiklid neutraalsed ja tasakaalustatud. Ligi kolmandik artikleid olid positiivsed ja veidi üle viiendiku artiklitest olid negatiivse või kriitilise tooniga.

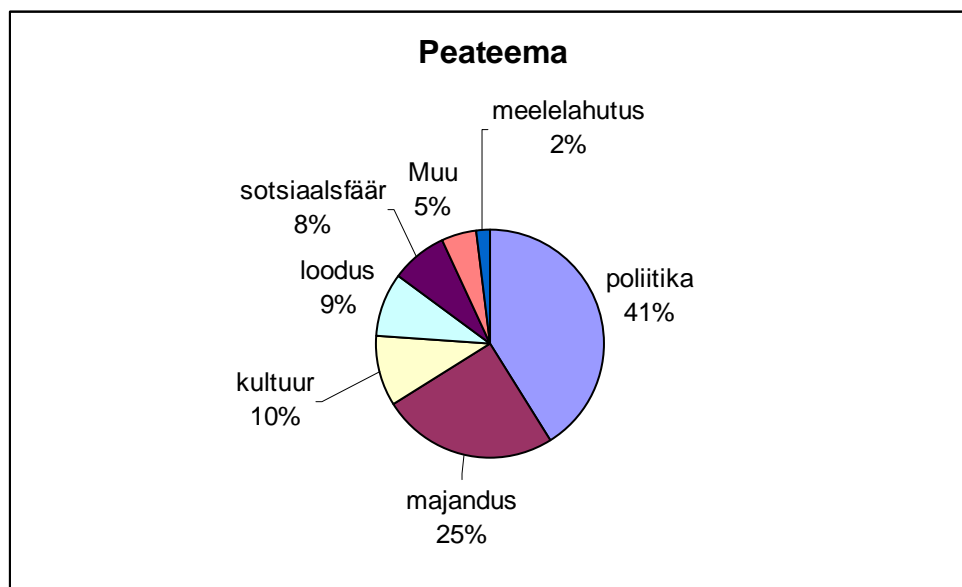
Joonis 36

Kui üldiselt toonilt negatiivseid või kriitilisi artikleid ilmus maakonnalehtedes ja üleriigilistes lehtedes enam-vähem samapalju, siis positiivsete artiklite osakaal oli maakonnalehtedes juba tuntavalt suurem – ligi pooled maakonnalehtedes ilmunud Euroopa Liidust kirjutavad lood olid positiivsed, üleriigilistes vaid 18 protsenti. See on ka statistiliselt oluline erinevus. Samas oli 58 protsenti üleriigiliste lehtede lugudest tasakaalustatud, maakonnalehtedes oli üldiselt

toonilt neutraalne või tasakaalukas vähem kui viiendik artiklitest. Ka see erinevus on statistiliselt oluline.

Joonis 37

Kõige sagedamini oli Euroopa Liidust kirjutavate artiklite peateemaks poliitika või majandus. Teised teemad nagu kultuur, loodus ja sotsiaalsfäär esinesid tunduvalt harvemini, peaaegu üldse ei kirjutata Euroopa Liiduga seoses meelelahutusest.

Kui vaadata andmeid alamkategoriate kaupa, selgub, et kõige enam oli poliitika puhul teemaks välispoliitika, majanduse puhul aga toetused ja kaubandus:

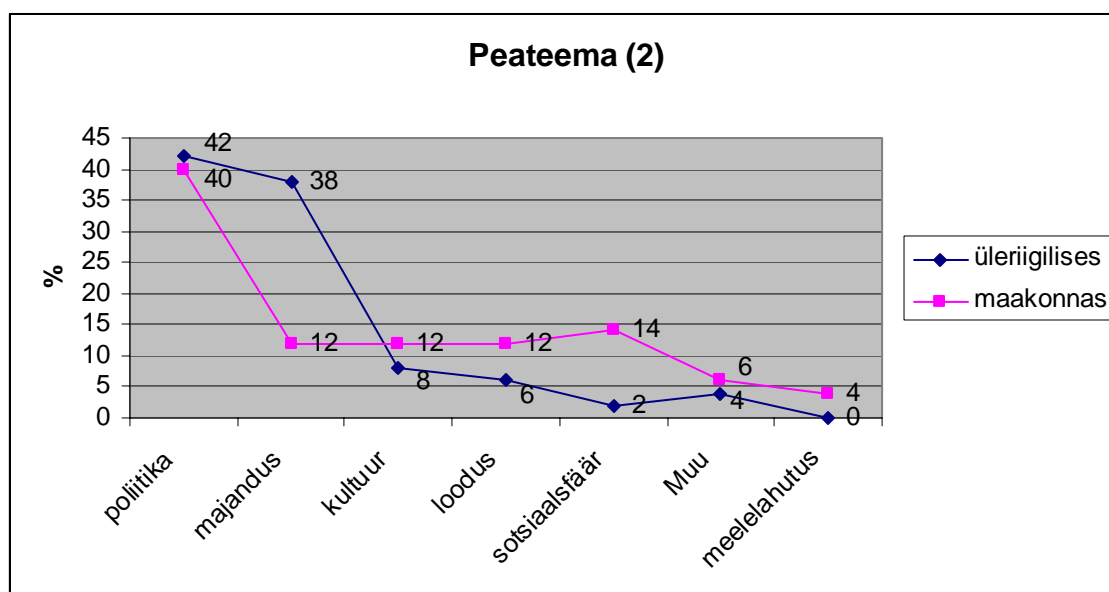
Poliitika	%
sisepoliitika	22
välispoliitika	66
muu	12
Majandus	%
energeetika	4
põllumajandus	12
toetused	20
kaubandus	20
muu	20
rahandus	12
tööstus	8
IT	4

Toetuste teemat vaatlesin ka eraldi, see oli toodud mitme kategooria alla. Kokku ilmus 11 artiklit (11% vaatlusalustest artiklitest), kus peamiseks alateemaks oli Euroopa Liidust saadav

rahaline toetus. Viis artiklit puudutasid põllumajandust, kolm loodushoidu, kultuuri, sotsiaalsfääri ja vaba aja kategooriates oli igauhe all üks toetustele keskenduv artikkel.

kultuur	1
loodus	3
sotsiaalsfäär	1
majandus	5
vaba aeg	1
Kokku	11

Joonis 38

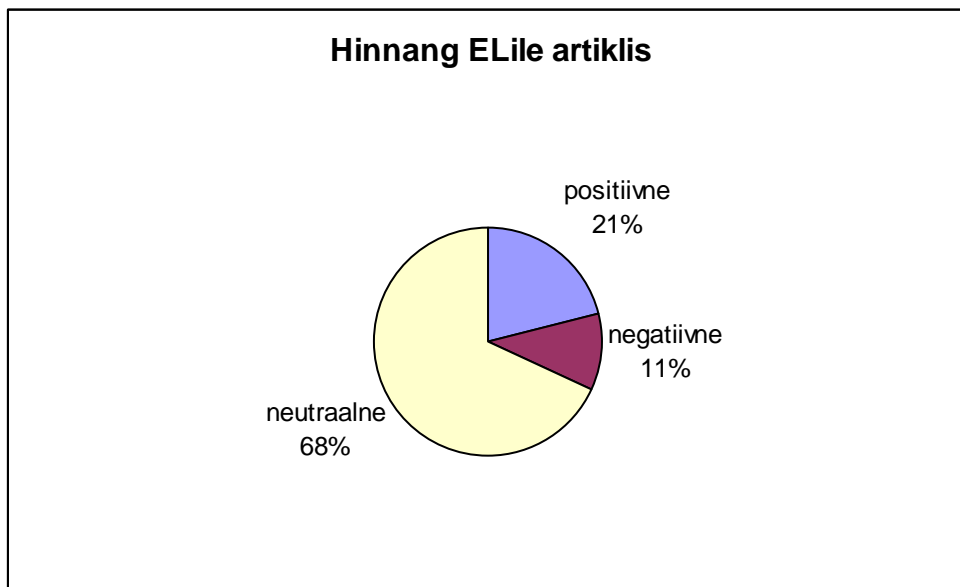
Maakonnalehti ja üleriigilisi lehti eraldi vaadates on kõige suuremad käärid majanduse teemas – kui üleriigilistes lehtedes räägib majandusest enam kui kolmandik EL-i temaatilistest artiklitest, siis maakonnalehtedes napilt kümnendik. Mõlema grupi ajakirjanikud seostavad ühtviisi Euroopa Liitu poliitikaga, üleriigiliste lehtede omad vaid veidi enam. Maakonnalehtedes käsitletakse aga Euroopa Liidu temaatikat pisut sagedamini loodushoiu ja sotsiaalsfääriga seotult. Erinevused on ka statistiliselt olulised.

Kui võrrelda sise- ja välispoliitika teema osakaalu, siis siin maakonnalehtede ja üleriigiliste lehtede lugude seas olulist vahet ei ole. Protsendi vahe tundub pealtnäha küll olevat, kuid statistiliselt ei ole erinevus oluline.

%	üleriigilises	maakonnas
sisepoliitika	7	15
välispoliitika	38	27,5
muu	5	7,5

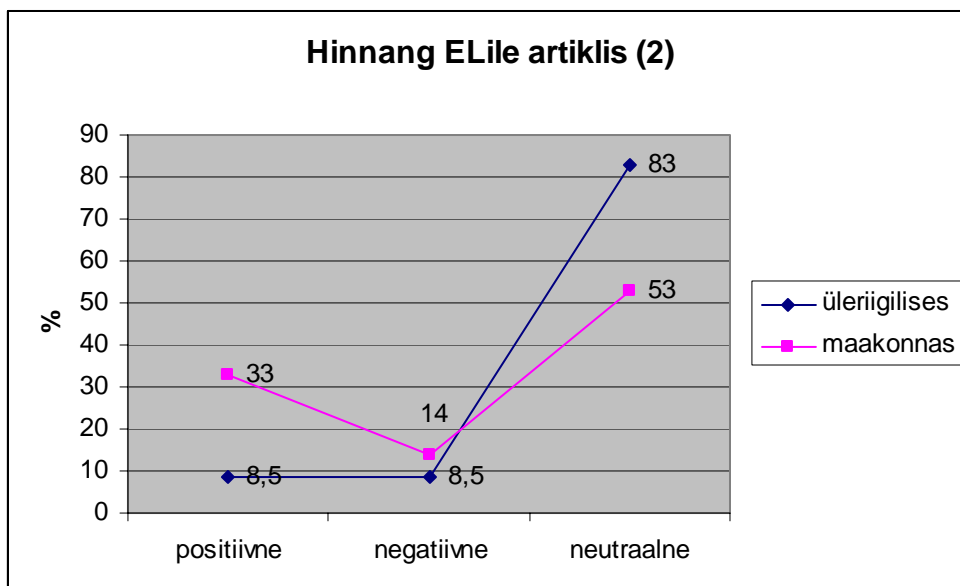
8.2. Hinnangud Euroopa Liidule

Joonis 39

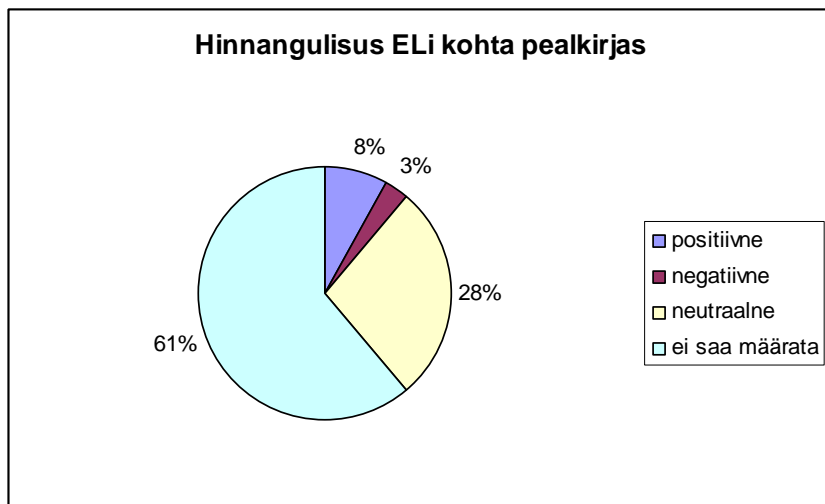
Sajast artiklist kümne puhul ei olnud võimalik määrata hinnangulist suhtumist Euroopa Liitu. Kui võtta arvesse vaid need artiklid, kus Euroopa Liidust rohkem juttu oli või kus EL oli oluline konteksti osas, saame Euroopa Liitu suhtumise kohta ülaloleva diagrammi, kust on näha, et kaks kolmandikku artikleid edastavad neutraalset suhtumist Euroopa Liitu. See tähendab, et EList on artiklis räägitud tasakaalukalt ja neutraalses kontekstis. Veidi enam kui viiendikul juhtudel oli hinnang ELile kas otseselt positiivne ja kiitev või räägiti EList positiivses kontekstis. 11 protsendis artiklites oldi Euroopa Liidu suhtes kriitiline.

Joonis 40

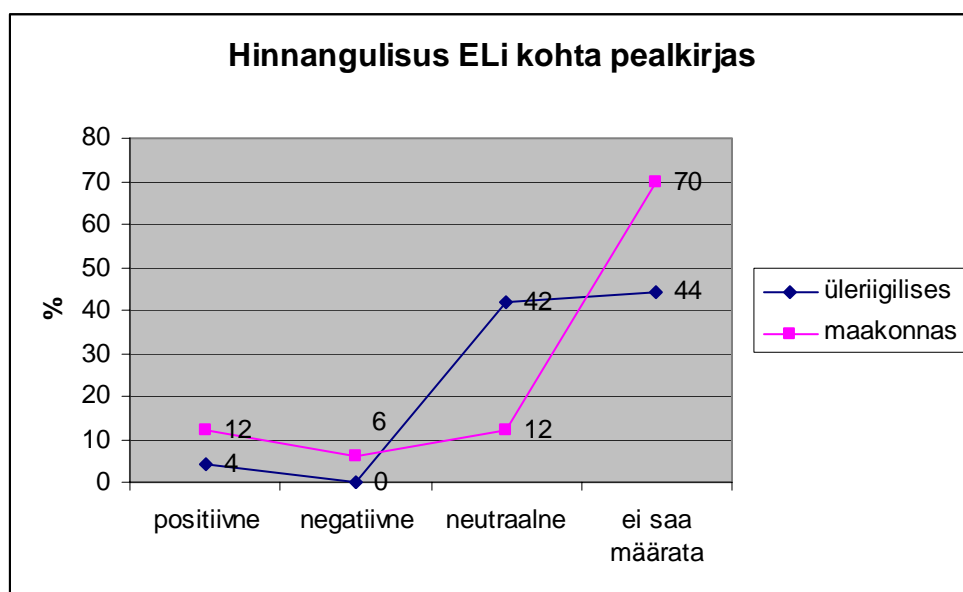
Üleriigilisi lehti ja maakonnalehti võrreldes selgub, et maakonnalehed on suhtumises ELi tunduvalt positiivsemad. Üleriigiliste lehtede artiklitest on lõviosa neutraalsed, maakonnalehtede lugudest aga napilt pooled. Erinevusi kinnitab ka Hii ruut.

Joonis 41

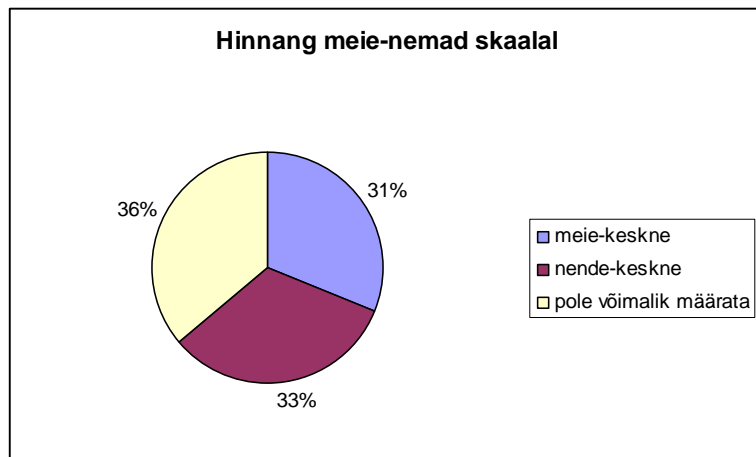
Kui vaadata artiklite pealkirju, siis enam kui pooltel kordadel seal Euroopa Liidu kohta midagi ei öelda, nii et mingit hinnangut välja lugeda ei saa. Neutraalne suhtumine esines Euroopa Liitu artiklite pealkirjades 28 protsendil juhtudest, positiivne veidi vähem kui kümnel protsendil ja vaid kolme artikli puhul võib öelda, et juba pealkirjas tehti Euroopa Liidu kohta kriitikat.

Joonis 42

Maakonnalehtede puhul ei saa enamasti hinnangut ELi kohta pealkirja põhjal määrata. Üleriigilistes lehtedes on nende pealkirjade puhul, kus hinnangut on võimalik välja lugeda, domineerimas neutraalsed, seda kinnitas ka Hii-ruut.

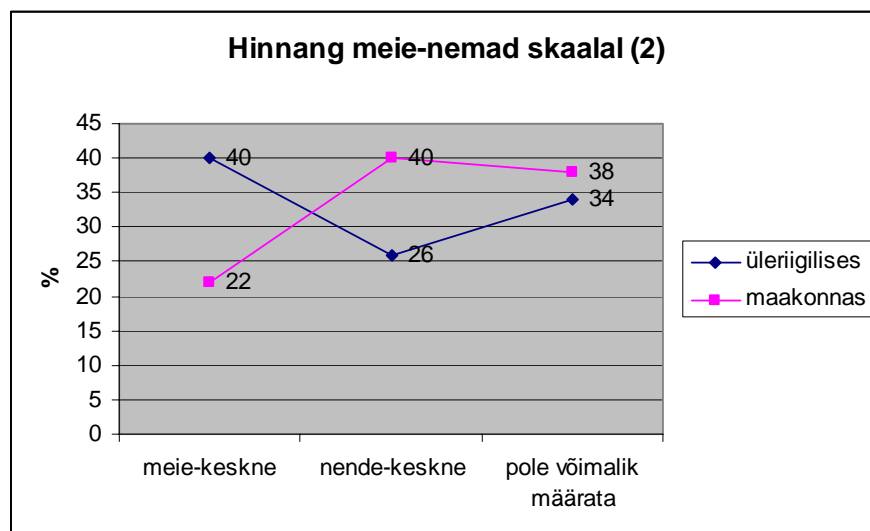
Joonis 43

Huvitav küsimus on, kuidas kajastub Euroopa Liit artiklites meie-nemad skaalal? Kas tegemist on pigem oma või võõra nähtusega? Meie-keskseks lugesin hinnangu siis, kui ELi esindas keegi eestimaalastest või eestlastele tuntud ja lähedane isik; kui artiklist oli aru saada, et probleem, millest räägitakse, puudutab lugejat otseselt; ja oluline oli ka artiklis esinevate personide suhtumine, kuidas nemad ELi nägid – kas millenagi, milles saab ise kaasa lüüa või pigem millegi võõra ja kaugena, mis teeb ise oma otsuseid ja surub neid siis meile peale.

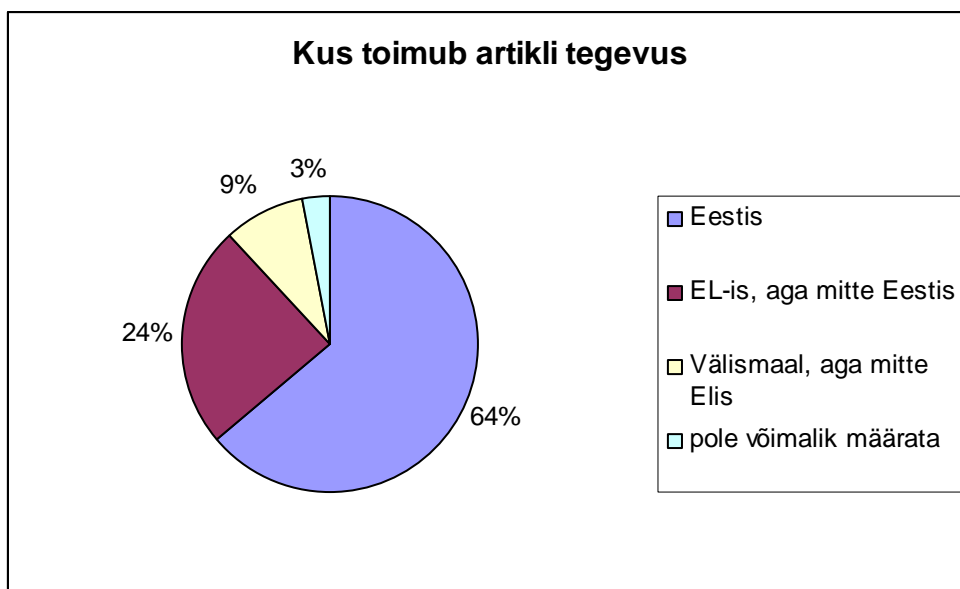
Tulemus on üsna võrdne, enam-vähem kolmandik artiklitest on EL-i suhtes meie-kesksed, kolmandik nende-kesksed. Ülejäänute puhul ei olnud võimalik hinnangut määrata.

Joonis 44

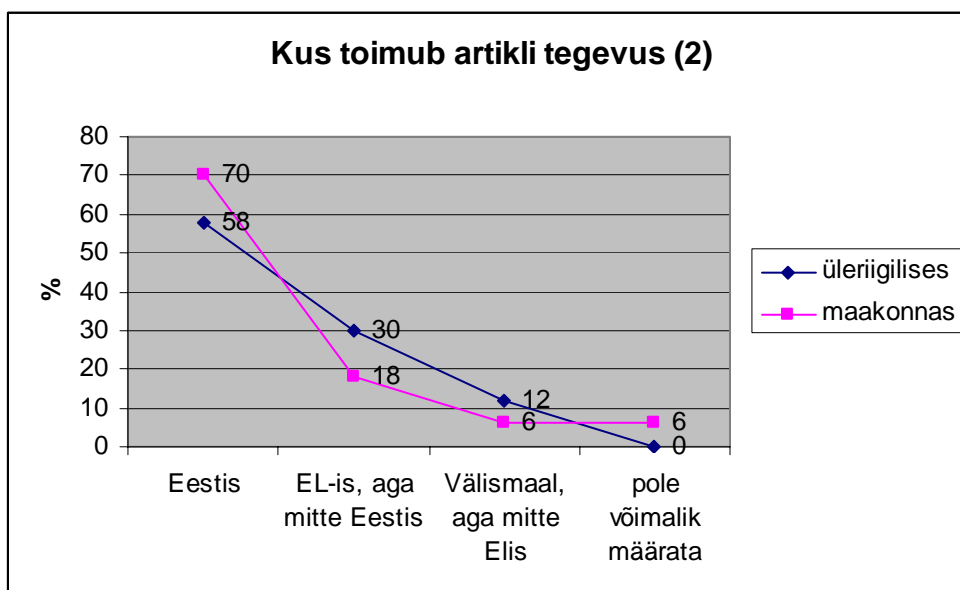
Maakonnalehti ja üleriigilisi lehti eraldi vaadates selgub aga, et üleriigiliste lehtede artiklites kajastatakse Euroopa Liitu tunduvalt sagedamini meie-keskse institutsiooniga, samas maakonnalehtede lugejad näevad 40 protsendis artiklitest ELi nende-kesksena. Samas statistiliselt ei ole erinevus oluline.

Joonis 45

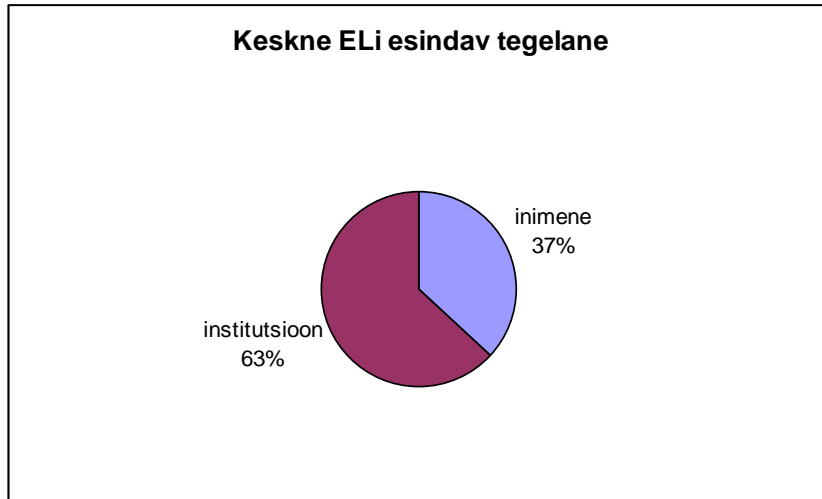
Ligi kahel kolmandikul juhtudest toimub Euroopa Liidust rääkiva artikli tegevus Eestis, veerandil juhtudest välismaal, Euroopa Liidus. Ligi kümnendikus artiklites toimub tegevus välismaal väljaspool Euroopa Liitu.

Joonis 46

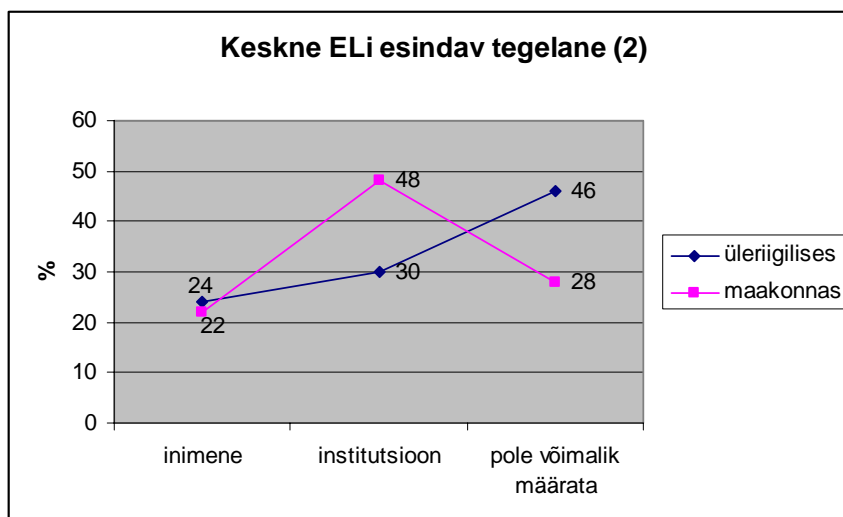
Nii üleriigilistes kui ka maakonnalehtedes toimub enamus tegevust Eestis ja seejärel mujal Euroopa Liidus. Hii ruut näitas, et erinevused ei ole statistiliselt olulised.

Joonis 47

Üks võimalus analüüsida suhtumist ELi on vaadata, kelle suu läbi organisatsioon räägib – kas artiklis Euroopa Liitu esindav keskne tegelane on inimene või institutsioon. Keskne tegelane õnnestus määrata veidi enam kui poolte artiklite puhul – täpsemalt 62 artiklis, neist kahe kolmandiku puhul esindas ELi institutsioon.

Joonis 48

Maakonnalehtede ja üleriigiliste ajalehtede artiklitest ELi esindava tegelase osas statistilist erinevust ei ole.

8.3. Kontentanalüüsi tulemuste võrdlus formaliseeritud küsitluse tulemustega

Formaliseeritud ankeetküsitlusest selgus, et ajakirjanikud suhtuvad valdavalt Euroopa Liitu positiivselt – nad hääletasid ise euroreferendumil ELi poolt ning on ka nüüd rahul, et Eesti on Euroopa Liidu liige. Semantilise diferentsiaali meetodiga mõõtes on EL ajakirjanike jaoks turvaline, kasvav ja sõbralik, seejuures maakonnalehtede ajakirjanikud näevad ELi veelgi sõbralikumana ja puhtamana.

See positiivne suhtumine ei kandu siiski liialt palju üle artiklitesse. Kolmandik ELi teemalisi artikleid oli üldise tooni poolest positiivsed, rohkem oli neutraalse tooniga artikleid. Kuid kontentanalüüsist selgus, et maakonnaajakirjanike positiivsem suhtumine toob kaasa ka enam positiivse üldtooniga artikleid ajalehtedes. Samuti ilmub maakonnalehtedes enam lugusid, mis on otseselt Euroopa Liidu suhtes positiivselt meelestatud.

Küsitluse järgi saavad ajakirjanikud kõige enam infot ELi kohta meediast, Eesti institutsioonidelt ja kolleegidelt, maakonnalehtede ajakirjanikud käivad aga üleriigiliste lehtede ajakirjanikest rohkem erinevatel üritustel. Ka kõige usaldusväärsemaks allikaks peavad ajakirjanikud meediat. Maakonnalehtede ajakirjanikud peavad üleriigilistest enam usaldusväärseks poliitikuid ja ettevõtjaid.

Kontentanalüüsist selgus, et kõige sagedamini on artiklites algallikaks Eesti ekspert või poliitik, seejärel toimetuse ise. Seejuures on maakonnalehtedes oluliselt enam poliitiku kui põhiallikaga lugusid.

Kõige tihedamini vormub küsitluse järgi lõpuks artikliks meediast, isiklikelt allikatelt või pressiteadetest saadud info. Seejuures maakonnalehtede ajakirjanike jaoks oli tunduvalt tõenäolisem, et kui juba üritusele minna, siis sealt ka lugu tuleb.

Artiklite allikates ürituste koha pealt siiski vahet täheldada ei saa, üritustest sünnib artikleid ühtmoodi vähe nii maakonna- kui ka üleriigiliste lehtede töötajate sulest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ELi positiivne kuvand ajakirjanike seos kandub küll artiklitesse, kuna positiivseid artikleid kirjutati Euroopa Liidu teemal enam kui kriitilisi. Kuid samas on kõige suurem osakaal siiski neutraalsetel ja tasakaalustatud artiklitel. Otseselt Euroopa Liidule hinnanguid andes on ajakirjanikud tagasihoidlikumad, jäädes suuremal osal juhtudest neutraalseks.

9. Süvaintervjuud

Kuna eelnevalt läbi viidud kvantitatiivsetest uuringutest selgus, et üleriigiliste ajalehtede ja maakonnalehtede ajakirjanike jaoks on Euroopa Liidu kuvand mõnevõrra erinev, samas suhtuvad ajakirjanikud Euroopa Liitu valdavalt positiivselt ning positiivse või neutraalse tooniga on ka Euroopa Liidust rääkivad artiklid, tekkis küsimus, miks see nõnda on.

Kas on olemas mingi ühtne ideoloogia: kas ELi teemadel on välja kujunenud ajakirjanike ühisarvamus ja milline?; kuivõrd tunnetab ajakirjanik oma võimu ja mõju lugejatele?; kuivõrd samastub ajakirjanik ELi pooldajate ja vastastega?; kuivõrd mõjutab isiklik arvamus ajakirjaniku tööd?

Samuti tekkis küsimus, millised on meediarutiinid, kuidas mingil teemal artiklid lehte jõuavad: kui oluliseks peetakse toimetuses ELi temaatikat?; kuidas üldse valitakse teemad ja allikad?; kui oluliseks peetakse toimetuses, et mingi teema kajastatus oleks tasakaalustatud?; millisena nähakse Euroopa Liidu agendat Eesti meedias?

Küsimustes puudutan ka meediaorganisatsiooni temaatikat: milline on toimetuses valitsev meelsus ELi suhtes?; milline on ajalehe ametlik seisukoht ELi suhtes?; kuivõrd tunnetab ajakirjanik organisatsiooni survet suhtumises ELi?

9.1. Sissejuhatavad küsimused

Euroopa Liidu agenda meedias enne referendumit

Referendumi-eelsel ajal ehk 2003. aasta suvel-varasügisel hakkas Euroopa Liidu temaatika senisest jõulisemalt meedia huviorbiiti tõusma ning see oli ilmselt ka aeg, mil EList kirjutati kõige rohkem. Temaatikast muutusid intervjuueeritavate hinnangul tähtsaks põllumajandus (just toetuste osa), kallinevad hinnad ning muidugi arvamusliidrite seisukohtade vahendamine. Peamiselt kirjutati uudiseid, kuid ka ajakirjanikud-toimetajad ise võtsid vahel sõna arvamuskülgedel.

„/.../ mul endal tuleb meelde seesama põllumajandustoetuste ja põllumajandus, mis on nagu Euroopa Liidu puhul nagu sisuliselt, üks ole, sihuke oluline teema, noh, mis on nagu kõige praktilisem. Et selles mõttes olen ma kirjutanud sellest kõige rohkem.” (ÜR)

„Aga kuna hästi palju räägiti sellest, kui palju tuleb raha just nimelt põllumajandusse, siis meie maatoimetust puudutas see rohkem ja nemad palju kajastasid seda.” (MR)

Samas maakonnalehe toimetaja ütles, et nende lehes kirjutati ka tol ajal Euroopa Liidust suhteliselt vähe, põhjuseks ütles ta, et ELi propageerijad ei rääkinud nende lugejate ja ka ajakirjanike endiga sama keelt:

„Kõik, kes selle kohta infot andsid, see tundus nagu eraldi klannina, eraldi tsunftina inimesed. Minu jaoks olid nad mingid noored tüdrukud, kes rääkisid mingis imelikus keeles, mingeid imelikke sõnu kasutasid, nagu jätkusuutlikkus /.../ üks teema oli, et mis juhtuma hakkab ja need samad need, struktuurifondid ja nendeks ettevalmistumine, et nendest me, neid me kajastasime, et kõigil oli suur ootus, et nüüd meil hakkab raha tulema.” (MT)

Euroopa Liidu agenda meedias aastal 2007

Aastal 2007 ei ole Euroopa Liit kui selline enam ajakirjanike jaoks teema, mida peaks, nui neljaks, kajastama. Selleks peab olema konkreetne ja uudisväärtust ületav sündmus. Või siis on EL seotud mõne teise temaatikaga, rohkem tausta mõttes.

„Kui siin on käinud mingid välismaa tegelased, siis me oleme saanud nendega rääkida. Siis käisid Bulgaaria ajakirjanikud, neist kirjutasime ja nendega rääkisime pikalt. Nad küsisid, mis meil parem on. Mis mina olen kirjutanud, siis kuna minu kanda on piiriteema, siis ma olen palju kirjutanud Schengeni lepest.” (MR)

„Aga ma arvan, et see Euroopa Liit ei ole minu teema enam. Aga mis ei välista, et no ta võib olla ju seotud, ükspuha mis asjaga kokku käia.” (ÜR)

Praegu ei ole Euroopa Liit enam ka ajakirjanike omavaheline vestlusteema. See tuleb jutuks, kui keegi käib kuskil reisil või kui ühisraha küsimus taas üles kerkib, kuid tihe debatiteema suitsunurkades see enam ei ole.

„Ma ei tea, see EL on juba niisugune tavaline asi või selline igapäevane asi. No mida sa ikka hammaste pesemisest arvad või iga päev ilmuvatest ajalehtedest või /.../.” (MT)

Siiski leidsid intervjuueeritavad teemasid, millest peaks Euroopa Liiduga seoses kirjutama rohkem või põhjalikumalt. Nimetati europarlamenti saadikute tegevuse jälgimist ja Brüsselis välja antavate seaduste järjepidevat, tavalugejale arusaadavas keeles vahendamist. Samas leiti, et liiga palju kirjutatakse siiski kaugetest teemadest, sündmustest, mis ei ole meie lugejale tegelikult olulised, enam tuleks jälgida hoopis lähinaabrite elu ja poliitikat.

„No ma ütlen, et ei ole piisavalt ja ei kirjutata. Noh. Võib-olla kirjutatakse ka olulistest asjadest, aga see on fragmentaarne, see ei ole järjepidev. Ja noh sellepärast ma ei saa ka niisugust terviklikku pilti, mis seal toimub. /.../ Noh niuke kauge värk. Omal ajal oli Moskva, nüüd see Brüssel.“ (MT)

Samas leiti, et Euroopa Liidust kirjutatakse üsna parasjagu ning ei ole mõtet hakata teemade osakaalu lehes kunstlikult suurendama.

„Euroopa Liidu temaatika, mis võiks meid puudutada, on kaetud üsna parasjagu väikese miinusega. Tihtipeale jääb puudu kompetentsist kirjutada paremini, põhjalikumalt, konkreetsemalt.” (ÜT)

„Mis meid puudutab, see kirjutatakse ära ja ei hakata kunstlikult otsima euroteemat.” (MR)

Suhtumine Euroopa Liitu

Ajakirjanikud ise tunnistasid, et suhtusid Euroopa Liitu referendumieelsel ajal kas positiivselt või kõhklevalt. ELiga liitumise vastu ei olnud intervjuueeritavatest keegi. Kõhklejale tekitas küsimusi liigne kiirustamine.

„Kõhklevalt, võib-olla teatud nüansside tõttu eelkõige, mis puudutas sellist nagu uisa-päisa sinna tormamist ehk siis paljude peatükkide sellist nagu meie kasuks pööramist ja läbirääkimiste lõpuleviimist paljudes peatükkides.” (ÜT)

Kõik vastanud tunnistasid, et hääletasid euroreferendumil Euroopa Liiduga ühinemise poolt. Nüüd, kolm ja pool aastat pärast referendumit on kõik intervjuueeritavad Euroopa Liidu suhtes positiivselt meelestatud ja selle omaks võtnud kui elu loomuliku osa. Samuti hääletaksid nad kõik poolt, kui tuleks referendum küsimusega, kas jätkata Euroopa Liidus.

„/.../see on loomulik elu osa ja ma arvan, et on mingid, noh, aeg-ajalt mõtled, et hakkad nagu tundma ja aru saama, mis eurooplase enese osa selle kõige sees on. See ongi üks nagu teema, et see tegelikult hämmastavalt kiiresti isegi võib-olla on läinud, et enam niipalju ei mõtle sellele, et see on mingite teiste asi, vaid see ongi oma asi.” (ÜR)

„/.../ Minu meelest on see täiesti normaalne, mis toimub, et väga naljakas oleks, kui me siin oleksime üksipäini, mingi väike killukene. Noh, ei ole... ma ei kujuta ette.” (MT)

9. 2. Ideoloogia

Teemade valik ja mõjukus

Enne 2003. aasta referendumit asuti Euroopa Liidu temaatikat põhjalikult ja laiahaardeliselt kajastama, meenutasid intervjuueeritavad. Samuti muutus mõnevõrra teemade valik.

„Kajastasime kindlasti iga päev, tihtilugu olid need aknaloode, suured aknaloode, ja kindlasti oli palju rohkem, mitu kuud enne rahvahääletust päris kindlasti.” (ÜT)

„Sedagi sai mitu korda kirjutatud, et mis piiriületuses muutub – meil siin ju see Ikla piiripunkt. Käisime isegi 1. mai öösel, kui kell 12 kukkus, käisin piiri peal ja vaatasin, mis seal toimub ja mis piirivalvurid teevad.” (MR)

Samas tunnetasid ajakirjanikud päris hästi, et oma lugudega oli neil suur võim rahva meelsuse mõjutamiseks. Kui mitte üksikute artiklitega, siis terve meedia mõju hinnati suureks. Nii mõnigi lootis salamisi, et ehk suudab ta mõne kahtleja jah-poolle meelitada. Samas leiti ka, et debati osa jäi väheseks ja meedia oleks saanud palju rohkem ära teha. Ühe intervjuueeritava hinnangul oli suur osa meediast, eriti päevalehed, hoopis ELi suhtes negatiivselt kallutatud.

„Aga tegelikult ajakirjandus ju oli aidanud teavituses fooni luua ja inimestel asjast aru saada. Selles mõttes kindlasti, et kui ei oleks kirjutatud, siis ei oleks inimesed otsustada osanud.” (ÜR)

„Ma arvan, et ühes mõttes võiks öelda, et liituti vaatamata sellele, mida ajakirjandus kirjutas. Igal inimesel oli siiski välja kujunenud mingisugune arvamus, sellepärast et kasvõi Äripäev või Õhtuleht, seal domineerisid ju absoluutselt pidevalt halvad küljed.” (MR)

Kampaaniad

Ajakirjanikel on Euroopa Liidu referendumi eelsetest kampaaniatest suhteliselt hägusad mälestused, kuid ometi tuleb selgelt välja erinevus selles, millised kampaaniad jõudsid üleriigiliste ja millised maakonnalehtede ajakirjanikeni. Üleriigiliste lehtede ajakirjanikud meenutasid Arnold Rüütli sõnavõtte ja majaseinu katvaid plakateid. Maakonnalehtede ajakirjanikele tulid meelde kampaaniaüritused, kus olid kohal nii ELi pooldajad kui ka vastased ning kus jagati õhupalle ja pastakaid.

Kampaaniate teemasid meenutades nimetati kasusaamist, julgeolekut, ühisraha ja avanevat tööjõuturгу. Kolm vastanut ei mäletanud, et need teemad oleksid ajakirjanduses väga suurt kajastamist leidnud, pigem olid need teemad rohkem arvamuskülgedel väitlevate poliitikute ampluaa. Üleriigilise lehe toimetaja oli aga teist meelt:

„Kindlasti jõudsid. Ja nad olid ikkagi sellised suured, suured teemad. Aga nagu enne ütlesin, jõuame uuesti sinna tagasi, et sellist nagu sisulist analüüsi oli natukene isegi tõesti vähe. Väga loosunglik oli see lähenemine toona, ma mäletan.” (ÜT)

Kuid külmaks kampaaniad ajakirjanikke ei jätanud. Üldiselt olid emotsioonid pigem negatiivsed – ei oldud rahul kampaaniate sisuliste rõhuasetuste ning euroliidu vastaste argumentidega.

„Pigem nagu tegelikult kohati pani õlgu kehitama ja kohati vägagi pettuma tegelikult. Et... räägiti peamiselt nagu asjadest, et palju umbes Eesti saab nüüd Euroopast raha, mis me sellega peale hakkame, selline rehepaplik lähenemine oli väga.” (ÜT)

„Ma tean, et mingid vaidlused olid, kes see hirmus eurovastane oli, Helme... No minu arust ajas ikka hirmus jubedat juttu, need oli põhilised emotsioonid.” (MR)

Seda, et kampaaniate sisu oleks otseselt mõjutanud ajakirjanike endi arvamust või seda, millest ja kuidas nad ise kirjutasid, intervjueeritavad ei tunnistanud.

„Ei, üks me mõningal määral kajastasime neid, mis siis toimusid, ja kajastasime mõlemaid pooli, aga küll ei saa ma öelda, et mõni neist oleks minu eelnevat arvamust muutnud, mis mul oli.” (MR)

Valitsuse euroliitu pooldava kampaania kiitsid ajakirjanikud heaks, leides, et see oli õige suhtumine, sest kes teine veel oleks pidanud oma seisukoha otseselt välja ütleva. Omavahel ajakirjanikud tollal selle kampaania üle aga ei arutanud, vähemalt ei olnud see nüüd enam meeles.

Euroopa Liiduga seotud teemade valikul lähtuti uudise- ja muudest kriteeriumitest nagu iga teisegi loo puhul, kampaaniad neid oluliselt ei mõjutanud.

„Selles mõttes, et mu enda jaoks huvitavad olid ja olulised tundusid. Aga loomulikult uudistetoimetuses tuleb teha seda, mis on selle päeva uudis. Teed ja ei ole vahet, mis teema.” (ÜR)

„Ikka, nagu iga teise loo puhul, et mis inimesi mõjutab ja mis inimestele tähtis on /.../. Püüdsime olla, nii palju kui suutsime, info jagaja ja abistaja.” (MT)

Poole valimine

Kuivõrd oli meedia juba enne referendumit nn poole valinud ja millise? Siin lähevad vastanute arvamused lahku. Kõik leidsid siiski, et pool valiti, enamuse arvates pooldav. Ja seda täiesti teadlikult, ehkki mingit konkreetset otsust selleks ei tehtud. Ehkki avaldati mõlema poole arvamusi, oldi ise pooldajate paadis.

„No ma arvan, et oli suhteliselt selgelt. Suhe oli niiöelda positiivne ja toetati. Avaldati arvamust siit ja sealt, diskussiooni, aga pigem oli poolt, toetati ikka positiivselt.” (ÜR)

„Noh, see meedia oli ikka EL-i poolt, tervikuna. Jälgiti küll tasakaalustatuse printsiipi ja anti sõna ka vastastele, aga meedia ise oli, noh, positiivselt meelestatud.” (MT)

Maakonnalehe reporterile tundus aga, et üleriigilised lehed kajastasid ELi temaatikat peamiselt negatiivsest vaatepunktist ja kahtlustas, et suured päevalehed on otsustanud Eesti

liitumisele ELiga vastu seista, keskendudes tavainimeste jaoks olulisele teemale nagu tõusvad hinnad.

„Mulle tundus küll alguses, et väga palju oli just nimelt vastu ja hästi palju oli negatiivset, kõik hakkasid hindama, mis kõik halvemaks läheb ja kui veel euro tuleb, kui kalliks kõik läheb, sellised asjad hakkasid väga palju domineerima.” (MR)

Pooldajate ja vastaste maine

Ajakirjanikud ise samastasid end ELi pooldajatega, kuid ei olnud tegelikult rahul kummagi osapoole tegevusega. Leiti, et pooldajatest poliitikud püüdsid teha isiklikku kampaaniat ning et toodi liiga kaugeid argumente. Vastastele heideti ette räuskamist ja odava tähelepanu otsimist, samuti nimetati nende argumente lapsikuteks.

„Mulle tundub, et vastased olid niisugused inimesed, kellel olid ühiskonnaelus ambitsioonid, aga need, nad olid nagu kuskil mingid underground või sellised väikesed nagu iseseisvuspartei /.../ Või siis ka sellised, olid ka pettunud ja rahulolematud või kes ütlesid, et kas me sellist Eestit tahtsimegi. Kes olid ka kõiges pettunud ja kõige vastased ja olid siis ka ELi vastu.” (MT)

Tänaseks on kolm ja pool aastat tagasi nii terav olnud lõhe pooldajate ja vastaste vahel kadunud, sest sellel teemal, kas ELi astumine oli õige samm või mitte, enam meedias ei argumenteerita. Tollased ELi vastased on ka avalikult areenilt praktiliselt kadunud.

„Ma arvan, et see lõhe on ammu läbi nüüd. Sellepärast, et... ma arvan, et see kadus päris kiiresti isegi. Võibolla isegi aastaga. Eks mõnel ole kindlasti okas hinges, et Eestis elu hästi läheb ja me pole nii mõjutatavad, kui võib-olla mõni meie naaber tahaks. Ja et ühiskond on stabiliseerunud või stabiliseerumas.” (ÜT)

„Ega praegu ju ei ole eriti kuulda, eurovastaste hääl on üsna vaikseks jäänud. Ega neid eriti kuulda ei ole. Nad võiksidki olla, mõnes mõttes oleks päris huvitav, et seda eurokriitikat kuuleb juba suhteliselt harva juba ka, et, noh, võiks natukene rohkem olla, noh normaalset ja argumenteeritud kriitikat.” (MT)

9.3. Meediarutiinid

Töökorraldus

Üldiselt on toimetustes töö korraldatud nii, et ajakirjanikul on teemade valikul küllaltki vabad käed. Enamasti pakub reporter teema välja, arutab selle toimetajaga läbi. Suures päevalehes „kaitseb” toimetaja hiljem teemat suurel koosolekul, kus see võib täpsustuda.

Maakonnalehtedes piisab reporteri ja toimetaja kokkuleppest. Lisaks tulevad veel päevakajalised teemad, kuid ka neid ei sunnita peale. Kõik kinnitasid, et suur osa on ajakirjaniku enda aktiivsusel teemade leidmisel – mida rohkem ise ideid välja pakud, seda enam saad ka vaid ennast huvitavate teemadega tegelda.

Otsus, milline teema lehte läheb ja kui suure lehepinna ja kui hea paigutuse saab, sünnib suures osas kollektiivselt. Päevalehtedes ütleb küll viimase sõna toimetuse juhataja, kuid alati on teistel võimalus argumenteerida. Siiski tunnistati, et toimetajale jääb öelda viimane sõna.

„Või, noh, suhteliselt kollektiivne otsus, mis seal sünnib. Isegi kui oli üks toimetuse juhataja, käis see täpselt sama moodi. See on nagu kollektiivne otsus. /.../ Toimetuse juhataja, peatoimetaja, arvamustoimetaja on, ilmselt nende sõna maksab. Kui nemad ütlevad, et see ei ole nagu asi, siis mitte kuidagi, võidakse isegi argumenteerida.” (ÜR)

Maakonnalehtedes on peatoimetajal sisu osas suurem sõnaõigus ning tihti otsustab ta ainuisikuliselt, kas ja kus mingi artikkel ilmub. Intervjueeritavad kinnitasid, et valik toimub lugejate huvist ja uudisekriteeriumidest lähtudes.

„Lihtsalt tuleb valida paratamatult, mis on aktuaalsem, mis on kiirem ja selle järgi valitakse. Seda küll ei ole, et noh et umbes, see on meile sümpaatne, sellest me ei kirjuta /.../. Lihtsalt, mis on aktuaalne, mis on meile jõukohane, mida me jõuame, kui palju meil on ruumi, palju meil on inimesi tööl, ja noh, niisuguseid valikuid teeme, mitte niimoodi et see on meie sõber sellest me ei kirjuta.” (MT)

Teema „müümine” toimetuses

Selleks, et üleriigilise lehe ajakirjanik oma Euroopa Liidust rääkiva loo toimetajate juures suudaks maha müüa, peab artikkel olema kirjutatud inimlikust ja Eesti jaoks lähedasest positsioonist, tunnistavad intervjueeritavad. Kui ajakirjanik suudab loo mõtte toimetajale nõnda edasi anda, et sellel huvi tekib, läheb artikkel ka käiku.

„See sõltub eelkõige loo kvaliteedist, kas see on mõeldud lugejale, kas kirjutaja on teemast aru saanud või on see toimetajale paras peavalu. Sellised elementaarsed asjad, mis kehtivad iga loo juures.” (ÜT)

Maakonnalehtede puhul on suhtumine Euroopa Liitu käsitlevatesse artiklitesse pisut teine. Vastanute sõnul võtavad toimetajad suure rõõmuga vastu reisi- ja matkalugusid Euroopa Liidu riikidest, kuid sügavamate teemade jaoks jääb huvi ja ressursi väheks.

„Vähe, sest me oleme kohalik leht. /.../ Sellel ei ole väiksel toimetusel jõudu ja ma arvan, et isegi suured toimetused on, noh, ala... alamehitatud või ala..., et ka suurtes toimetustes on see Euroopa Liidu teema ala..., alakäsitletud”. (MT)

Küll aga jõuab lugu ka kohalikku lehte, kui näiteks peaminister midagi Euroopa Liidu kohta ütleb. Ehk kokkuvõtlikult: kui teema on ette „söödavaks” tehtud, siis maakonnalehed sellest ka artikli kirjutavad, ise aga teemade otsimise ja nende lugejale ning endale arusaadavaks tegemisega eriti ei tegelda.

„/.../ta on nii spetsiifiline kuidagi ja bürokraatlik ja et sa seda, et sa lugejatele seda selgeks teeks, et sa pead seda hoopis kuidagi teise igapäeva keelde tõlkima. Ja see on suhteliselt raske ja ja tüütu töö. Et see on nagu selline, mu meelest selline misjonäri misjon, et need, kes Euroopa Liidu teemal kirjutavad, need on niisugused misjonärajakirjanikud. Et nad teevad nagu missioonitundest seda tööd.” (MT)

Seetõttu on ka arusaadav, et Euroopa Liidu teema peal pole eraldi ajakirjanikku pea kuskil, vaid Eesti Päevalehel on oma Brüsseli korrespondent.

„/.../ ei ole mõtet niimoodi Euroopa Liitu lahku lüüa kõigest muust. Kuna me kuulume Euroopa Liitu, igapäevane elu meil, siis me ikkagi teeme niimoodi, et kui kindla valdkonna reporteril tuleb informatsioon, mis puudutab Euroopa Liitu, siis üldjuhul tema ikkagi võtab asja ette.” (ÜT)

„Meil ei ole valdkonniti tööjaotust. Aga, noh, paratamatult inimeste noh eelistused oleneb, kes kirjutab rohkem kultuurist ja, aga siis ta võib ka kirjutada sellest samast mingist eurorahadega tehtud mingist kultuuriprojektist /.../.“ (MT)

Infokanalid

Üleriigiliste ja maakonnalehtede ajakirjanike infokanalid Euroopa Liidust teabe ammutamiseks on erinevad ning erinevad on ka nende eesmärgid seda infot otsides. Üleriigiliste lehtede ajakirjanikud jälgivad pidevalt ELi eri institutsioonide kodulehekülgi, välisajakirjandust ja -portaale, suhtlevad ELiga koostööd tegevate kolmanda sektori organisatsioonidega, samuti on oluliseks infoallikaks pressiteated. Otsitakse aktiivselt ise teemasid ja ideid.

Maakonnalehtede ajakirjanikud ei osanud konkreetseid infokanaleid eriti üles lugeda. Nimetati pressiteateid ja Euroopa Liidu Eesti infokeskuse ülevaateid.

„/.../ ega me neid ideid ise ei otsi, me kajastame, kui mingi huvitav sündmus tuleb. On nii-öelda uudist. Ise me, no mis me ikka otsime.” (MR)

„Mingid pressiteated tulevad ja siis tulevad sealt need ülevaated, sealt Brüsselist Eesti toimetusest, aga enamasti pole mul aega neid lugeda. /.../ Et ma ise nendel lehekülgedel kondan väga harva ja otsin ise sealt uudist.“ (MT)

Saabuvasse materjali suhtutakse üsnagi kriitikavabalt – kui see tundub lugejale huvitav, läheb see ka lehte.

„Eks muidugi ole, sest ma ei valda seda teemat ju. See on minu jaoks üks episood ainult ja selge see, et ma käsitlen seda kitsalt ja ja kriitikavabalt võib-olla.“ (MT)

Kõik intervjuueeritavad olid käinud vähemalt ühel Euroopa Liiduga seotud välisreisil või koolitusel ning nende sõnul on seda teinud ka enamik nende kolleege. Reiside-koolituste kõrgaeg jäi siiski perioodi enne referendumit ja vahetult liitumise alguses. Praegu ei nähta nendel enam mõtet, sest uut infot saab sealt vähe, ehkki kutseid ja pakkumisi tuleb järjepidevalt.

„/.../ mul endal olid küll mõned koolitused, aga need olid enne liitumist. Olid sellised nagu taustakoolitused, midagi väga palju uut, ma ütlen isiklikult väga palju ei saanud. (ÜT)

Kõik on saanud minna, kes tahavad ja keelt oskavad.” (MR)

Debati tekitamise olulisusest

Euroopa Liidust kirjutatakse ajalehtedes samal põhjusel nagu kõigest muustki – et inimesi toimuvast teavitada ja aidata neil paremini ühiskonnas orienteeruda. Selles olid ühel meelel kõik vastanud.

Üksmeelselt leiti ka, et ekstra tegelda ELi teemal debati tekitamisega ei ole täna oluline, kuna olulistel teemadel tekib diskussioon nagunii ise. Vägisi tekitatud debatt oleks aga kunstlik ja ei pakuks kellelegi huvi. Samas leiti, et debatt käib demokraatia juurde ja kui on ikka vaidlust tekitav teema, peab ajakirjandus diskussiooni toimumisele igati kaasa aitama.

„/.../ eks meil nagu Euroopa Liidu kuulumisega selline kompetents nagu kasvab ka kindlasti aastate jooksul ja ma arvan, et need debatid tulevad iseenesest.” (ÜT)

Peamised teemad, millest seoses Euroopa Liiduga praegu kirjutatakse ja vaieldakse, on põllumajandus ja maksundus, samuti toetused. Veidi vähem keskkond. Samas leidis üleriigilise lehe reporter, et ELi teemast on praegu olulisem hoopis Venemaal toimuv, mille näiteks on Eesti Päevalehe reporteri saatmine Moskvasse. Debati vajalikkust nähti aga toetuste jagamise ja ärakasutamise teemas.

„Noh, raha on elu tähtis...me saame palju raha sealt Euroopa Liidust, ja seda, kuidas seda kasutada, no see on ju väga tähtis ju, et see, tohutult kahju oleks ju, kui need miljardid,

miljardid, mis me saame, lihtsalt ära raisataks. Selles mõttes on seda debatti isegi vähe olnud, et ajakirjandus ei ole nagu kah olnud piisavalt agar.“ (MT)

9.4. Organisatsioon

Suhtumine toimetuses

Enne 2003. aasta referendumit tunnetasid intervjueeritavad suhtumist Euroopa Liitu oma organisatsioonis valdavalt positiivsena. Kõige rohkem oli seda seisukohta intervjueeritavate hinnangul näha arvamuskülgedel ja juhtkirjades.

„Et keegi oleks hirmsasti vastu vaieldnud, seda ma ei mäleta. Aga seda ka ei olnud, et me oleks otsustanud, et me oleme nii kõvad pooldajad, et me ei pane ühtegi vastuargumenti lehte. Ikkagi arvamusküljel sai kõike avaldatud.“ (MR)

Tuliseid vaidlusi toimetuste liikmete vahel sellel teemal ei tekkinud, ehkki diskussioone oli. Üks vastaja mäletas, et pidas vaidluse maha vaid toimetuse autojuhiga, kes suhtus Euroopa Liitu skepsisega. Pigem oli Euroopa Liit jututeemana üleval, sest oli parasjagu aktuaalne, vastuolusid ajakirjanike seas aga praktiliselt polnud. Leiti, et valikud olid ju lihtsad ning et tegemist oli juba „otsustatud asjaga“.

„Ma ei usu, et see Euroopa Liidu poolt või vastu oli väga populaarne arutlusteema, sest mida seal nüüd siis niipalju arutada oli. Selles mõttes valikud olid ju suhteliselt lihtsad.“ (ÜR)

„/.../ ma ei usu, et need olid väga kirklikud või verised või tulised või. No ju oli ikka neid ka sekka, aga no see oli ikkagi mu meelest oli see niisugune otsustatud asi ja ei olnud niisugune elu ja surma küsimus.“ (MT)

Kõik vastanud ütlesid, et nende seisukohad ühtisid toimetuse enamuse omaga ning kolleegidega poolt-vastu debatte seepärast ei peetud.

Väljaannete seisukohad enne referendumit ja aastal 2007

Eesti ajalehed võtsid intervjueeritavate hinnangul enne referendumit konkreetset positiivse hoiaku, välja arvatud Äripäev, kes algul teatas, et on ELiga ühinemise vastu. Hiljem soovitas ka Äripäev oma lugejatel ELi poolt hääletada. Leiti, et ehkki paljud ei öelnud otsest soovist välja, oli siiski tuntav positiivne suhtumine.

„No minul on küll tagantjärele mulje, et nad olid poolt. Lehed ei varjanud üldiselt oma seisukohti. Või noh, jah, üldiselt positiivne oli.“ (MT)

Oma lehe seisukohta teati samuti hästi – pooldav, ja oldi sellise seisukohavõtuga ka nõus. Üleriigilises ajalehes jäi samas oluliseks adekvaatse kajastamise põhimõte. Kas tegemist oli

aga kokku lepitud põhimõttega või pigem vaikiva kokkuleppega, ei suutnud intervjueeritav nüüd enam meenutada.

„Ma arvan, et uudiste tasandil oli kindlasti eesmärk omaette see, et ikkagi me oleme poolt, aga kajastame adekvaatselt, anname mõlemale poolele sõna iga teema juures, mis nagu eeldab sellist laiemat foorumit. Aga... ma kahjuks tõesti ei mäleta, kas meil oli selline toimetuse sisene selline kokkulepe.” (ÜT)

Maakonnalehes suhtuti samuti Euroopa Liitu positiivselt ja ei üritatudki seda varjata. Ühe lehe puhul oli väga oluliseks arvamustoimetuse juhi positiivne hoiak.

„/.../ see ongi, et arvamustoimetuse juht on niivõrd saanud ringi käia ja ta maailmanägemine oli hoopis teine, seetõttu see kõik oli positiivne. Ei võetud mingist pisiasjast ennast vihaseks.” (MR)

„Positiivne, aga... ma arvan, et me ei varjanud seda positiivsust ka. Et me ei püüdnud väga sellist neutraliteeti säilitada, või, noh, niisugust me ei ole, või, noh, et me ei näita nüüd välja oma arvamust.” (MT)

Kaks intervjueeritavat neljast kirjutasid referendumi-eelsel ajal ka ise arvamused ja tunnetasid, et saavad seal enda seisukohti täiesti vabalt avaldada. Üks kirjutas seejuures kriitilise arvamuse ja mingeid probleeme ta sellega seoses toimetuses ei tunnetanud.

Praegu, aastal 2007 tunnetatakse organisatsiooni sees suhtumist Euroopa Liitu endiselt valdavalt positiivsena, kuid kuna see ei ole enam jututeema, siis oli küsitletavatel sellele ka raske vastata.

„Me lihtsalt oleme Euroopa Liidus ja see on meie igapäevaelu osa ja see kuulub, noh, tasapisi ta muutub, üha enam tuleb nagu sisse.” (ÜR)

„Ma arvan, et see on positiivne. Et see on asi, mille peale ei pea sa enam kogu aeg mõtlema. Et see on nagu selline igapäevane, loomulik osa ja. /.../ Ja, et Eesti siin oma paiposi rolli naudib ja, noh, päris uhke on olla Euroopa Liidu liige siin, Eestis.” (MT)

9.5. Vahekokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et süvaintervjuud kinnitasid uuringu kvantitatiivse osa analüüsi tulemusi. Intervjueeritavad tunnistasid, et nende meelest oli Eesti meedia enne referendumit konkreetselt poole valinud, asudes toetama Euroopa Liidu pooldajaid. Selle loogilise jätkuna on valdav osa Euroopa Liidust kirjutatud artikleid positiivsed või neutraalsed ka tänapäeval.

Toimetustes valitses ELi suhtes positiivselt häälestatud õhkkond ja ajakirjanike endi vahel debatte sisuliselt ei toimunud. Ajaleheveergudel püüti jääda küll tasakaalustatuks ja anda sõna mõlemale poolele. Ka ajakirjanikud said soovi korral avaldada kriitilise tooniga arvamused artikleid, keegi seda ei takistanud.

Tänapäeval ei peeta Euroopa Liidu teemat diskuteerimiseks oluliseks ei toimetustes sees ega ka ajaleheveergudel. Siiski tunnetatakse teema tähtsust ning Euroopa Liidus toimuvat kajastatakse pidevalt. Siin on väga huvitav allikate valik – kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud otsivad ise aktiivselt infot ja ideid, siis maakonnalehtede toimetused sõltuvad pressiteadetest ja üritustest, kust saadud infosse suhtutakse vähese kriitikaga. See on ilmselt ka põhjuseks, miks maakonnalehtedes ilmub enam positiivseid ja vähem tasakaalustatud ELi käsitlevaid artikleid kui üleriigilistes.

10. Järeldused ja diskussioon

10.1. Järeldused

Käesolevas töös uurisin nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid meetodeid kasutades, milline on Euroopa Liidu kuvand ajakirjanike seas ning kuidas see mõjutab EList kirjutatud artiklite sisu, seejuures võrdlesin üleriigiliste ja maakonnalehtede ajakirjanikke.

Esimeseks uurimisküsimuseks oligi: **milline on Euroopa Liidu kuvand eestikeelsete ajalehtede ajakirjanike seas?** Kuvandi mõõtmiseks kasutasin semantilise diferentsiaali meetodit ja analüüsisin formaliseeritud küsitluses antud vastuseid. Eelnesid täpsustavad küsimused hoiakute kohta, kuidas vastajad suhtuvad Euroopa Liitu. Vastustest selgus, et 84 protsenti ajakirjanikest on rahul, et Eesti on Euroopa Liidu liige; kolm neljandikku olid 2003. aasta euroreferendumil hääletanud ELiga liitumise poolt ning sama palju vastas, et teeks sama ka nüüd. Seega on suhtumine Euroopa Liitu ajakirjanike seas positiivne.

Samuti on ajakirjanike jaoks positiivne Euroopa Liidu kuvand. EL on nende jaoks tugevalt turvaline, kasvav, sõbralik ja vahelduv. Negatiivsetest omadustest tõsteti esile aeglust, üleolevust ja killustatust, kuid tugevuselt neli esimest omadust olid positiivsed. Euroopa Liitu tajutakse kui kasvavat sõpra, kes pakub turvalisust, kuid kes oma suuruselt tulenevalt on vahel üleolev ja aeglane.

Võrreldes maakonnalehtede ja üleriigiliste ajalehtede ajakirjanike EL-i kuvandit, selgus, et maakonnalehtede ajakirjanikud näevad Euroopa Liitu olulisel määral sõbralikuma ja puhtamana, samuti vähem killustatuna.

Ka süvaintervjuudest selgus, et ajakirjanikud ja ajalehetoimetused olid positiivselt meelestatud juba enne euroreferendumit ja vaikival kokkuleppel pooldati Euroopa Liitu astumist. Ennast samastati Euroopa Liidu pooldajatega, toimetustes sellel teemal sisulisi diskussioone ei toimunudki, ehkki kellelgi ei keelatud ka kriitilisi seisukohti avaldada. See suhtumine on ka täna meediaorganisatsioonides sama.

Seega võib väita, et esimene hüpotees – ajakirjanike seas on Euroopa Liidu kuvand valdavalt positiivne, kuid maakonnalehtede ajakirjanike jaoks on see veelgi positiivsem – sai kinnitust.

Teine uurimisküsimus oli: **kust saavad ajakirjanikud informatsiooni ELi kohta, millised on nende infoallikad ning kui sõltuvad nad nendest on?**

Uuringu empiirilises osas olid küsimused selle kohta, kust saavad ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta infot, milliseid allikaid peavad kõige usaldusväärsemaks ja milliste allikate pakutud info pääseb kõige tõenäolisemalt leheveergudele.

Laias laastus leiti, et infot Euroopa Liidu kohta on piisavalt – nõnda arvas kaks kolmandikku vastanutest. Kõige levinumad infoallikad on ajakirjanike jaoks meedia, Eesti institutsioonide pressiteated, kolleegid ja Euroopa Liidu institutsioonide pressiteated. Kui vaadata kahe grupi erinevust, selgub, et infoallikad on suuresti samad. Siiski käivad maakonnaajakirjanikud rohkem Euroopa Liiduga seotud üritustel ja saavad sealt infot.

Ajakirjanikud peavad usaldusväärseks pea kõiki institutsionaalseid infoallikaid, aga kõige enam usaldavad nad infoallikana meediat. Kõige vähem usaldatakse poliitikuid ja ärimehi, kuid ka üritustel jagatav informatsioon ei ole enam kui kolmandiku vastanute arvates usaldusväärne. Samas maakonnalehtede ajakirjanike arvates olid poliitikud ja ärimehed usaldusväärsemad kui üleriigiliste lehtede ajakirjanike jaoks.

Kõige tihedamini saabki artiklits info, mis tuleneb meediast. Järgnevad isiklikud allikad ja Eesti riigi pressiteated. Selles, millise allika pakutud infost lõpuks artikkel saab, ilmnevad kahes grupis selged vahed. Üritustelt ja kolmandast sektorist saadud info põhjal kirjutavad maakonnaajakirjanikud tunduvalt rohkem artikleid kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud. Ilmselt on see aga selgitatav sellega, et väikestes kohtades on meedia tähelepanu pärast konkureerivaid üritusi vähem ning seetõttu saavad need ka kergemalt kajastuse.

Kahe kuu jooksul Eesti meedias ilmunud artikleid analüüsid selgub aga, et kõige tihedamini on uudise peamiseks allikaks Eesti ekspert, Eesti poliitik või toimetuse ise. Üleriigiliste lehtede ja maakonnalehtede artiklite allikate võrdlus näitab, et maakonnalehtede ajakirjanikud armastavad allikatena kasutada Eesti eksperte ja poliitikuid, üleriigiliste lehtede EList kõnelevate artiklite info pärineb aga tihti Eesti ja välismaa meediast.

Süvaintervjuudest ilmnes allikate kasutamisel veelgi suurem vahe – kui üleriigiliste lehtede ajakirjanikud hoiavad pidevalt silma peal välismeedial ja -portaalidel ning otsivad ise aktiivselt infot, siis maakonnalehtedes rahuldutakse suures osas selle infoga, mis nõ ette antakse ja on söödavaks tehtud. Põhjustena nimetati teema keerukust ning vähest inim- ja ajaressurssi.

Teine hüpotees – ajakirjanikud saavad kõige enam infot Euroopa Liidu kohta Eesti allikatest ning ei ole aktiivsed ise uusi teemasid ja allikaid otsima – leidis suures osas kinnitust. Nii

formaliseeritud küsitlusest kui ka kontentanalüüsist tuli välja pressiteadete ja insitutsioonide kui allikate suur kasutamine, kuid samas on oluline osa siiski ka välismeedial. Vähemalt üleriigiliste ajalehtede toimetustes otsitakse aktiivselt infot ka Euroopa Liidu kohta, ehkki teemat enam nii oluliseks ei peeta kui liitumiseelsel ajal.

Kolmas uurimisküsimus – kas ja kuidas mõjutab Euroopa Liidu kuvand ja allikate valik artiklite sisu – sai vastuse kontentanalüüsis.

Enamik artikleid, mis rääkisid Euroopa Liidust, olid üldiselt tonaalsuselt neutraalsed. Positiivseid artikleid oli siiski veidi enam kui kriitilisi. Käärid on suuremad maakonna- ja üleriigiliste ajalehtede artikleid eraldi vaadates: suured lehed on neutraalsemad, maakonnalehed on positiivsemad.

Kahel kolmandikul juhtudest anti Euroopa Liidule artiklis neutraalne hinnang, viiendikul juhtudest positiivne. Seejuures ilmus taas maakonnalehtedes enam positiivseid ning üleriigilistes lehtedes enam neutraalseid hinnanguid. Siit võime järeldada, et maakonnalehtede ajakirjanike positiivsem kuvand Euroopa Liitu kajastub ka artiklites.

Meie-nemad skaalal nägid aga maakonnalehtede ajakirjanikud Euroopa Liitu oluliselt võõramana, edastades infot ELi kohta 40 protsendil juhtudest nende-keskselt. Seevastu üleriigilistes ajalehtedes oli EL 40 protsendil juhtudest meie-keskselt esitatud. Samas toimub mõlemas rühmas lõviosa artiklite tegevusest Eestis. Üheks põhjuseks, miks maakonnaajakirjanikud euroliitu võõra, temana näevad, võib olla toetuste teema suurem osakaal artiklites – need lood on enamasti kirjutatud suhtumisega ”nemad sealt kaugelt annavad meile raha”. Samas ilmus üleriigilistes lehtedes rohkem lugusid, kus võtsid sõna Euroopa Liidu institutsioonidega seotud eestlased, kes tõid teema lugejale lähemale. Samas oli võrdselt nii üleriigilistes kui ka kohalikes lehtedes keskne Euroopa Liitu esindav tegelane kahel kolmandikul juhtudes institutsioon, mis ei aita just kaasa artikli meie-kesksele esitamisele.

Kõige levinum teema seoses Euroopa Liiduga oli poliitika, järgnes majandus. Seejuures oli majandus üleriigilistes lehtedes tunduvalt olulisem teema kui kohalikes lehtedes, kus omakorda esines rohkem sotsiaalteemad. Kuna poliitikute osakaal allikate ringis oli suur, on ka poliitika teema populaarsus mõistetav. Samas võis asi käia ka vastupidi – kuna toimetust huvitas poliitiline teema, paluti infot poliitikutelt. Hoolimata majandusteema suurest osakaalust ju ettevõtjad allikate edetabelis kõrgel kohal ei figureeri.

Kindlasti mõjutas ELi kuvand artiklite sisu enne euroreferendumit – süvaintervjuudest tuli välja, et ehkki oma töös püüti jääda tasakaalustatuks, kirjutati ELi pooldavaid

arvamusartikleid. Ja ka uudistes said sõna rohkem ELi pooldajad, sest vastaste argumendid ei olnud tõsiseltvõetavad ja neid kujutati rohkem kurioosumitena.

Kolmas hüpotees – positiivseid artikleid Euroopa Liidust ilmus rohkem kui negatiivseid, nii maakonnalehtedes kui ka üleriigilistes lehtedes – sai kinnitust. Tõepoolest, positiivseid artikleid ilmus enam. Kui suur osa oli selles allikate valikul? Et maakonnalehtedes ilmus neutraalseid artikleid vähem kui üleriigilistes lehtedes ja positiivseid rohkem, on kindlasti osaliselt allikate valiku süül, tunnistati ju ka süvaintervjuudes, et vähene teadlikkus paneb saadetud pressiteadetes ja väljastpoolt pakutud teemadesse vähem kriitiliselt suhtuma.

Neljas uurimisküsimus oli: **millistesse Grunigi sihtrühmadesse ajakirjanikud enamasti kuuluvad?** Oodatult selgus, et suurem osa ajakirjanikest kuulub aktiivsesse või teadlikku sihtrühma, kusjuures nende sihtrühmade osakaal oli peaaegu sama suur – vastavalt 18 ja 16 vastanut 40st. latentssesse sihtrühma kuulus vaid viis vastanud ajakirjanikku. Aktiivset sihtrühma iseloomustab peamiselt kõrge kaasahaaratus ja kogemuste otsimine, teadlikku sihtrühma aga tugev huvi ühiskonnas toimuva kohta. Maakonnalehtede ja üleriigiliste lehtede ajakirjanike jagunemises sihtrühmade vahel statistiliselt olulist erinevust ei olnud.

Euroopa Liidu kuvand sihtrühmades on mõnevõrra erinev – aktiivse sihtrühma liikmed näevad Euroopa Liitu tunduvalt turvalisema ja puhtamana, samuti rohkem omana. Teadlik sihtrühm peab Euroopa Liitu aga värvilisemaks ja arenevamaks. Samas peab teadlik sihtrühm Euroopa Liitu lausa külmaks.

Seega neljas hüpotees – kõige enam ajakirjanikke kuulub teadlikku ja aktiivsesse sihtrühma – on tõestatud.

10.2. Diskussioon

Käeoleva uurimistööga tõestasin, et ajakirjanikel on Euroopa Liidust positiivne kuvand ning see kajastub ka artiklites. Mida see õigupoolest Eesti ühiskonna jaoks tähendab? Kui võtta meediat kui ühiskonna valvekoera, siis Euroopa Liidu osas on see kutsu küll õige heatahtlik, hammustama kipub tõenäoliselt alles siis, kui keegi vorsti käest ära võtma hakkab. Kuid kuni keegi otseselt ei sega, uneletakse mõnuses rahulolus, avaldades kergesti kättesaadavaid

materjale ning süüvimata probleemide sügavamasse sisusse. Ennast lohutatakse sellega, et teema ei ole Eesti elanike jaoks nagunii huvitav või on liiga keeruline.

Nagu viitasid ka mitmed süvaintervjuudes küsitletud ajakirjanikud, tunnetavad nad küll vajadust mitmete teemade põhjalikumaks käsitlemiseks – näiteks toetuste jagamine või meie europarlamenti saadikute tegevus Brüsselis –, kuid mingil põhjusel jääb see tegemata. Tihti on keeruline teemat toimetajale ”maha müüa”, kuna selleks peab juba ette ära tõestama, et mitmed olulised uudise kriteeriumid on täidetud. Ka debati tekitamist ei peeta oluliseks, arvates, et kui mingi oluline teema üles kerkib, küll siis ka diskussioon iseenesest tekib.

Lõpptulemuseks ongi see, et oma hääle saab meedia vahendusel kuuldavaks teha see grupp, kes eurotemaatikat hästi valdab ning suudab endale kasuliku info ajakirjanikele söödavas pakendisse mässida. Siis neelatakse info reeglina ka alla ja see vähemalt ilmub.

Seejuures maakonnalehtedes on see probleem veel valusam kui üleriigilistes väljaannetes, sest sealsetel toimetustel ei ole ressursse tellida välismaiste infoagentuuride uudiseid või saata oma korrespondenti Brüsselisse. Põhjendatakse ka, et kohalik leht ei peagi sellistele suurtele teemadele tähelepanu pöörama. Samas aga suur osa maainimesi ainult kohalikku lehte tellibki, see on nende peamine infoallikas televiisori kõrval. Ei tasu unustada, et internet on maapiirkondades praegu veel tunduvalt vähem levinud kui linnades. Nõnda tekib maapiirkondade lugejatel Euroopa Liiduga seotud temadest vildakas pilt.

Käesolevat uuringut võiks kindlasti jätkata näiteks magistritööna. Peamiselt jäi vastamata küsimus ”miks?”. Põhjalikumalt analüüsi vajaks uuringus välja tulnud tõsiasi, et maakonnalehtedes ilmub rohkem nõ ette söödetud materjale – millised need materjalid siiski on, kes need ette valmistab ja mis kanalite kaudu need lõpuks lehte jõuavad?

Väga huvitavad olid ka ajakirjanike Grunigi sihtrühmadesse liigitamise tulemused. Vastuseta aga jäi küsimus: millest tulenevad teadliku ja aktiivse sihtrühma üsna suured erinevused Euroopa Liidu kuvandis? Kuna Grunigi situatsiooniteooriat sihtgruppide aktiivsusepassiivsuse mõõtmiseks ei ole seni Tartu Ülikooli bakalaureusetöodes veel kasutatud, on minu tööl mõnes mõttes täita ka pilootuuringu funktsioon. Minu hinnangul tasus selle meetodi kasutamine uuringus ära ning kindlasti võiks selle meetodiga ajakirjanike sihtrühmade ja ELi kuvandi seost ning põhjusi edasi uurida.

Samuti võiks uurida, kas ja kuidas on Euroopa Liidust kirjutavad artiklid muutunud alates Eesti astumisest Euroopa Liitu – kas ja kuidas on muutunud teemavalik ja allikad? Seda oleks huvitav võrrelda avaliku arvamuse uuringutega Euroopa Liidu kohta.

Kokkuvõte

Oma bakalaureusetöös uurisin, milline oli Eesti eestikeelse meedia ajakirjanike suhtumine Euroopa Liitu aastatel 2006 ja 2007 ning kuidas kajastub see suhtumine Euroopa Liidust kirjutatud artiklites.

Töö eesmärgiks oli määrata Euroopa Liidu kuvand ajakirjanike seas ning võrrelda, kas see on üleriigiliste ja maakonnalehtede ajakirjanikel erinev. Ka oli eesmärgiks uurida, kas ja kuidas mõjutab see kuvand artiklite sisu. Oma töös käsitlesin sõnu „kuvand” ja „imago” sünonüümidenä.

Meetoditest kasutasin formaliseeritud ankeeti, mille tulemusi analüüsisin ka semantilise diferentsiaali meetodil ning Grunigi situatsiooniteooria järgi. Ankeedile vastas anonüümselt 40 ajakirjanikku, neist 20 olid üleriigilisest lehest ja 20 maakonnalehest. Ankeedi vastuste järgi määrasin Euroopa Liidu kuvandi ning Grunigi sihtrühmad, samuti andsid vastajad oma hinnangud allikate kasutamise ja nende usaldusvärsuse kohta.

Empiirilisel kogutud andmete analüüsi tulemusena selgus, et ajakirjanike kuvand Euroopa Liidust on valdavalt positiivne, seejuures maakonnalehtede ajakirjanike kuvand on veelgi positiivsem. Enamus vastanutest kinnitas, et hääletas 2003. aasta euroreferendumil ELiga liitumise poolt ja teeks seda jälle, kui tuleks hääletus teemal, kas ELis jätkata. Semantilise diferentsiaali meetodi järgi nägid ajakirjanikud Euroopa Liitu turvalise, kasvava ja sõbralikuna. Seejuures maakonnalehtede ajakirjanike jaoks oli EL oluliselt sõbralikumana ja puhtamana, samas vähem killustatuna.

Selgus ka, et suurem osa ajakirjanikest kuulub Grunigi järgi teadlikku või aktiivsesse sihtrühma ning maakonnalehtede ja üleriigiliste lehtede ajakirjanike vahel siin erinevust ei ole. Kuid aktiivne sihtrühm näeb ELi tunduvalt soojemana kui teadlik sihtrühm, viimase jaoks on EL lausa külm. Miks see nii on, vajab edasist uurimist.

Küsitlusest selgus ka, et kõige enam kasutavad ajakirjanikud ELi alase info allikana meediat ning pressiteateid. Seejuures on maakonnalehtede ajakirjanike jaoks poliitikud ning üritused olulisemateks infoandjateks kui need allikad on üleriigiliste lehtede ajakirjanike jaoks.

Et leida, kas ja kuidas positiivne kuvand mõjutab artikleid, analüüsisin kontentanalüüsi meetodil 100 Euroopa Liidust rääkivat artiklit, mis olid juhuvalimiga võetud 2007. aasta 1. märtsist kuni 30. aprillini Eesti ajalehtedes ilmunud ning ka veebileheküljele üles riputatud

artiklite seast. Analüüsist selgus, et ehkki suurem osa artiklitest on üldiselt toonilt neutraalsed, on positiivseid artikleid enam kui negatiivsed. Tunduvalt rohkem ilmus positiivseid artikleid maakonnalehtedes. Samuti selgus artiklite allikate analüüsist, et maakonnalehtedes kasutatakse enam pressiteateid ning kohalikke eksperte-poliitikuid, üleriigiliste lehtede ajakirjanike jaoks on aga olulised allikad ka välismeedia ja –agentuurid. Arvata võib, et allikate valik mõjutab ka artiklite tonaalsust.

Et jõuda põhjusteni, miks on ELi kuvand ajakirjanike seas positiivne ning miks ilmub positiivseid artikleid enam kui negatiivseid, analüüsisin nelja süvaintervjuu transkriptsiooni. Kõik intervjuueeritud ajakirjanikud olid lehes töötanud enam kui kümme aastat, kaks neist töötasid üleriigilises ja kaks maakonnalehes, kaks neist olid toimetajad ja kaks reporterid. Selgus, et ajakirjanike seas ja toimetustes valitses täiesti teadlikult euroliitu pooldav suhtumine juba enne 2003. aasta euroreferendumit ning see pole muutunud. Samas on Euroopa Liidu temaatika muutunud vähem oluliseks ning seetõttu lepitakse aina enam selle info ja materjaliga, mis tuleb kergelt kätte. Eriti on see märgatav maakonnalehtedes, intervjuueeritavad tunnistasid otse, et ELi temaatikasse süvenemiseks puudub nii tahe kui ka ressursid.

Kõik neli töö alguses esitatud hüpoteesi said ka kinnitust:

Ajakirjanike seas on Euroopa Liidu kuvand valdavalt positiivne, kuid maakonnalehtede ajakirjanike jaoks on see veelgi positiivsem.

Positiivseid artikleid Euroopa Liidust ilmus rohkem kui negatiivseid, nii maakonnalehtedes kui ka üleriigilistes lehtedes.

Ajakirjanikud saavad kõige enam infot Euroopa Liidu kohta Eesti allikatest ning ei ole aktiivsed ise uusi teemasid ja allikaid otsima.

Kõige enam ajakirjanikke kuulub teadlikku ja aktiivsesse sihtrühma.

Summary

The image of the European Union among the national and local journalists

In my bachelor's thesis I studied the attitude of the journalists of the Estonian media towards the European Union (EU) during the years 2006 and 2007 and how this attitude is reflected in the articles written in Estonian language about the EU.

The aim of the study was to assess the image of the EU among the journalists and to compare to what extent this image differs between nationwide daily and local newspapers. In addition a goal was set to investigate if and how this image influenced the content of the articles.

Principal expressions:

Image – For use in the field of public relations Aune Past has proposed the following definition: “an image is a vision about an organization or an individual among the target groups that forms their attitude towards the bearer of the image and influences the readiness of the target groups to react to the actions of the bearer of the image in one way or another” (Past 1999).

A journalist is defined as any person involved in the preparation of content of all nationwide and local daily newspapers, including editors and others who contribute to the content of the newspaper.

The European Union is a community of European countries that exists in its present state since 1993 and its institutions.

Article is a journalistic text produced by a particular author in an editorial office that has been published in an Estonian newspaper and which contains the expression “The European Union” or its equivalent.

Local newspaper is a newspaper that is published in Estonian language in mainly one county at least twice a week.

Nationwide daily is a newspaper that is published in Estonian language at least 5 times a week all over the country.

Methods and results

Firstly I created a formalized questionnaire and analyzed the results by using the methods of semantic differential and the situation theory of Grunig. Altogether 40 journalists filled the questionnaire anonymously, 20 of them were from nationwide dailies and 20 from local newspapers. According to the answers, I assessed the image of the EU and determined the target groups of Grunig, at the same time the questioned journalists also evaluated the use of their sources and their reliability.

As a result of the analysis of the empirically collected answers it is clear that the image given to the EU by the journalists is mainly positive, the image by local newspaper journalists being even more positive than that of the nationwide daily journalists. It became evident that according to the Grunig method most of the journalists belonged to the target groups named as “aware” or “active” and there were noticeable differences between these groups regarding their image of the EU.

In order to find out, how the positive image influences the articles, I used the method of content analysis and analysed 100 articles about the EU that had been randomly selected from 1st of March to 30th of April 2007 and published during this time in Estonian newspapers and internet web pages. From this analysis I found that even though most of the articles were mainly neutral, positive articles were more abundant than negative ones. Local newspapers published significantly more positive articles.

In order to clarify the reasons why the image of EL is positive among the journalists and why positive articles are published more often than negative ones, I analyzed the transcriptions of four in depth interviews. All the interviewed journalists had been working at a newspaper more than ten years, two of them at nationwide dailies and two at local newspapers, two were editors and two were reporters. As a result it became evident that a consciously positive attitude towards the EU prevailed in the editorial office and among the journalists already before the referendum in 2003 and it has not changed. At the same time the EU as a subject has become less important and more often journalists are satisfied with easily accessible information and material.

All four hypotheses were confirmed:

The image of the EU among the journalists is mainly positive, being more positive among the journalists at local newspapers.

In both, nationwide dailies and local newspapers, positive articles about the EU were published more often than negative ones.

The journalists get most of their information from Estonian sources and do not show activity in searching new themes and sources.

Most of the journalists belong to the aware and active target groups.

Viidatud allikad

Grunig, J. & T. Hunt (1984). Managing Public Relations. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Kaasik, S. (2001). Ajakirjanduse võim ja vastutus. R. Vetik (toim.). Euroopa Liit ja Eesti avalik arvamus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 82-95.

Kaera, K. (2001). Eliidi ja avaliku arvamuse vahekorrad Eesti eurointegratsiooni kontekstis. R. Vetik (toim.). Euroopa Liit ja Eesti avalik arvamus. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 66-81

Kalmus, V. (2006) Standardiseeritud kontentanalüüs. Loengukonspekt. http://www.jrnl.ut.ee/MKUM/tekstianalyys/AY_loengud_ja_juhendid/Standardiseeritud_kontentanalyys_AY.ppt . Vaadatud 19. aprillil 2007.

Liikmeslehtede personalikulud (2007). <http://www.eall.ee/ajalehetoostus/index.html>. Vaadatud 2. mail 2007.

Lippmann, W. (1997). Public Opinion. New York: First Free Press Paperbacks Edition

Masso, A (2006). Standardiseerimata intervjuu ja valim. Loengukonspekt. http://www.jrnl.ut.ee/MKUM/standardiseerimata_intervjuu/ay_loengud_ja_juhendid/Loeng_intervjuu_valim_kava.ppt . Vaadatud 19. aprillil 2007.

Masso, A (2006,1). Andmeanalüüs MS Excel keskkonnas. Loengukonspekt. http://www.jrnl.ut.ee/MKUM/kvantitatiivne_andmeanalyys/Andmeanaluus%20Exceliga.doc Vaadatud 19.aprillil 2007.

Mina. Maailm. Meedia (2005). Uuringu tulemused tabelitena. Tartu: Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Mörä, T. (1996). Maiseman rakentaminen. Media-agendan synty EU-journalismissa. Aberg, L jt (toim.). Kansa euromyllyssä. Helsinki: Yliopistopaino, 211-242.

Past, A. (1999) Imago müügiargumendina.

<http://www.suhtekorraldus.ee/est.php?id=imago&id2=im2> . Vaadatud 2. mail 2007.

Past, A. (2001). Euroopa Liidu imago Eestis. R. Vetik (toim.). Euroopa Liit ja Eesti avalik arvamus. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 11-36.

Past, A. ja P. Vihalemm (2004). Euroopa Liidu imago Eestis enne ja pärast euroreferendumit. V. Kalmus & M. Lauristin & P. Pruulmann-Vengerfeldt (toim.). Eesti elavik 21. sajandi algul. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 183-196.

Pullerits, E. & P. Tammpuu (2007). The case of Estonia. AIM Research Consortium (toim.). Comparing the logic of EU reporting in mass media across Europe: transnational analysis of EU media coverage and of interviews in editorial offices in Europe. Bochum: Projekt Verlag.

Talts, M. (2000). Eurodebatist Eesti meedias: probleemid ja osalejad. Riigikogu Toimetised, 2, 151-162.

Valdre, M. (2003). Euroopa Liidu imago erinevates sissetulekurühmades. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.

Formaliseeritud küsitluse ankeet

Hea vastaja!

See küsimustik on osa Tartu Ülikooli Avatud Ülikooli meediaüliõpilaste uurimistööst, mille eesmärk on uurida Eesti ajakirjanike suhtumist Euroopa Liitu. Samuti püüame avastada võimalikke erinevusi maakonnaajakirjanike ja üleriigiliste päevalehtede ajakirjanike suhtumises Euroopa Liitu. Oleme tänulikud, kui leiate aega see küsimustik täita. Vastaja isik jääb anonüümseks.

Tartu Ülikooli Avatud Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna üliõpilased
Kristel Reimer, Gea Velthut-Sokka, Tarmo Õuemaa

1. Kuidas hindate neid muutusi, mis on Eesti elus viimase 15 aasta jooksul toimunud.

Märkige, mis on kõige lähemal Teie arvamusele:

- a) Muutused on rõõmustavad
- b) Muutused on pigem rõõmustavad kui kurvastavad
- c) Muutused on pigem kurvastavad kui rõõmustavad
- d) Muutused on kurvastavad
- e) Raske öelda

2. Palun hinnake, kui sageli mõtlete järgmiste asjade peale:

	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Eesti on Euroopa Liidu liige				
Eestis tulevad Riigikogu valimised				
Sotsiaalprobleemid Eestis				

3. Palun hinnake, kuivõrd Teie tegevus suudab mõjutada:

	Üsna	Mõnevõrra	Vähe	Ei mõjuta üldse
Euroopa Liidus juhtuvat				
Eesti Riigikogu valimisi				
Sotsiaal-probleemide lahendamist				

4. Kumb igast sõnapaarist ja mil määral kirjeldab Teie tundeid Euroopa Liidu suhtes?

Märkige palun igal tabeli real ristikesega see vastusevariant, mis sobib Teie tunnetega Euroopa Liidu suhtes kõige paremini. Kolm vasakpoolset tulpa näitavad vasakpoolse, kolm parempoolset parempoolse omaduse kehtivust eri intensiivsusega. Ehk et mida kiiremana ELi näete, seda vasakpoolsem vastusevariant valige. Kui peate ELi pigem aeglaseks, valige parempoolsete kastide vahel.

Euroopa Liit on minu jaoks:

Kiire								Aeglane
Oma								Võõras
Värviline								Hall
Avatud								Suletud
Jõuetu								Jõuline
Soe								Külm
Kahanev								Kasvav
								Paigal-

Arenev								seisev
Üleolev								Võrdne
Tõusev								Langev
Üksluine								Mitme- kesine
Turvaline								Ohtlik
Peletav								Ligitõmbav
Puhas								Määrdunud
Eba- sõbralik								Sõbralik
Killus- tatud								Ühtne

5. Kas olete rahul, et Eesti on Euroopa Liidu liige?

Märkige palun üks vastusevariant.

- a) Jah, väga
- b) Pigem jah
- c) Pigem ei
- d) Ei
- e) Raske öelda

6. Kuidas hääletasite euroreferendumil 2003. aastal?

- a) Hääletasin Euroopa Liiduga ühinemise poolt
- b) Hääletasin Euroopa Liiduga ühinemise vastu
- c) Ei käinud hääletamas
- d) Ei mäleta

e) Ei soovi vastata

7. Kui nüüd tuleks uus referendum, kas jätkata Euroopa Liidus, kuidas hääletaksite?

a) Hääletaksin ELis jätkamise poolt

b) Hääletaksin ELis jätkamise vastu

c) Ei läheks hääletama

d) Ei tea, kuidas hääletaksin

e) Ei soovi vastata

8. Kust saate ajakirjanikuna infot Euroopa Liidu kohta?

	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Meediast				
Euroopa Liidu institutsioonidest tulevatest pressiteadetest				
Eesti riiklikest institutsioonidest tulenevatest pressiteadetest				
ELi ametlikelt kodulehekülgedelt				
Eesti riigiasutuste kodulehekülgedelt				
Üritustelt				

	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Tuttavatelt				
Poliitikutelt, erakondadelt				
Kolleegidelt				
Ülemuselt				
Ärimeestelt				
Euroopa Liidu infokeskuse Eesti keskuselt				
Kodanikuühendu stelt, seltsidelt, klubidelt				
Mujalt				

Kui mujalt, siis kust?.....

9. Kui usaldusväärseks hindate alljärgnevatest allikatest saadud infot Euroopa Liidu kohta?

	Väga usaldusväärne	Üldiselt usaldusväärne	Üldiselt ebaustaldusväärne	Väga ebaustaldusväärne
Meedia				
Euroopa Liidu institutsioonide pressiteated				

	Väga usaldusväärne	Üldiselt usaldusväärne	Üldiselt ebausaldusväärne	Väga ebausaldusväärne
Eesti riiklike institutsioonide pressiteated				
Euroopa Liidu ametlikud koduleheküljed				
Eesti riigiasutuste koduleheküljed				
Üritused				
Isiklikud Allikad				
Poliitilised huvigrupid				
Kolleegid				
Ülemused				
Majanduslikud huvigrupid				
Euroopa Liidu infokeskuse Eesti keskus				
Kolmas sektor				

10. Kui tihti vormub nende allikate poolt pakutud info artikliks?

	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Meedia				
Euroopa Liidu institutsioonidest tulevad pressiteated				
Eesti riiklikest institutsioonidest tulevad pressiteated				
Euroopa Liidu ametlikud koduleheküljed				
Eesti riigiasutuste koduleheküljed				
Üritused				
Isiklikud allikad				
Poliitilised huvigrupid				
Kolleegid				
Ülemus				
Majanduslikud huvigrupid				

	Sageli	Mõnikord	Harva	Mitte kunagi
Euroopa Liidu infokeskuse Eesti keskus				
Kolmas sektor				

11. Kui sageli tuleb Teie kirjutistes juttu Euroopa Liidust?

- a) Vähemalt korra nädalas
- b) Vähemalt korra kuus
- c) Harvem kui kord kuus
- d) Üldse mitte

12. Kas seos Euroopa Liiduga muudab artikli Teie meelest mõjukamaks?

- a) Jah
- b) Ei
- c) Võib-olla

13. Millisena tunnetate meelsust Euroopa Liidu suhtes oma toimetuses?

- a) Väga pooldavana
- b) Pigem pooldavana
- c) Neutraalsena
- d) Pigem negatiivsena
- e) Väga negatiivsena

14. Kui tihti olete käinud tööreisidel teistes Euroopa riikides sel ajal, kui Eesti on olnud Euroopa Liidu liige?

- a) ei ole käinud
- b) 1-3 korda
- c) 4-6 korda
- d) 7-9 korda
- e) 10 korda või rohkem

15. Kelle kulul need tööreisid on toimunud? Märkida kõik sobivad.

	Sageli	Mõnikord	Harva	Üldse mitte
Kutsuja kulul				
Tööandja kulul				
Sponsorite kulul				
Iseenda kulul				

16. Mis keelsetest allikatest te Euroopa Liidu alast materjali hangite?

	Sageli	Mõnikord	Harva	Üldse mitte
Eesti				
Inglise				
Saksa				
Vene				
Soome				
Muu				

17. Kas olete osalenud Euroopa Liiduga seonduvatel seminaridel/koolitustel?

- a) Jah, korduvalt
- b) Jah, korra või kaks
- c) Ei ole osalenud

18. Kas meil on piisavalt infot Euroopa Liidu kohta ja kas see on kergesti kättesaadav (ka näiteks eri direktiivide ja toetuste kohta)?

- a) jah, täiesti
- b) pigem jah
- c) pigem mitte

d) ei, info hankimine on väga keeruline

19. Kui oluliseks peate enda kursis hoidmist Eesti poliitikas toimuvaga?

- a) Väga oluliseks
- b) Pigem oluliseks
- c) Mitte eriti oluliseks
- d) Väga väheoluliseks

20. Kui oluliseks peate enda kursis hoidmist välispoliitikas toimuvaga?

- a) Väga oluliseks
- b) Pigem oluliseks
- c) Mitte eriti oluliseks
- d) Väga väheoluliseks

21. Millise levikuga lehes töötate?

- a) üleriigilise levikuga
- b) maakonnas levivas

22. Kui kaua olete töötanud ajakirjanikuna?

- a) alla aasta
- b) 1-5 aastat
- c) 6-10 aastat
- d) 11-15 aastat
- e) 16 -20 aastat
- f) üle 20 aasta

23. Teie sugu

- a) mees
- b) naine

24. Teie vanus

Täname Teid, et leidsite aega selle küsimustiku täitmiseks.

Kodeerimisjuhend

1 Analüüsiühik

Analüüsiühikuks on üks ajaleheartikkel ilma illustreeriva materjalita.

2. Kategooriate süsteem

A artikli tunnused

A1 järjekorranumber

A2 Väljaanne

1. Üleriigiline ajaleht

1.1.Postimees

1.2. Eesti Päevaleht

1.3.SL Õhtuleht

1.4.Äripäev

2. Maakonnaleht

2.1.Järva Teataja

2.2.Koit

2.3.Lääne Elu

2.4.Meie Maa

2.5.Nädaline

2.6.Põhjarannik

2.7.Pärnu Postimees

2.8.Sakala

2.9.Valgamaalane

2.10. Virumaa Teataja

2.11. Vooremaa

2.12. Võrumaa Teataja

A3 Ilmumise kuupäev (pp/kk/aaaa)

A4 Pealkiri (sõnadega)

A5 Rubriik

1. Esileht
2. siseuudised /Eesti
3. Välisuudised/Välismaa
4. Majandus/börs
5. Arvamus
6. Kultuur
7. Teadus
8. Meelelahutus
9. Elu
10. Sport
11. Meedia
12. Tarbija
13. Märkimata
14. Muu

A6 Žanr

1. lühiuudis (alla 1500 tähemärgi)
2. uudis
3. juhtkiri
4. intervjuu
5. kolumn/repliik või muu arvamuslugu, va. Juhtkiri
6. reportaaž, olemuslugu
7. Muu

A7 Peamine allikas

1. toimetus
2. Eesti infoagentuur
3. välismaine infoagentuur
4. pressiteade
5. Eesti meediaväljaanne
6. välismaa meediaväljaanne
7. üritus
8. Eesti ekspert või arvamusliider
9. välismaa ekspert või arvamusliider
10. Eesti poliitik
11. Välismaa poliitik

- 12. Eesti äritegelane
- 13. Välismaa äritegelane
- 14. muu

A8. Üldine tonaalsus

- 1. negatiivne, kriitiline
- 2. neutraalne, tasakaalustatud
- 3. positiivne

A9 Peateema

- 1. kultuur
 - 1.1. ajalugu
 - 1.2. haridus
 - 1.3. teadus
 - 1.4. toetused
 - 1.5. muu
- 2. keskkond
 - 2.1. loodus
 - 2.2. keskkonnasäästlikkus
 - 2.3. keskkonnainvesteeringud
 - 2.4. toetused
 - 2.5. muu
- 3. sotsiaalsfäär
 - 3.1. tervis
 - 3.2. heaolu
 - 3.3. lapsed
 - 3.4. pensionärid
 - 3.5. perekond
 - 3.6. toetused
 - 3.7. muu
- 4. majandus
 - 4.1. energeetika
 - 4.2. rahandus
 - 4.3. ehitus/kinnisvara
 - 4.4. börs
 - 4.5. logistika, transport

- 4.6. kaubandus
- 4.7. tööstus
- 4.8. teenindus
- 4.9. IT
- 4.10. põllumajandus
- 4.11. toetused
- 4.12. muu
- 5. poliitika
- 5.1. sisepoliitika
- 5.2. välispoliitika
- 5.3. muu
- 6. vaba aeg
- 6.1. sport
- 6.2. meelelahutus
- 6.3. hobid
- 6.4. toetused
- 6.5. muu
- 7. Muu

B. Euroopa Liidu kuvandit mõõtvad tunnused

B1. Hinnang Euroopa Liidule artiklis

- 1. positiivne
- 2. negatiivne
- 3. neutraalne
- 4. ei ole võimalik määrata

B2. Hinnangulisus pealkirjas Euroopa Liidu kohta

- 1. positiivne
- 2. negatiivne
- 3. neutraalne
- 4. ei ole võimalik määrata

B3. Hinnangulisus Euroopa Liidu kohta meie-nemad skaalal

- 1. meie-keskne
- 2. nende-keskne
- 3. ei ole võimalik määrata

B4 Kus toimub artikli tegevus

1. Eestis
2. Euroopa Liidus, aga mitte Eestis
3. välismaal, aga mitte Euroopa Liidus
4. ei ole võimalik määrata

B5. Keskne Euroopa Liitu esindav tegelane

1. inimene
2. institutsioon
3. ei ole võimalik määrata

B6. Euroopa Liidu mainimine pealkirjas

1. ei esine
2. esineb

B7. Euroopa Liidu mainimine artikli juhtlõigis

1. ei esine
2. esineb

LISA 2.1.

Kodeerimistabel

a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	a9	b1	b2	b3	b4	b5	b6	b7
1	2.6.	13.04.2007	Mida tähendab Eestile isikute tagasivõtuleping Venemaaga?	5	4	10	2	5.1.	3	4	1	1	3	1	2
2	2.7.	24.03.2007	50 aastat uut Euroopat on alles algus	5	5	10	1	5.2.	2	3	2	2	2	1	2
3	2.7.	29.03.2007	Intervjuu: Talu jääb tootjaile jalgu	2	4	8	2	4.10.	1	4	2	1	2	1	1
4	2.8.	4.04.2007	Heategevusfond ootab projekte ja ettevõtjate tuge	1	4	8	3	3.7.	1	4	3	1	3	1	1
5	2.10.	3.04.2007	Tule ja istuta Euroopa Liidu auks puu	5	5	8	3	2.1.	1	1	3	1	2	2	2
6	2.4.	26.03.2007	Õhukesest riigist	5	5	5	1	3.2.	3	4	2	1	2	1	1
7	2.7.	21.03.2007	Seminar räägib Eli ajaloost	2	1	1	2	7	3	3	3	1	1	2	2
8	2.7.	22.03.2007	Maakond - vähekasutatud võimalus	5	5	10	2	5.1.	4	4	3	1	3	1	1
9	2.8.	7.04.2007	Omaavalitsused otsivad spordiväljakute raha	1	2	8	2	6.4.	3	4	2	1	2	1	1
10	2.10.	27.04.2007	Ohvriabi seaduse muudatused	5	5	8	2	3.1.	3	4	3	2	3	1	2
11	2.4.	31.03.2007	Uued ähvardused Iraanile	13	5	1	2	5.2.	3	4	3	3	2	1	1
12	2.7.	24.03.2007	Karinõmme talupere rajas kiviaia kodu iluks	12	6	14	3	2.4.	1	4	2	1	2	1	1
13	2.7.	10.04.2007	Ukraina: kauaoodatud kahevõitlus	3	5	10	2	5.2.	4	4	3	3	3	1	1
14	2.8.	30.03.2007	Pooled eestlastest kannatavad riigi alkoholipoliitika pärast	1	5	8	1	3.1.	4	4	2	1	3	1	2
15	2.10.	23.03.2007	25. märtsil 50 aastat hiljem: aeg uueks alguseks	5	5	11	3	5.2.	1	4	1	4	1	1	1
16	2.6.	4.05.2007	Avinurme koolimaja ehitatakse 25 miljoni krooniga ümber	2	2	8	3	1.4.	3	4	3	1	2	1	1
17	2.7.	24.03.2007	Aeg uueks alguseks	5	5	11	3	5.2.	1	4	1	4	1	1	1
18	2.8.	13.04.2007	Liiga palju odavat viina	5	3	1	3	5.1.	3	4	2	1	3	1	1
19	2.10.	27.03.2007	Euroopa pidutses Brandenburgigi väravate all	1	6	1	3	6.2.	3	1	1	2	3	1	2

20	2.5.	13.04.2007	Metsaistutamise kõrghetk on ka sel aastal Raplamaal	2	2	4	3	2.1.	3	4	2	1	2	1	2
21	2.7.	10.04.2007	Omavalitsuste veeprojekt läks vett vedama	1	2	10	2	2.4.	3	4	2	1	2	1	2
22	2.9.	10.04.2007	Puuetega inimesed läbisid tugikeskuses koolituse	1	2	8	3	3.2.	1	4	3	1	2	1	2
23	2.4.	28.04.2007	Eesti Euroopa Liikumine kutsub noori luuletama	13	1	4	3	1.5.	3	3	2	1	2	1	2
24	2.7.	22.03.2007	Eesti-Läti-Leedu-Poola liit kui päästevest	3	5	10	1	5.2.	2	4	3	4	2	1	1
25	2.8.	24.04.2007	Noortalunikud käisid Brüsselis	13	5	8	3	4.10.	1	4	1	2	1	1	1
26	2.10.	23.03.2007	Plakatitel Euroopa jõudis Rakverre	2	2	7	3	1.5.	1	4	3	1	1	1	1
27	2.7.	26.04.2007	Eesti vajab rahvuse ellujäämise strateegiat	5	5	8	1	5.1.	4	4	2	1	3	1	1
28	2.7.	6.03.2007	Euroopa Liit - töö seksioonides	3	5	8	1	5.2.	2	2	2	2	2	2	2
29	2.11.	10.04.2007	Tunne Euroopa Liitu!	2	1	4	3	1.2.	3	1	3	1	2	2	2
30	2.7.	4.04.2007	Moskva - Euroopa Liidu tulevane pealinn	3	5	1	1	5.2.	2	2	2	2	1	2	2
31	2.9.	24.04.2007	Eestlased koju tagasi	5	3	8	3	5.1.	4	4	3	1	3	1	2
32	2.5.	24.04.2007	Rapla ja Kehтна vald alustasid veeprojektiga õigel ajal	2	2	7	3	2.4.	3	4	2	1	1	1	1
33	2.7.	8.03.2007	Eurole üleminek toimub Eesti krooni praeguse kursiga	5	5	8	3	4.2.	4	4	3	1	3	1	1
34	2.10.	16.03.2007	Euroopa Liit tahab hõõpirnid ära keelata	12	2	5	2	2.2.	3	3	2	1	2	2	1
35	2.7.	28.03.2007	Infopäev lähendas Euroopa Liitu	2	1	7	2	7	1	1	3	1	1	2	2
36	2.9.	20.03.2007	Euroopa Liit annetab Eesti vaestele makarone	12	1	4	2	3.6.	3	1	2	1	2	2	2
37	2.7.	14.03.2007	Eli aastapäeva tähistab joonistusvõistlus	2	1	8	3	1.5.	3	3	1	1	1	2	2
38	2.9.	29.03.2007	Maal elamine nõuab ettevõtlikkust	1	2	8	3	4.11.	1	4	2	1	2	1	1
39	2.7.	3.04.2007	Läheneb Euroopa päev	2	4	10	3	5.3.	1	1	2	1	1	1	2
40	2.12.	24.04.2007	Haigla paneb polikliiniku müüki	2	2	10	2	3.1.	3	4	2	1	3	1	2
41	2.7.	1.03.2007	Mereriikide liit eeldab meilt head kalanduspoliitikat	3	5	10	2	4.12.	3	4	1	1	3	1	2
42	2.7.	28.04.2007	Eurooplased lootusega USA-	5	5	10	3	5.2.	1	4	1	2	2	1	2

			Euroopa suhetest													
43	2.10.	27.04.2007	Jüri Landberg ajab Euroopas Eesti asja	1	4	10	3	5.3.	3	4	1	1	2	1	1	
44	2.8.	5.04.2007	Ostuhullus kui religioon	5	5	8	1	4.6.	4	4	2	1	3	1	2	
45	2.7.	24.03.2007	Tulevikku suunatud nädalalõpp	5	3	1	2	5.1.	3	4	3	1	1	1	2	
46	2.7.	24.04.2007	Väikesed suurte mängus	3	5	10	2	5.2.	2	4	3	2	2	1	2	
47	2.4.	24.03.2007	Keskeakriis Euroopa Liit	13	5	12	1	5.3.	2	2	3	2	2	2	2	
48	2.7.	20.03.2007	Müüdid takistavad Kosovo iseseisvumist	3	5	10	1	5.2.	3	4	1	3	2	1	1	
49	2.8.	18.04.2007	Pressifotograafid esitavad oma nägemuse Euroopast	2	2	1	2	1.5.	4	3	1	1	3	1	2	
50	2.9.	3.04.2007	Kas Valga jääb maakonnakeskuseks?	5	5	8	3	7	1	4	3	1	2	1	2	
51	1.1.	19.04.2007	Eesti kurk üks Euroopa kallimaid	12	2	4	2	4.6.	3	4	2	1	3	1	2	
52	1.1.	11.04.2007	Lavrov: raketikilbi küsimust tuleb üheskoos arutada	3	2	6	2	5.2.	3	4	3	3	3	1	2	
53	1.1.	29.03.2007	Eesti palgatase on Euroopas 35. kohal	2	1	2	2	3.2.	3	3	2	1	3	1	1	
54	1.1.	30.04.2007	Soome peaminister arvustas Venemaa käitumist monumenditulis	3	2	6	1	5.2.	3	4	1	2	3	1	2	
55	1.1.	23.03.2007	Jose Manuel Barroso: Euroopa väärtused - vabadus ja ühtsus	13	5	11	3	5.2.	1	1	1	2	1	1	2	
56	1.1.	15.03.2007	Euroopa Liit tahab hõõgpirnid ära keelata	13	2	8	2	2.2.	3	3	2	1	2	2	1	
57	1.1.	7.03.2007	Suurem osa Postimees Online'i lugejaid sooviks Eli ühist ajalooõpikut	5	2	1	2	1.1.	3	3	1	1	3	2	2	
58	1.2.	28.04.2007	Solana: Euroopa Liit mõistab ja toetab Eestit	3	1	5	3	5.2.	3	1	3	1	1	2	2	
59	1.2.	26.04.2007	Kuidas me keelt sõlme seome	5	5	8	1	1.5.	4	4	3	1	3	1	2	
60	1.2.	24.04.2007	Mikko: Moldova vajab Euroopa toetust	2	1	10	2	5.2.	3	3	1	3	1	1	2	
61	1.2.	23.04.2007	Infrastruktuuriprojektid said Euroopa Komisjonilt positiivse hinnangu	13	2	4	3	4.11.	1	3	2	1	3	1	1	
62	1.2.	20.04.2007	EL volinik: EL ja Venemaa suhted on praegu nagu külma sõja ajal	3	1	6	1	5.2.	3	3	1	2	1	2	2	

63	1.2.	19.04.2007	Valitsus kinnitas struktuuritoetuste andmist korraldavad asutused	2	2	4	2	4.11.	3	4	2	1	2	1	2
64	1.2.	18.04.2007	Soome näitab toiduhinna langusega Eestile eeskuj	13	1	5	2	4.6.	3	4	3	1	3	1	1
65	1.2.	17.04.2007	Le Monde: Muret tegev majanduskasv	13	1	6	1	4.2.	3	4	3	1	3	1	1
66	1.2.	13.04.2007	Mobiilikõned välismaale odavnevad 70 protsenti	2	2	9	2	4.12.	4	4	1	2	1	1	2
67	1.2.	11.04.2007	Gaasiriigid astusid sammukese ühise kartelli loomise suunas	3	2	6	2	4.1.	3	4	3	3	3	1	1
68	1.2.	4.04.2007	Üleliigsed laovarud töid Eestile kaela järjekordse trahvi	2	1	5	2	4.7.	3	4	2	1	2	1	1
69	1.2.	2.04.2007	RochierRaidla avaldas käsiraamatu	13	2	4	3	4.12.	3	4	1	1	3	1	2
70	1.2.	30.03.2007	Venemaa Euroopa Liitu astumine pole utoopiline	2	4	13	3	5.2.	1	3	1	1	1	2	1
71	1.2.	29.03.2007	EL kutsus Iraani üles Briti mereväelasi vabastama	3	1	3	2	5.2.	3	3	1	2	1	2	2
72	1.2.	27.03.2007	Euroopa Liidu kõrge ametnik vähendab iPodi konkurentsimumesid	3	2	3	2	4.9.	3	3	3	2	1	2	1
73	1.2.	26.03.2007	Eurosaadikuid ähvardab kiire lend Brüsselist koju	2	2	8	2	5.1.	3	4	1	1	1	1	1
74	1.2.	22.03.2007	Euroopa Komisjon annab Eesti kohtusse	3	1	3	2	7	3	3	2	2	2	1	2
75	1.2.	17.03.2007	Elevant portselanipoes solgib julgeolekusuppi	3	5	1	2	5.2.	3	4	3	3	3	1	1
76	1.2.	14.03.2007	Bürokraatia: Euroopas ikka samad teemad	4	1	1	2	5.3.	3	3	2	2	2	1	2
77	1.2.	12.03.2007	The Economist: Ida-Euroopa - kuum ja murelik	4	2	6	1	4.12.	4	4	3	2	3	1	1
78	1.2.	7.03.2007	Teised meist: EL peab näitama Putinile oma jõudu	13	1	6	1	5.2.	2	3	1	2	3	2	2
79	1.2.	4.03.2007	Toomas Hendrik Ilves - Newyorklane Eestis	2	2	6	3	5.3.	3	4	3	1	3	1	1
80	1.3.	3.04.2007	Ilves arutas Poola presidendiga Eli probleeme	13	1	5	2	5.2.	3	3	1	2	3	2	2
81	1.3.	14.03.2007	Mikko: Läänemere gaasijuhe on uus Molotovi-Ribbentropi pakt	13	1	7	1	5.2.	3	4	1	1	2	1	1

82	1.4.	23.04.2007	Euromiljonid jõuavad MTÜde kätte	2	2	8	2	4.11.	3	4	2	1	2	1	2
83	1.1.	24.04.2007	Euromiljoneid tohib kasutada vaid kindlal eesmärgil	4	1	5	2	4.11.	3	4	2	1	2	1	2
84	1.1.	13.04.2007	Kallim suits	5	3	1	1	5.1.	3	4	3	1	3	1	1
85	1.1.	30.03.2007	Euroopa Komisjonis uuritakse korruptsiooni	13	2	3	2	7	3	3	3	2	1	1	1
86	1.1.	28.03.2007	Juhan Telgmaa: Üksik saareke energeetikameres	5	5	8	2	2.2.	3	4	3	1	2	1	1
87	1.1.	21.03.2007	EL: Prantsusmaa peab sigarethinnad vabaks laskma	13	1	6	2	4.6.	3	3	3	2	2	2	2
88	1.1.	13.03.2007	Laar: NATO on Gruusiale realistlikum eesmärk kui euroliit	3	2	5	2	5.2.	3	3	1	1	3	2	2
89	1.1.	6.03.2007	Tervitusi Nõukogude Eestist	6	5	8	2	1.5.	2	4	1	1	3	1	1
90	1.2.	26.04.2007	Viljandi tekstiilifirma on töötajate nappusest jagu saanud	4	1	5	3	4.7.	2	4	2	1	2	1	1
91	1.2.	25.04.2007	Soome sead	4	5	1	1	4.10.	3	4	3	1	3	1	1
92	1.2.	23.04.2007	Eestil on Euroopa Liidu madalaim riigivõlg	13	2	4	3	4.12.	3	3	1	1	3	2	2
93	1.2.	20.04.2007	Juunis jõustub Eli viisalihtsustusleping Venemaaga	2	2	4	2	5.2.	3	3	1	2	2	2	2
94	1.2.	19.04.2007	Eesti on üks suuremaid ohtlike jäätmete tekitajaid EL-is	2	2	4	1	2.2.	3	3	1	1	3	2	2
95	1.2.	18.04.2007	Broneeritud tool?	5	5	1	1	5.1.	3	4	3	1	1	2	2
96	1.2.	16.04.2007	Trichet: reeglid on kõigile järgimiseks, ka Eestile	13	1	5	2	4.2.	3	4	2	3	1	2	2
97	1.2.	12.04.2007	Ansip hoiatab suitsumehi hinnatõusu eest	2	1	5	2	4.6.	3	4	2	1	3	1	1
98	1.2.	5.04.2007	Eestlanna oli Eli viktoriinis üledukas	2	1	5	3	1.2.	3	3	1	2	2	2	1
99	1.2.	3.04.2007	Algasid läbirääkimised Briti mereväeleaste vabastamiseks	3	1	6	1	5.2.	2	3	3	3	2	1	1
100	1.2.	29.03.2007	Ilves: ühtse energiapoliitikata jääme energiatarnijate pantvangiks	2	2	7	2	5.2.	1	4	1	1	2	2	2

Semistruktureeritud intervjuu kava

Sissejuhatavad küsimused

1. Kui palju sa referendumieelsel ajal ise Euroopa Liidust kirjutasid?
2. Milliseid lugusid sa kirjutasid? Mis žanris? Põhjendus, miks just sellises žanris.
3. Millest need lood rääkisid? Põhjendus.
4. Kuidas suhtusid Euroopa Liitu referendumieelsel ajal (2003 ja varem)?
5. Kui palju sa nüüd Euroopa Liidust kirjutad?
6. Milliseid lugusid praegu Euroopa Liidust kirjutad, mis žanris? Põhjendus
7. Millest need lood nüüd räägivad? Põhjendus
8. Kuidas sa euroreferendumil hääletasid?
9. Kuidas suhtud Euroopa Liitu nüüd?

Ideoloogia

10. Kuivõrd oli enne referendumiaega sinu töös rohkem Euroopa Liidu teemadega tegemist?
11. Kuivõrd oli teemade valik enne referendumit kuidagi muutunud? Kuidas? Miks?
12. Kuivõrd sa oma lugusid kirjutades uskusid, et sa mõjutad midagi? Mida?
13. Kuivõrd võisid ajakirjanduses ilmunud artiklid mõjutada referendumil osalejate otsuseid? Kuidas?
14. Meenutage, milliseid referendumieelseid kampaaniaid mäletate?
15. Milliseid teemasid kampaaniates puudutati?
16. Kuivõrd jõudsid need teemad ka ajakirjandusse?
17. Milliseid mõtteid kampaaniad sinus tekitasid?
18. Kuivõrd mõjutasid kampaaniad seda, millest sina kirjutasid?
19. Kuidas sa seda valikut tegid, millest sa ELiga seoses kirjutasid?
20. Kuivõrd oli Eesti meedia juba enne referendumit ära otsustanud, kas olla ELi poolt või vastu?
21. Kas meedia oli pigem ELi poolt või vastu?
22. Aga ajakirjanikud ise?
23. Valitsus oli mäletatavasti võtnud seisukoha, et Eesti peab ELiga liituma ja tegi ka vastava kampaania. Mida sa sellest arvasid?

24. Mida arvasid teised ajakirjanikud?
25. Üldiselt jagunes Eesti referendumi-eelsel ajal väga konkreetset kaheks, pooldajad ja vastased. Kuivõrd sa nende emma-kumma poolega ennast samastasid, olid sa rahul sellega, mis nad tegid ja rääkisid?
26. Millised olid pooldajad?
27. Millised olid vastased?
28. Kas see on praeguseks muutunud? Kuidas?
29. Eesti on nüüd ligi kolm aastat EL-is. Oled sa nüüd rahul, kas sinu ootused on täitunud?
30. Kui praegu tuleks uus referendum, kas jätkata Euroopa Liidus. Kuidas sa hääletaksid?
31. Mida arvavad ajakirjanikud Euroopa Liidust praegu?

Meediarutiinid

32. Milline on töökorraldus toimetuses, kas sa saad ise valida, millest ja kuidas kirjutad?
33. Kes toimetuses otsustab, millistel teemadel artiklid ilmuvad?
34. Kuidas toimetajate poolt ELi temaatika vastu võetakse?
35. Kuidas peaks Euroopa Liidust kirjutama, et see teema toimetajate jaoks atraktiivne tunduks? Millistel teemadel?
36. Kes toimetuses tavaliselt Euroopa Liidust kirjutavad? Kas selleks on eraldi inimesed?
37. Mis need infokanalid on, kust Eesti ajakirjanikud ELi kohta infot saavad?
38. Kust sina Euroopa Liidu kohta infot saad?
39. Kui palju oled käinud või on keegi sinu toimetusest käinud EL-iga seotud kohtumistel või reisidel?
40. Mis on Euroopa Liidust kirjutamise eesmärk?
41. Kuivõrd tähtsaks peetakse debati tekitamist?
42. Millest ajakirjandus tavaliselt kirjutab Euroopa Liiduga seoses?
43. Mis sa sellest arvad?

Organisatsioon

44. Millisena tunnetasid sa oma organisatsioonis valitsevat seisukohta ELi osas enne referendumit?
45. Kus seda seisukohta kõige enam näha/tunda oli?
46. Kuivõrd oli sellest juttu toimetuses, toimetuse liikmete vahel?

47. Kirjelda, kuivõrd ühtisid sinu arvamused ELi osas teistega?
48. Mida tundsid, kui arvamused lahknesid?
49. Kuivõrd oli eri väljaannetel oma välja öeldud seisukoht, kuidas ELi suhtutakse?
50. Kas sinu väljaandel oli ka see nn ametlik seisukoht? Milline?
51. Kas kirjutasid oma seisukohale põhinedes ka arvamusedlugusid?
52. Kuivõrd sa said oma artiklites oma arvamust avaldada?
53. Kuivõrd tunnetasid ajalehe või kolleegide poolt mingit survet ELi suhtumise osas?
Millist?
54. Milline on sinu toimetuses ELi suhtes meelsus praegu?
55. Kas see on ajas muutunud? Kuidas? Miks?
56. Kuivõrd on Euroopa Liiduga seonduv praegu toimetuses kõneaineks?
57. Millistel teemadel enim räägitakse/arutatakse?
58. Kui ELi temaatikat praegu ajakirjanduses vaadata, mis sa arvad, on seda piisavalt,
kirjutatakse üldse olulistest asjadest?
59. Aga sinu lehes?
60. Millistest valdkondadest kirjutamisest tunned praegu oma lehes puudust?
61. Kas Euroopa Liidust kirjutatakse praegu parasjagu või vähe või liiga palju? Põhjenda.

Süvaintervjuude transkriptsioonid

4.1. Üleriigilise ajalehe reporter

Intervueeritav: üleriigilise päevalehe ajakirjanik

Intervjuu läbiviija: Tarmo Õuemaa

Intervjuu tegemise aeg: aprill 2007

Kui palju sa referendumieelsel ajal ise Euroopa Liidust kirjutasid?

Oleneb mida sa, selles mõttes, et et ma ei mäleta nii täpselt, aga oleneb mida me seleks Euroopa Liidu ajaks või teemalisteks asjadeks nimetada. Kindlasti me tegime uudiseid, minu... okei, me võime minna tagasi, let ma kindlasti mäletan seda, et kui hakkasid need üldiselt Euroopa Liidu teemad üldse tõusma. Ma mäletan seda, aga isegi rohkem kui saime juba varba vahele. Siis hakkasid need asjad järjest tulema. Euroopa Nõukogu ja kuidas see protsess oli, mis oli aga hästi ammu ja ühel hetkel oli see asi nagu käes ja oli see otsus tehtud. Ja neid otsuseid ju oodati. Selliseid lugusid olen ma küll kirjutanud. Siis see, ma arvan et mida on rohkem, mida ma Euroopa Liiduga rohkem... Kindlasti on olnud poliitlugusid ja näiteks see, kui Savisaar oli, kuidas ta soovitas jah või ei, ja neid diskussioone tuli ikka.

Neid tuli ikka ette? Kui sagedasti?

Selles mõttes, et teema oli see ikka. Aga võibolla et ise nagu rohkem mida ma sisuliselt mõtlen, olid seotud tegelikult kogu see põllumajandus, see Pria ja kogu see toetuste ja seepoolne temaatika. Et võibolla ma neid tegin rohkem mingil ajal kui mingeid muid asju.

Aga kui tihti seda võis olla? Kord nädalas, kord kuus?

Seda ma küll ei mäleta.

Ei mäleta?

See sõltub ajas. Selles mõttes et see sõltus ajast. Kui olid mingisugused uued asjad tulid ja seda vaata need teemad, mida arutati. Me täitsime ju neid tingimusi eksole. - mhmh - , mingeid peatükke, mis olid selgelt päevakajalised, Kui olid mingid, tõusis päevakorra, siis kirjutati sellest rohkem. Siis oli vahepeal ... et ega teda nüüd, ta ei olnud nagu väga lihtne

teema selles mõttes, et kirjutada teda inimlikult ja arusaadavalt, kuna see oli enamasti seotud ka väga paljus puhtalt poliitika või siis seadusloome ja siukeste küsimustega.

Okei, aga ma küsin kohe edasi, sa juba nats vastasid ka, et milliseid lugusid sa kirjutasid. Mis žanris ja miks siis just sellises žanris?

Aga näiteks tuli mul praegu kah meelde, siis kui oli juba tegelikult ühinemine, see kõige lõpus, oli siis kui oli see ühinemis-metsaistutamine. Ma ei tea, mul tuleb see konkreetselt meelde. Ma olen kindlasti kirjutanud palju uudiseid kõikvõimalik... tõenäoliselt suhkrutrahvid ja mis iganes.

Olid need lühemad või pikemad?

Ma arvan, et selliseid oli nii nagu kõiki muid asju tavaliselt, tavalised teemad, millest vahetevahel tõusis uusi asju nagu ikka uudise kriteeriumitest lähtuvalt. Kui oli midagi uuemat, siis sellest kirjutati, Kas siis kirjutasin mina või kirjutas keegi teine, ma ei mäleta.

Kolmas küsimus on ka sinna kanti, millest need lood rääkisid? Sa vist enamvähem vastasid ka juba.

Ma vastasin, selles mõttes, et mul endal tuleb meelde seesama põllumajandustoetuste ja põllumajandus, mis on nagu Euroopa Liidu puhul nagu sisuliselt eksole sihuke oluline teema, noh mis on nagu kõige praktilisem. Et selles mõttes olen ma kirjutanud sellest kõige rohkem.

Pluss siis ilmselt poliitikutega?

Nojah, enne referendumit eksole. Ma ei mäleta, et ma oleksin mingit reportaaži käinud kirjutamas kuskil, aga ma ei välista ka.

Aga kuidas sa suhtusid Euroopa Liitu enne referendumit?

Ma, einoh, ma arvan, et positiivselt. Positiivselt suhtunud kogu aeg, aga niuke isiklik-minulik mõõde oli see, et siis kui veel ei olnud..., kui räägiti, et hakkame ühinema, aga mingeid otsuseid veel ei olnud, ja isiklikul suvisel reisil käisin Brüsselis. Brüssel oli seal suvel juulikuus, oli siukene, noh miukene, ja just see eurokvartalis, väga räpased ja koledad või. On albumis mingit pilti, kus on lilleklump, kus lilli ei ol ja kus on tolmune ümberringi ja kus on mingi õllepudel või purk või ma ei tea mis pepsipurk, ega me seda ei vaadanud seal. Et see isiklik kogemus oli vaata, et ah siis selline Euroopa Liit on, et kas siis. Okei, see on selline piltlik kujund, aga kindlasti Euroopa Liit ei ole ainult roosamanna mis me, mis sealt tuleb,

aga mis siis, just põllumajanduse ja selle koha pealt kindel, et see on nagu vajalik ja rääkimata julgeoleku ja muudest asjadest.

Kui palju sa nüüd Euroopa Liidust kirjutad?

Aa, aa. Oota ma mõtlen, kas see oli enne ühinemist või pärast ühinemist. Näedsa. Sa ütlesid, et hakkab meelde tulema. Nüüd tuli. Siis kui ma seal Laupäeva toimetuses töötasin vahepeal. Ja see oli enne liitumist. Igal juhul ma olen käinud ja teinud nagu suured lood sellest, eestlastest Brüsselis, kes olid nagu Euroopa Liidu nendes struktuurides ja nagu seal töötasid. Nii et ma käisin seal, fotograafia, ja kirjutasin. Me käisimegi, kõik erinevad, kes kuskil, selles mõttes, et alles olid nad, vot me ei olnud veel liitunud, see oli enne. Et me ei olnud veel liitunud, aga meie inimesed juba harjutasid ja juba töötasid seal ja ma arvan, et olid ka need, olid ka poolsaadikud juba kohal. Et ma nagu niukse hästi suure asja olen ma teinud. See oli nagu see, et oli inimlik, et see oli ka see inimlikustamine, Euroopa Liidu inimlikustamine. Oot, mis sul see küsimus oli?

Et kui palju sa praegu kirjutad?

Aa, praegu kirjutan (kihistab naerda)...

On teda rohkemaks või vähemaks jäänud?

Ei, selles mõttes on seda oluliselt vähem, sest see on muutunud oluliselt spetsialiseeritumaks kõik. et nüüd on... ma arvan,, ma olen käinud, tegelikult ma olen käinud ise, see on olnud pärast vist. Ühesõnaga ma olen käinud ükskord enne ja ükskord pärast seal Brüsselis neid Euroopa Liidu asju natuke seestpoolt, mis minu arvates on õudsalt oluline, tol hetkel, noh nüüdseks on see juba nagu tavaline asi, aga see on Eesti ajakirjanike jaoks väga oluline, et sa nagu seal käinud, näinud ja sa kujutad ette, mis asi see, noh kus kohas see seadused ja igasugused direktiivid või millest niipalju tonte enne on maalitud ja nii edasi. Et kust nad tulevad. Aga see kõik oli rohkem enne, sest nüüd tegelevad nende teemadega, noh need teemad on nagu üldiste teemade hulgas, eksole. Tegelikult. Aga ma arvan, et need teemad on, noh, iga teema just ei ole, aga ma arvan, et see Euroopa Liit ei ole minu teema enam. Aga mis ei välista, et no ta võib olla ju seotud, ükspuha mis asjaga kokku käia. Aga . Mul ei tule sulle tõesti praegu ühtegi head näidet meelde, aga...

Järgmine küsimus ongi, mis žanrid ja millest need lood räägivad praegu siis?

Ma arvan, et puhtalt ainult uudised praegu. Aga ma ei mäleta. Noh saad aru ma olen. Misasja? mõtlen. Aa, misasja! Ühinemise eel, kui veel sellest rääkida, toon näite küll, selline lihtne ilus ja inimlik lugu. Kui kinkis Irimaal sellele Galway linnale selle skulptuuri. Vildede skulptuuri. See oli näiteks üks asi, no selline lihtsalt ilus asi. Aga millal see oli, kolm aastat, see oli ühinemiseks kingitud.

Aga mis sa... Nojah, kui sul meelde ei tule, ju ei ole siis vist midagi tähelepanuväärset teinud?

No niukseid projekte, nii nagu ma Brüsselis käisin nende inimestega, see oli nagu. Võibolla see nagu oligi üks kõige suurem asi mis ma kirjutanud olen ja nii põhjalikult.

No kaudselt oli seda laadi ka see, vaata, kui sa käisid suurest perest...

Jah, sellest Suitsu perest võib küll siia näiteks tuua. Et mis see nagu praegu. Nüüd on teema nagu, noh, ongi nagu tavaliseks et sa seesama jutt, et Euroopa Liit, et nagu Euroopa Liidu asjad muutuvad niiöelda siseasjadeks, et ei ole enam välispoliitika, vaid see on sisepoliitika ja sisetead, eks. Siis, siis, noh selles mõttes on sul jah õigus, et siukest, see konkreetse pere lugu, kes on läinud ära Inglismaale ja ja elab seal kuningriigis elu, mis alles, on võimalikuks saanud alles Euroopa Liiduga liitumisega.

Kuidas sa euroreferendumil hääletasid?

Positiivselt.

Poolt?

Jah.

Kuidas sa praegu Euroopa Liitu suhtud?

Ma arvan, et suhtumine ei ole selles mõttes muutunud, et ma, see on loomulik elu osa ja ma arvan, et on mingid, noh aegajalt mottled, et hakkad nagu tundma ja aru saama, mis eurooplase enese osa selle kõige sees on. See ongi üks nagu teema, et see tegelikult hämmastavalt kiiresti isegi võibolla on läinud, et enam niipalju ei mõtle sellele, et see on mingite teiste asi, vaid see ongi oma asi. Ja sellepärast on ka praegu väga raske sulle vastata, sest ta ei ole enam midagi erilist. Võibolla niimoodi on õige sulle vastata.

Sa oled sellele juba osaliselt vastanud, aga kuivõrd oli enne sinu töös Euroopa Liiduga rohkem tegemist?

No ikka palju rohkem oli. Siis nad olid ikkagi selgelt arusaadavalt piiritletud teistsugused teemad.

Mhmh, et kuidas see teemade valik peale referendumit muutus?

Kui sa küsid seda, siis oli palju rohkem, kindlasti palju rohkem. Kõik ettevalmistused eksole. Siis olid need suhkrutrahvi lood, mis olid ja siin hästi suureks läksid. Hakkasid ju hirmud. Pärast läksid need veel rohkemaks. Kindlasti.

Et see, kas sa oma lugusid kirjutades uskusid, et sa mõjutad midagi?

(mõtleb pikalt) Tead, ma arvan, et ..., ei, ma ei mõtle ikka sellele, et mõjutada. Noh, mingil määral on niimoodi, et seletada, teed endale selgeks ja teistele selgeks. Et siin on suhteliselt, noh enamasti ongi nii, et sa oled suhteliselt samas positsioonis, see niiöelda ajakirjaniku kreedo, et sa oled, et kirjuta asju, et teised inimesed, kes loevad, on samasugused nagu sina. Selleks, et ühiskonna asjadest või praegult siis Euroopa Liidu asjadest aru saada, sellest, et aru saada, mis ümberringi toimub ja oodata on, selles mõttes. Mitte nii, et ma tahaksin kedagi mõjutada, aga väga paljus, et saaks ise aru ja saaks teised ka aru. See on seesama teema, et kuidas seda kauget ja kättesaamatuna enne ühinemist tunduvat siiski veel tuua lähemale.

Aga kui palju need artiklid võisid mõjutada referendumil osalenute valikuid?

Terves plaanis nad kindlasti mõjutasid, selles pole kahtlust. Noh, üks asi oli ametlik propagandatöö. Aga tegelikult ajakirjandus ju oli aidanud teavituses fooni luau ja inimestel asjast aru saada. Selles mõttes kindlasti, et kui ei oleks kirjutanud, siis ei oleks inimesed otsustada osanud.

Aga milliseid referendumieelseid kampaaniaid sa mäletad?

Noh, seesama... aa. Ei teagi ühtegi. Referendumieelseid? (mõtleb pikalt) Einoh, selles mõttes, et Arnold kais kõikides maakondades ringi ja rääkis inimestele, et hääletage poolt. Selles mõttes oli see väga oluline, et ta selle positsiooni võttis. Mul ei tule meelde praegu rohkem.

Milliseid teemasid puudutati kampaaniates või selles ainsas kampaanias, mida sa mäletad?

(pikk vaikus). No selles mõttes, et üks osa oli, mis inimene sellest kasu saab.

Kas need kampaaniate teemad jõudsid ajakirjandusse ka?

Ma ei oska sulle vastata. Ma arvan, et see võib olla ajakirjanduses selles mõttes, et me ei kirjuta ju mingitest kampaaniatest. See on siuke propagandapool. Me otsime ju ise, mitte niivõrd kampaaniatest ei lähtu. Noh, reportaaže mingitest rahvakogunemistest ja kohtumistest, selliseid asju kindlasti kirjutati.

Kuidas sa valisid, millest sa seoses Euroopa Liiduga kirjutasid?

Noh see mis ma enne ütlesin. Osalt see ka, et läbi enda. Selles mõttes, et mu enda jaoks huvitavad olid ja olulised tundusid. Aga loomulikult uudistetoimetuses tuleb teha seda, mis on selle päeva uudis. Teed ja ei ole vahet, mis teema. Selles mõttes ma ütlesin sulle enne, et põllumajandus ja toetused, see valdkond pakkus mulle huvi, kuidas neil maal läheb.

Mis sa arvad, kuivõrd oli Eesti media enne referendumit ära otsustanud, kas olla Euroopa Liidu poolt või vastu?

No ma arvan, et oli suhteliselt selgelt. Suhe oli niiöelda positiivne ja toetati. Avaldati arvamust siit ja sealt, diskussiooni, aga pigem oli poolt, toetati ikka positiivselt.

Aga kui sa nüüd ajakirjanikke endid meenutad, nii isiklikke seisukohti, kas ajakirjanikud olid poolt või vastu? Kuidas see suhe oli?

Mul ei tule meelde nagu. Ma arvan, et oleme diskuteerinud, kindlasti oleme. Kindlasti on olnud mõned kolleegid, kes on nagu olnud rohkem eitavad. Aga samas, võibolla ei ole nad kõige rohkem ajakirjanikud olnud. Ma ei mäletagi enam, kellega ma neid asju arutanud olen. Aga see, kuidas keegi hääletas referendumil, ega ma seda ju ei tea. Lõpuks on see ju professionaalsus, et kui sa teed oma tööd, siis sa teed lähtuvalt sellest, mis – mitte see, et sul kästakse kujutada nagu positiivselt või niimoodi – aga sa ju vahendad. Ja kui vahendad seisukohti, siis on osad positiivsed ja osad negatiivsed. Pead siiski mõlemaid seisukohti vahendama. Ja siiski on enda seisukoht sul kasvõi arvamusloos.

Nagu sa mäletad, valitsus oli selgelt võtnud seisukoha, et Eesti peab liituma Euroopa Liiduga. Mis sa arvad, oli see õige või vale?

Ikka õige suhtumine. Selles mõttes, et kes siis veel kui mitte valitsus ei oleks seda otsust pidanud tegema. Kes oleks selle siis teinud? Et seal oli ju mingil määral ei-kampaania jaoks raha pakutud. Sellest ju mõned võtsid kõvasti profiiti. Jah, ja kogusid kuulsust selle

vastuolemisega, aga minu jaoks näiteks need kõige valjuhäälsamad vastalised ei-kampaanias olid kõige vastu olijaid rohkemgi kui sisulisi vastaseid. See, et valitsus oli poolt, noh, jumal hoidku, kuidas nad oleksid saanud siis seda liitumist ette valmistada.

Aga mis teised ajakirjanikud sellest arvasid, et valitsus selgelt nagu poolt on?

Ma arvan, et see ei olegi nagu küsimus, sest kuidas saab valitsus vastu olla. Alati on ju olnud, valitsus valitsuse järel kõik said aru, et see on sound, mis on võetud ja seda ikka tegelikult. Küsimus oli, mis ajaga see välja tuleb. Erinevad valitsused, kes pidasid läbirääkimisi ja neid peatükke läbi arutasid. Küsimus oli, kui keegi vahest jäi hiljaks ja piisavalt kiiresti ei jõutud mingeid peatükke läbi arutada.

Jällegi üks, millele sa osaliselt vastasid. Üldiselt jagunes Eesti kaheks – vastalised ja pooldajad. Kuivõrd sa ennast emma-kumma poolega samastad ja olid sa rahul sellega, mis nad tegid ja rääkisid?

Vastased – ma ütlesin ka, et liiga peale jäid need vastased, kes igasugustes asjades võtavad selle vastalise positsiooni, mis on hea ju iseenesest, sest alati peab keegi ju olema, kellel on erinevad argumendid, aga sellist sisulist vastuolemist sellisel juhul neis on vähe, kuna nende huvi tegelikkuses, ma ei tea, mis nad tegelikult mõtlevad. Kui oleks teisel pool rohkem, siis nad asuks teisel pool.

Aga näiteks poolt? Olid sa rahul sellega, mida pooldajad tegid ja rääkisid?

Neid oli ju päris igasuguseid. No kokkuvõttes tehti ju ikka see töö ära. Ma ei oska sulle isegi praegu head näidet meelde tuletada. Mis see võiks olla... ahhaa, nii Euroopa Liidu kui Nato kontekstis võib juurde tuua Lennarti tegevuse ja selle eest niivõrd olemise. Selles mõttes kindlasti ju sellist head ja enda jaoks olulist arvat sel teemal, siis oli tema kindlasti see. Einoh Arnold tegi tubli tööd, kais ja rääkis, tegi ka.

Kas see ideoloogia või need argumendid on nagu praeguseks muutunud?

Oota ma ütlen sulle eelmise kohta veel selles mõttes juurde, et see, üldse igasugused noh kampaaniad ja ...võibolla eesti inimeste jaoks, mu enda jaoks samamoodi, on igasugune siuke kampaanialikkus natukene, on alati natukene võõristav, et eriti, mis on nagu veel offitsiaalne ka, kuna selline endisaegne mälestus on ja sellepärast võibolla minnakse nagu mõnede asjadega natuke nii, et hea küll, mõned asjad tuleb ju teha. See tuli teha, aga kas seda nüüd

vaja oli. Mõnede inimeste jaoks oli vaja, aga ta ei ole see, igasugused kampaaniad, ametlikud kampaaniad ei ole minu arust eesti inimeste lemmikud.

Kuidas sa selles kontekstis hindad, kummast oli rohkem kasu, kas kampaaniast, või tavalistest uudistest?

Samas ma arvan, et nendest mõlemast oli lõppude lõpuks kasu, et lõpuks see eeltöö oli ära tehtud sellega, et need kes valmistasid seal need ametnikud ette, eksole, meie kes me vahendasime kogu seda infot läbi aastate, kuidas see liikumine selles suunas käib, ja siis siis nagu viimane see, noh ma ei tea, mismoodi see käib. seda ei saagi teada, kunagi. Et kas siis, kui ei oleks siukest erilist kampaaniat olnud, et kui polekski olnud neid kontoreid, vaata, mida Hannes Rumm juhtis ja kui Arnold ei oleks ringi sõitnud, kas siis see oleks olnud positiivne või negatiivne. Seda me teada ei saa ja selles mõttes me ei saa teada, kui palju mõjutas, noh kas see aitas sellele tulemusele kaasa väga palju või oli see siukene lihtsalt kinnitamine. Aga noh, selles mõttes võibolla on küll, et see töö mis oli enne tehtud, oli kindlasti olulisem ja sisulisem.

Ikkagi ma küsin nüüd seda, et kas see pooldajate tolleaegne retoorika ja vastaste tolleaegne ideoloogia ja retoorika praeguseks, kuidas sulle tundub, on nüüd muutunud?

Vastased ja need kes olid siis niiöelda valikult käisid ja esinesid ja vastased, siis neil on nüüd juba uued teemad, mille vastu olla üldjuhul. Aga Eestis muidugi on palju inimesi, kes hääletasidki vastu ja nende hulgas on kindlasti neid, kes ka praegu leiavad, et see ei olnud kõige parem samm, kuigi mina, minu arust on, vaata, vahetult pärast, kui mõtlema hakata, oli veel siukest lainena noh niiöelda Euroopa Liidu üle vingumist või sellega rahulolematust oli nagu kostis ikka mingites lugejakirjades või inimeste arvamused, siis nüüd on kolm aastat möödunud eksole, kolm aastat pärast seda liikumist tegelikult niukest juttu ei kosta praktiliselt enam üldse. Sealt kus, muidugi on ka see, et kuna on olnud majandulikult väga hea aeg selline, siis üldse rahulolematust on üldiselt väiksem. Kui meil hakkaks nagu halvasti minema, küll siis tekib ka kriitikat Euroopa liidu suhtes. Sest nüüd on nagu, vaata Eesti on nii väike rahvas siiski, kuna see, ma kujutan ette, et neid perekondi, kelle seast keegi ei ole läinud tööle õppima mis iganes nagu Euroopasse käima, neid võibolla ei olegi enam ühtegi. ja kui sul on juba isiklikult keegi, kes on juba käind ja toond, tuleb sealt tagasisidemega, tal on, no ma ei tea, jalad alla saanud, kui ta on käind, kõige tobedamalt Iirimaal kana kitkumas või mingit asja, siis siis ju need tema lähedased arutavad juba asja ka hoopis teistmoodi, see ei ole enam abstraktne vaid see on väga konkreetne ja see, ja sellele on aidanud kaasa ju see, inimesed

unustavad muidugi ära juba, et see on, vot seesama, kui ma käisin perekond Suitsude juures seda lugu Inglismaal tegemas, siis seal me nagu arvutasime, et millal nad nagu tulidvõi ei tulnud, arutasime seda, nende jaoks on ju seda, tema ei mäletand mingit Euroopa Liidu liitumise aega või et kas see oli nagu enne või pärast, sellesse konteksti absoluutselt ei oskand panna. Noh ongi niimoodi et ta on nagu muutunud ilmselt niipalju nagu tavaliseks asjaks, et me oleme seal, et me enam ei mäletagi, et oli mingi aeg, kus ei olnud nii lihtne minna kuskile mujale. See on vist jah niimoodi, et see on vist lihtsalt, et me enam nagu ei saa sellest aru, et see nüüd ongi midagi Euroopa Liiduga seotut.

Nagu sa ütlesid, kolm aastat oleme olnud Euroopa Liidus. Kas sinu ootused on täitunud?

A ma arvan, et see ongi see. Kui sa nagu ootad... Ma ei tea, kas see on ootus, aga see kui me jõuame nagu järeldusele, et me enam nagu isegi ei mäleta, ee, võibolla me peaksime seda siiski meeles pidama, eks ole, et me ei ole igavesest ajast igavesti olnud ja me peame nagu alati, meil on kurbi kogemusi, et kunagi Rahvasteliitu astusime, see, miski meid ei aidanud, eks ole. Et me ei tohiks nagu muid asju minevikust täiesti ära unustada. Iseenesest on see täiesti loomulik, et me elame niimoodi, et me, noh näemegi, sõidame käime kus tahame, tunneme ennast igal pool suhteliselt omadena ja teisi neid kes, et selles mõttes ma arvan, et on nagu okei jah. Mida nagu... Ma ei oleks oskand seda võibolla nii kiiresti isegi unistada. Ei osanud mõelda, et see võiks juhtuda, et meil läheb juba meelest ära, millal me liitusime.

Kui praegu tuleks uus referendum, kas jätkata Euroopa Liidus, kuidas sa hääletaksid?

Ma arvan, et ma praegu hääletaksin küll poolt. Ega see ei välista, et vaata, Euroopa Liit on, siin on ju see jällegi hurraa eks ole, ega see Euroopa Liit, Euroopa ja kogu maailm on mingis muutuste protsessis ju lakkamatult, kuigi ma mõtlen, et isegi see liitumise ajal võis see mõte olla, et okei noh, mida ka mõned argumenteerisid, et astume sisse, lõpuks me saame sealt, kui ikka ei kõlba ja euroopa liit nii õudsalt muutub ja muutub selliseks, mis meile ei sobi, siis me võime sellest ju ka eemalduda ja võimalik, et selleks hetkeks, noh ma ei mäleta mis ajal mingid teemad oli, vaata kui see kätte asi jõuab, et siis on nagu jama, siis oli nagu küll mõte, et me võime ju sellest taanduda, et siis otsustame, kui see asi kätte jõuab. Praegu ma isegi selle peale mõtle. Et Euroopa Liidus sees olles paistab see liit kindlam ja tugevam kui ta paistis võibolla enne kui kõrval olime. Ja siis nagu selle mõtte peale üldse, et kas nagu jätkata või mitte, et võib tekkida üldse see kõsimus, kas jätkata või mitte, selle peale praegu enam ei mõtle.

Aga mis sa arvad, mida teised ajakirjanikud prageu Euroopa Liidust arvavad ja kuidas suhtuvad?

Hihi, ilmselt kõige kohta ju ka ei tea ega näe.

Aga sa ju suhtled inimestega, mis sa arvad?

Inimesed elavad nagu vabalt ja õpivad nagu elama, selles Euroopas elama ja samamoodi kui õpivad teised inimesed, õpivad samamoodi ka ajakirjanikud, et ega seal ei olegi miskit. Ma arvan, et enamik kolleege on ikkagi kas Brüsselis või Strasbourgis ka korra ära käinud ja nii edasi ja nii edasi.

Nii, et meediarutiinidest nüüd

Arvesta, et me räägime erinevate inimestega ja lehed on ju erinevad. Milline on töökorraldus Eesti Päevalehe toimetuses? Kas sa saad ise valida, millest ja kuidas kirjutad?

Ma, ma arvan küll, et ma saan valida, millest ja kuidas ma kirjutatan. Selles mõttes, et kuidas? Jah, muidugi. Mitte et me ei peaks aru ja nõu, aga lõppkokkuvõttes kui mul on nagu ikka asi, mida ma kuifdagi ei tahaks kirjutada ja kui mul on asi, mida ma ei tahaks kirjutada, siis ilmselt mitte keegi mind selleks ka ei sunni.

Aga kuidas see korraldus on päevalehes, töökorraldus?

Oota, sa tahad, et ma kirjeldaks seda või.

Kirjelda.

Naerab. Okei. Ma räägin sulle seda, mida sa tahad. Et meil on hommikuti koosolekud, eks ole. Toimetuste juhatajad pluss siis uudistetoimetuse, kus me arutame teemad läbi, mida kellelgi pakkuda on või mida täna sel päeval on vaja kirjutada ja kes selle siis võtab, millise teema kellel, kui sul oli idee, aga tuleb päeva jooksul midagi muud, siis sa kirjutad sellest muust asjast. Nii umbes ongi ju.

On. Aga kuidas sinuga on? Kui palju sa kirjutad nendest teemadest, mis toimetuse sul käsib teha ja kui palju nendest, mis on nagu noh sinu teemad?

Mhmh. Noh, ma ei tea. Ma arvan, et ma väga ei, ma arvan et see on fifty-fifty umbes.

Teine küsimus on nüüd, millele sa osaliselt vastasid juba. Et kes toimetuses otsustab, millised artiklid ilmuvad?

A kes meil otsustab siis?

A kes meil otsustab? See on täitsa huvitav küsimus.

A kes meil otsustab siis! Meil otsustab koosolek ju tegelikult. Hommikune ja õhtune koosolek otsustavad. Või noh suhteliselt kollektiivne otsus, mis seal sünnib. Isegi kui oli üks toimetuse juhataja, käis see täpselt sama moodi. See on nagu kollektiivne otsus.

Aga kuidas sulle tundub, kes need mõjukamad on. Mis toimetuste juhatajad või on need reporterid äkki?

Toimetuse juhataja, peatoimetaja, arvamustoimetaja on ilmselt nende sõna maksab. Kui nemad ütlevad, et see ei ole nagu asi, siis mitte kuidagi, õvidakse isegi argumenteerida. Kui ikka ei argumenteeri, võib olla see ainukene põhjus miks lugu ära jääb. Aga lõpuks on ju ikkagi see, et asjad võivad ise ära kukkuda või tuleb välja, et ei olegi midagi huvitavat. Siis ei olegi midagi otsustada.

Mhmmh.

Et see ei ole nii üheselt vastatav, eks.

Mhmmh.

Ja mina ei tea, mida teie otsustate ja kui palju on see teie otsustuse. No ikkagi nagu teie otsustate lõpuks, teie otsustate koos nende toimetajatega. Kui hästi te lehte panete eksole.

Nii kümnepalliskaalal, kui hästi su teemad läbi lähevad?

Ma arvan, et ei olegi probleem. (kihistab). No paneme kaheksa näiteks. Aga sealt kaheksast tuleks maha võtta isiklik laiskus ja mugavus. Lihtsalt et uudistes muutub ju iga päev, päeva jooksul võib muutuda kolm korda ju olukord, noh parematel päevadel just toimetuse mõttes. Siis on väga raske oma lugu ära teha. Sa void ju, on ju küllalt teemasid, mis sa oled alustanud, hakkad tegema, misjäävad ära sellepärast, et tulevad teised ja palju olulisemad teemad.

Aga kuidas toimetajate poolt või ütleme siis toimetuse juhatajate poolt see Euroopa Liidu temaatika vastu võetakse?

Praegu?

Praegu.

(Mõtleb tükk aega). Aga eks see on ikkagi see, et mingilt nahksena ei ole võimalik ju küll mingeid asju, sa ju ei, keegi ei kiidaks seda heaks, eksole. Kui on nagu inimlikkust ja Eesti jaoks lähedasest positsioonist vaadatud, noh näiteks mis ma arvan, mis lähevad, on igasugused võrdlused. Kui vilets või või kui äge, vaata seesama inimarengu aruanne. See oli ju väga põhjalik. No see on tegelikult ju Euroopa Liidu teema eksole, et see oli ju ka ikka väga huvitav. Et sellised tabelid, noh, kus me asume.

Jälle natuke sarnane, a kuidas peaks Euroopa Liidust kirjutama, et see toimetajatele atraktiivne tunduks ja mis teemad need peaks olema?

Tähendab, üks vote mis on ja mida võib rohkem ära kasutada, noh, peab oskama nagu vaadata, et justnimelt võrdluses, ja mingite, noh selles mõttes võibolla on võimalik ka neid mingeid uurimusi, mis on Euroopas tehtud, teiste, kuidas nagu, noh ma ei tea, näiteks mida õpivad, eksole. Selles kontekstis, et kuidas me välja paistame ja mida meil on teistelt õppida. Aga kui küsid, kuidas seda toimetajatele müüa, siis see peaks olema, see kriteerium ka et ta on lähedane Eestile, mitte mingid, et meile kirjutavad, et Portugalis on. Portugalis võib vaielda küll selle üle, et vaata see porgandimoos, et kas see on moos või ei ole moos, et portugali inimeste jaoks ei ole moos, aga meil nagu on. Sellised veidrad asjad lähevad ka alati peale. Aga jälle siukses võrdluses. Ja kindlasti noh kõik need teemad, mis on – eesti inimesed kuskil väljas. Kuskil Euroopas toimetavad või kes kus õpib, aga no see on jälle nii, et need peavad olema, kuna need asjad on juba nii igapäevased, siis see mis oli viis aastat või nli aastat tagasi, või rohkem viis-kuus aastat tagasi, kui keegi kusagil õppis või keegi midagi tegi, sellest oli sageli võimalik teha lugu. Ma kujutan ette et maakonnalehes oli igastühest, kes läks, oli võimalik kirjutada lugu, siis tänapäeval ei kirjuta igastühest lugu.

Kes toimetuses tavaliselt Euroopa Liidust kirjutavad?

Ma arvan, et kirjutavad, meil on ju lõpuks Brüsseli korrespondent ja selles mõttes on ta ju, võt tema kirjutab meil kõige rohkem sellistest asjadest ju. Seadusloomega, Kai Kalamees kirjutab kindlasti neist asjadest, mida seadused riivasid, eksole. Ja siis me kirjutame, Kadri kirjutab, sellistest, tuleadki niiöelda naisõigusluse ja võrdõiguslikkuse teemad tulevad. No on mingid asjad, mis ongi nagu Euroopa Liiduga rohkem seotud. Eesti Euroopa Liidus ja sellega seotud teemad.

Nagu näiteks?

Tegelikult kirjutavad välisuudised rohkem. Aga nii ja naa. Seal rohkem kirjutatakse Gruusiast ja Ukrainast kui mingit Ungari uudist, eks. Võibolla on point hoopis selles, et Euroopa Liidu teiste made..., no okei, Prantsusmaast on nüüd seoses presidendivalimistega kirjutatud ka ju, aga tegelikult teised maad jäävad väga kõrvale.

Et võetakse siuke Brüssel-Eesti liin ja siis nagu nii ongi?

Jah, jah. Ja siis on võibolla tõesti mingi Inglismaa või Prantsusmaa. Ilmselt kui hakata vaatama, siis niiöelda välisriigid on ikkagi hoopis teised – Ameerika, Gruusia, Ukraina, Venemaa, mitte niipalju enam Ungari või Island.

Mis on need infokanalid, kust Eesti ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta infot saavad?

Nüüd võiks ju muidugi olla see, et käiksid seal internetilehekülgede peal vaatamas. Siis on meil ju olemas needsamused saadikud, kes käivad vahel Eestis ja, aga, ja siis on kõik need inimesed, kes kuskil töötavad, võiksid olla allikad, aga see ongi see, et mis on info Euroopa Liidu kohta? Et kas see, et ametiasutused seal töötavad ja parlament töötab või ...

Sa lugesid praegu ette need mis võiksid olla, aga. Aga?

Ma arvan, et need osaliselt ongi, aga mis asi on see informatsiooni, seal sees, mida see Siiri räägib, kui ta tuleb. Noh mingid killud muidugi kuuleb. Väga sellist ikkagi, tegelikult meil on sellist ikkagi, selle järgi et kui Euroopa Liidu teemasid kirjutab põhiliselt ikkagi Ahto. Tegelikult. Kitsalt võttes Euroopa Liidu teemasid, see mis sealtpoolt tuleb.

Kust sa ise Euroopa Liidu kohta infot saad?

Noh, ma ei ole vot viimasel ajal nii kitsas mõttes jälgi ajanud, aga mingil ajal ma jälgisin neid Euroopa liidu kodulehekülgi. Ütleme nii, et ma olen neid natuke rohkem jälginud kui praegu. Prague on pigem juhuslikum. Ja teine asi on see, kas seda Euroopa Liidu info hankimist kitsamalt vaadata või laiemalt.

Kui palju sa oled käinud või keegi su toimetusest Euroopa Liiduga seotud koolitustel või reisidel?

Ma arvan, et me oleme enamvähem kõik vist juba käinud. Ma ise olen käinud, ütleme ma olen käinud nende korraldatud kaks korda. Üks oli see enne liitumist, a see oli siuke tutvustav või selline, aga ikkagi. Ja siis ühe korra olen käinud Milaano lähedal oli teaduspark. Aga.. Aga

teisipidi oli see jälle selline oma silmaga nägemise. See oli selline teaduspark, selline kulunud teaduslinnak oli, kus olid nagu hästi erinevate teemade kaupa kõiki asju seal. Tähendab, ma ei kujutanud ette, et siukesed naljakad asutused ja siukene teaduspark võiks välja näha, kus töötab eestlasi ka muide. Aga ma arvan jah, et enamvähem kõik on ära käinud.

Mis on Euroopa Liidust kirjutamise eesmärk?

Et kui kirjutada, siis miks kirjutada või?

Mhmmh.

See on nagu iga muu asja kirjutamisega. Kui on midagi, mida inimestele teada anda, mis tal võiks olla kasulik, siis see ongi eesmärk.

Aga mis sa arvad, kui tähtsaks peetakse Euroopa Liidu teemadel debati tekitamist?

Vaata, mis on, teemad ei ole enam punnitatud. Vaid need tasapisi hakkavad Euroopa Liidu teemad niimoodi mõistetavalt rohkem nagu. Seesama, et osaks olemine muutub loomulikuks nagu, siis ja ka mingisugused, noh, nagu nüüd oli just vahetult see telefonikõnede teema. Need asjad hakkavad nagu üha selgemalt puudutama meie igapäevaelu ja siis on sellest võimalik diskussiooni tekitada ja tekibki diskussioon. Seda ei ole vajagi tekitada, vaid tekibki ise diskussioon. Vögisi sa ei tekitad, need asjad peavad tekkima loomulikult. Vaata sellest samast suurest põhiseadusleppe üle ju inimesed arutasid ja..., aga see oli natuke formaalne, sest enamik inimesi ei ole seda ju lugenud ja siis see võib olla nagu väga, vaäga pigem nagu seotud sellega, et saad selle abil infot jagada.

No kui sa nüüd mõtled nagu Eesti ajakirjanduse peale üldiselt, et millest ajakirjandus üldiselt tavaliselt Euroopa Liiduga seoses kirjutab?

Tegelikult on ju rohkem silmas peetud, mida Treufeldt räägib ja radio. Televisioon ja radio on tegelikult Euroopa Liidu teemade kajastamisel olulisemad. Korrespondent tähendab ju, et iga päev teeb tööd. Teistel ei ole ju. Okei, Ahto, aga Ahto teeb ju erinevaid asju, ta ei ole nagu päris iga päev selle peal.

Aga mis sa arvad, kui võrrelda nüüd meid ja teisi lehti, kas seal on nagu mingi vahe. Teemade valikus?

Teadsa kus võib olla rohkem, võib olla Maalehes. Seal on niiöelda see, kuna Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika ja kogu see põllumajandusvõrk on nagu hästi oluline ja tähtis. Ja sama, et põllumajandusminister on ka väga tähtis mees, ja ongi väga tähtis minister. Seal on nagu nii reaalselt see, põllu peale, lehma alla.

On see hästi või normaalne, kuidas me kajastame?

Vaata, ega sellega ei saa üle ka pingutada. Korrespondent saadeti meil Venemaale ja tegelikult Venemaa teema on mingil määral, sealt tehutud, ongi nagu olulisem, ma arvan. Näha mis seal, kuigi see ei saa nagu tasakaalust välja minna. Inimesed reisivad ja neid reisikirju ja reisijutte, ja ega nad ei ole enam lihtsalt see, et ma läksin ja vaatasin, vaid nad on läinud huvitavamateks, et detaile on rohkem. Ja mingitest väga konkreetsetest asjadest. Oleneb, kas vaadata Euroopa Liitu kitsalt või laiemalt. Kui kitsalt vaadata, siis ei olegi võibolla niipalju, aga tead mis ajsa võiks küll, et ma olen mõelnud, kuidas seda muuta või määrata, on meie saadikut seal. Et kui tulevad uued valimised seal, et tegelikult meie siinsed oma rahvasaadikuid oskame nagu hinnata, kuivõrd tulemuslikud või nii on nad olnud. Et need kes on praegu seal europarlamentis, nad küll on mõni aktiivsem, mõni vähemaktiivsem, Tunne või Siiri või Marianne ikka saadavad, mis nad tegid või mida nad algatasid, aga tegelikult me ei tea nende tegevusest tegelikult oleks see küll meie roll nende tegevust natuke rohkem minna uurida seal.

Kui nüüd tuleme lehe juurde tagasi. Millisena sa tunnetasid Päevalehes valitsevat seisukohta enne referendumit?

Selles mõttes, et see oli kindlasti toetav, aga sealsamas kindlasti diskussiooni pakkuv ja diskussiooni tekitav. See ei olnud ju midagi erilist, see oli täitsa normaalne.

Aga kus seda diskussiooni kõige enam näha ja tunda oli?

Eks see tuli arvamusküljel kõige rohkem välja. Aga muidugi lugudes oli, mis inimesed mõtlesid. Nagu tavaliselt. Aga tõenäoliselt oli arvamusküljel rohkem diskussiooni.

Aga kuivõrd sellest toimetuse sees toimetuse liikmete vahel juttu oli?

Ma ei usu, et see Euroopa Liidu poolt või vastu oli väga populaarne arutlusteema, sest mida seal nüüd siis niipalju arutada oli. Selles mõttes valikud olid ju suhteliselt lihtsad. Ma arvan, et see ei olnud nagu diskussiooniteema niimoodi, aga kindlasti, noh, kui sa konkreetset lugu kirjutasid ja konkreetse asja kohta konkreetne arvamus, siis ikka on.

Kirjelda, kuivõrd ühtisid sinu arvamused Euroopa Liidu osas teistega?

Ju nad ühtisid.

Siis on sul vist üsna raske vastata küsimusele, mida tundsid, kui arvamused lahknesid? (mõtleb). Kasvõi konkreetsete lugude baasil? (vaikus) Kasvõi näiteks see Brüsseli komanderingu Euroopa Liidu suurprojekt, kas seda tähtsustati võrdselt toimetuses?

Aa, okei. Ei ma sain sellele ruumi ja kui ma ta välja käisin, siis ei takistatud mul selle tegemist, sest see oli ju päevakorral küsimus. Siis ei olnud nendest seal töötavatest inimestest, kuigi hakkas juba olema, mitte väga palju kirjutatud. Ma ei tea, see on nagu iga teise looga. Ega Euroopa Liidu lood ei ole mingid teistsugused lood. Kui ta on uudis või oluline lugu, siis ikka pääseb.

Selge. Mis sa arvad, kui hästi oli eri väljaannetel oma suhtumine Euroopa Liitu välja öeldud? Kas see tuli selgelt välja?

Kindlasti. Ma arvan, et see tuli selgelt välja, sest ega siis, ikka tuli. Ma mõtlengi, et võibolla selles mõttes huvitavam diskussioon võis olla hoopis Maalehes. Seal oli lähedane ja konkreetsem. Nende lugejate jaoks olid esimesed viljad juba käes. Kuidas nad toetusi said ja palju seda bürokraatiat oli ja, see oli hästi konkreetne, ja lugeja on enamuses seotud. Bürokraatia osa, seal oli indlasti seda massiivsemat, kuigi ma arvan, et nad olid ka kindlasti toetavad.

Aga kas näiteks, SL Õhtulehe, Postimehe või Äripäeva ootused või hirmud olid näiteks kuidagi teistsugused kui meie omad?

Ei usu.

Milline see meie ametlik seisukoht siis oli?

Ametlik seisukoht? See oli ikka algusest peale selgelt Euroopa Liiduga liitumist toetav. Nendele sammudele alates Euroopa Nõukogust sai ju kaasa elatud ja neid väga tähtsaks peetud, et ma arvan, et üks osa ei ole ju eraldi kõigist nendest protsessidest, mis olid toimunud.

Kas sa said kirjutada oma seisukohtadele põhindes aramuslugusid?

Einoh, kui ma ütlen, et kindlati ma kirjutasin, siis ma peaks ütlema, mis lugusid ma kirjutasin. Ma arvan, et ma ikka mingeid asju kirjutasin. Kui ma käisin Milano kõrval, siis ma kirjutasin kindlasti mingi arvamust, aga ma ei mäleta mis teemal. See oli kritiikanoolega.

Et üldiselt sa said oma arvamustlugudes olla negatiivne?

Jah loomulikult.

Kas sa nagu ajalehe või kolleegide poolt mingit survet ka Euroopa Liitu suhtumise osas tundsid?

Mh. Ei tundnud!

Aga milline on sinu toimetuses Euroopa Liitu suhtumises meelsus praegu?

See on küll hea küsimus. Ma ei tea. Me ei ole sellest rääkinud, aga võibolla et see ei ole nagu teema omaette. Me lihtsalt oleme Euroopa Liidus ja see on meie igapäevaelu osa ja see kuulub noh, tasapisi ta muutub, üha enam tulb nagu sisse. Me enam ei erista seda, et see on nagu Euroopa teema ja see ei ole. Maailmapilt on laienenud, maailm on läinud suuremaks.

Kuivõrd on Euroopa Liiduga seonduv praegu toimetuses kõneaineks?

Ju ta on tegelikult. Ma ei oska praegu isegi vastata, mis see on, aga kui nagu on midagi, kui nad teevad midagi, igasugused Eesti asjade teemad on ka, seal on see laiendus samuti juures, siis... Kasvõi koosolekutel. Me ei nimeta seda, et see on Euroopa Liidu teema, aga see laienenud maailm paratamatult tingib seda.

Mis teemadel enam räägitakse arutatakse?

(Pikk vaikus). No ikkagi nendes suurtes võrdlustes ja seadustes, mis on Eestile ühildatud, võiks tulla sealtkaudu teemana sisse. Väga palju ei ole.

Aga kui praegu seda Euroopa Liidu temaatikat ajakirjanduses vaadata, mis sa arvad, kas seda on piisavalt?

No ma ütlesin, et seesama saadikute tegevus on vähe jälgitud ja mida seal Brüsselis tehakse. Jah, need on persoonid, aga nende persoonide kaudu on võimalik ju alati asjast aru saada. Okei, kindlasti võiks olla nagu rohkem ja teistmoodi kirjutatud. Et ongi nagu oht, et ta tundub, et ongi nagu liiga loomulik asi, et see on nagu alguses. Võibolla ongi nii, et alguses oli ta rohkem nagu jälgisid. Õpetati ka seda, kuidas infot leida, vaatasid, mismoodi sealt tulevad

seadused ja inimesed, kes seal parlamendi juures töötavad, saatsid nagu linke ja asju, mis sisulist tööd seal tehakse. Siis ega nüüd enam, nüüd on see tegelikult suhteliselt nagu null.

Aga teistes lehtedes, kuidas sulle tundub, on see nagu parem või halvem?

Ma ei oska ütelda. Kõikidel ei ole ju korrespondenti. Kuna meil on Ahto olemas, siis see nagu päästab ikka palju ära. Kõigil ei ole ju.

Millistest valdkondadest sa rohkem puudust tunned? Oma lehes?

Selles mõttes seesama. Saadikutega ja toetusteteemadega võiks ju rohkem tegeleda. Need on nagu jäänud ja toimuvad nagu omaette. Nende asjade eest on nii palju asju maal valminud. Ja kui selles mõttes nagu teisipidi. Mis nagu head on tulnud ja mis tänu sellele valmis on saanud või korda on saanud. Ma arvan, et ongi niimoodi, et maapiirkonnad on oluliselt hakanud arenema ja edenema tänu sellele, et majandus on edenenum ja kõik, aga seal on ka väga palju Euroopa Liidu abi. Sellest võibolla, jällegi me ei kirjuta sellest, vist peaks rohkem kirjutama.

Küsin lõpuküsimuse praegu. Kas Euroopa Liidust kirjutatakse praegu parasjagu, liiga vähe või liiga palju?

No ütleme parasjagu. No vägisi ei saa ju kirjutada asjadest, et hakata mõtlema, et meil peaks nüüd olema niimitu lugu ja, hakata arvutama mitu lugu on mul see nädal ilmunud Euroopa Liidu teemal, see on ju absurdne tegelikult. Kui nagu midagi juhtub, siis kirjutatakse, kui ei juhtu, siis ei kirjutata. Pigem on nagu tõesti see, et rohkem analüüsida. Asi on ju protsessis ja liikumises kogu aeg. Inimesed lähevad Euroopasse tööle, aga mõelda, et mingil hetkel hakkavad nad juba siia tulema ja ... nendel asjadel tuleb hästi silma peal hoida. Aga kui midagi ei toimu, siis ei ole võimalik ka kirjutada. Punkt.

4.2. Üleriigilise ajalehe toimetaja

Intervjueeritav: üleriigilise päevalehe toimetaja

Intervjuu läbiviija: Mari Rebane

Intervjuu tegemise aeg: aprill 2007

Kui palju sa referendumi-eelsel ajal ise Euroopa Liidust kirjutasid?

Kahjuks üldse mitte, sellepärast, et ma olin küljetoimetaja ja tegelesin peamiselt toimetamise ja külje kujundamisega.

Seega ei ole mul mõtet küsida ei žanride ega loo sisu kohta. Aga kuidas suhtusid Euroopa Liitu referendumi-eelsel ajal, mis on 2003 ja varem?

Eee... kõhklevalt, samas positiivselt.

Kõhklevalt?

Kõhklevalt võibolla teatud nüansside tõttu eelkõige mis puudutas sellist nagu uisa-päisa sinna tormamist ehk siis paljude peatükkide sellist nagu meie kasuks pööramist ja läbirääkimiste lõpuleviimist paljudes peatükkides. Näiteks me jõuame uuesti 2,5 protsendise piimani, mida me võime juua aastani 2009. Neid asju oli veel. Aga loomulikult positiivselt, sellepärast et tulemusi on näha.

(jätsin küsimused 5-7 vahele, sest intervjueeritav ei kirjuta lugusid)

Kuidas euroreferendumil hääletasid?

Positiivselt.

Kuidas suhtud Euroopa Liitu nüüd?

Väga positiivselt. Kõhklusi... ütleme, et meil läks enne natuke valesti, sellepärast et need kõhklused ei olnud nii tugevad, et oleks suutnud mu otsust mõjutada. Küll olin ma natuke skeptiline, eelkõige just meie ametnike haldussuutlikkuse ja kõige selle suhtes.

Siis lähme edasi. Kuivõrd oli enne referendumiaega sinu töös rohkem Euroopa Liidu teemadega tegemist?

Mis mõttes rohkem või vähem? Kas mõtled vahetult enne referendumieelset aega ehk kampaania-aega?

Jah, just. Et enne referendumit, kas siis oli tavapärasest rohkem?

Kindlasti tavapärasest rohkem, sest siis algas ju konkreetne agitkampania. Kajastasime kindlasti iga päev, tihtilugu olid need aknalood, suured aknalood, ja kindlasti oli palju rohkem, mitu kuud enne rahvahääletust päris kindlasti.

Kuidas teemade valik enne referendumit muutus?

Ma ei oska praegu isegi öelda, kas ta üldse muutus eesti meediapildis. Me olime üsna... hoidsime üsna tihedana sõela ja... üldjuhul me üritasime selliseid marginaalide matist eemale hoida, üritasime saada sellist adekvaatset arvamust. Ja niivõrd kui see debatt oli, siis ma mäletan seda, et võibolla sellist nagu adekvaatset, kriitilist suhtumist praktiliselt ei kohanudki, sellepärast et enamik piirdus selliste stamploosungitega, ja noh sellise lauspropagandaga tegelikult Euroopa Liidu vastu. Sellist sisulist debatti ei olnud, seda ma mäletan küll. Võibolla võib isegi öelda, et kummaltki poolt ei olnud. Ühelt poolt mäletan, et ähvardati Venemaaga, mis oli täiesti ebaadekvaatne. Me ei rääkinud ühisosast, kuulumisest ühtsesse Euroopasse, ühistest väärtustest, vaid me rääkisime Eesti tulevikust kas Euroopa või Venemaa vahel, mis on noh selline hirmutamistaktika. Ta ei olnud kõige adekvaatsem minu meelest. Võibolla see oli tingitud sellest, et ei olnud adekvaatset vastasrinnet lihtsalt.

Kuivõrd sa oma lugusid kirjutades uskusid, et sa mõjutad midagi? Aga kuna sina ei kirjutanud, vaid toimetasid, siis on asjakohane, et kas sa toimetades mõtlesid, et mõjutad midagi?

Ma kirjutasin paar aastat enne referendumit natuke Euroopa Liidu teemadel ja mäletan, et minu jaoks oli küll rõõmus üllatus, kui ma leidsin ühest maakondlikust lehest kellegi rahvaliitlase artikli, kus sõimati läbi Euroopa Liidu niiöelda propagandistid eesotsas Toomas

Hendrik Ilvese ja minuga (naerab). See oli väga positiivne üllatus minu jaoks. Et ju siis mõjutasin.

Kuivõrd võisid ajakirjanduses ilmunud artiklid mõjutada referendumil osalejate otsuseid?

Ma natuke kahtlen, kas meediapilt niivõrd mõjutas. Tegelikult ma arvan, et isegi oli probleem selles, nagu ma enne ütlesin, et debatti sisulist ei olnud ju tegelikult. Oli hästi palju lahmimist ja selliseid adekvaatseid sisulisi argumente oli vähem kui oleks võinud oodata nii tähtsa otsuse puhul. No võibolla midagi näitab ka tulemus, tulemus ei olnud Eestis väga hea tegelikult, võrreldes paljude teiste riikidega, sest kolmandik ikkagi hääletas vastu. Aga ma ei tea, ma ei oska isegi praegu oletada, kui palju võis olla see meediakajastuse... meediakajastusest tingitud see tulemus. Ma ei oska isegi pakkuda ausalt öeldes praegu.

Meenuta palun, milliseid referendumi eelseid kampaaniaid sa mäletad?

(väike paus) See puudutab ikkagi euroreferendumit? Kindlasti mäletan ma majaseina suurus. Urmas Reinsalusid, mis mõjusid väga võikalt, sõna otseses mõttes majaseina suurus. Eee... siis ma mäletan Janno Reiljani kõõrdpilkuajakroonis, kes lubas eesti krooni kaitsta ehk siis noh oli täiesti negatiivne kampaania. Mmm... mäletan ühte positiivset algatust, kus oli riigi kolm esimest olid koos, andes jah Euroopa Liidule – president, Riigikogu esimees ja peaminister. Teiste erakondade kampaaniat ma väga ei mäleta. Võibolla ka seetõttu, et teised... teised ei keeranud seda vinti võibolla niipalju üle. Res Publica kui selline puht populistlik erakond, noh nendel oli see täiesti loomulik selline väljatulek, nad jäid ilma igasuguse kohata euroref... europarlamenti valimistel. Võibolla ma ajasingi praegu segamini, võibolla Reinsalu oli europarlamenti valimistel hoopis majaseina suurune.

Oli vist küll jah.

Oli vist küll jah, aga... äkki oli ka Reiljan samal ajal? Majaseintel? (paus) Igatahes need kaks asja on väga nagu virvarrina segamini niimoodi, et kaks kampaaniat.

Tuleb sul meelde, milliseid teemasid kampaaniates puudutati?

(paus) Eks ma arvan ikkagi oli selline... kindlasti julgeolek, kindlasti räägiti julgeolekust. Sellest ei saanud toona üle ega ümber. Kindlasti ühisraha, ei saanud üle ega ümber. Kindlasti julgeolekuga seoses ähvardati Venemaaga korduvalt, mida tegid ka... president Meri tegi minu meelest ka sellise avalduse omal ajal. A täpselt ma kampaania eelset sellist meediapilti ma niivõrd ei mäleta, sellepärast ma mäletan sellist... teatud marginaalide nagu selliseid väljaastumisi nagu Arne Otter, Igor Gräzin, kes nagu võtsid siin-seal sõna. Siis oli üks partei eesotsas seltsimees Leitoga. Aga sellist debatti kui sellist ei olnud ja lihtsalt ma arvan isegi, nagu ma enne ütlesin ka, et ebaadekvaatseks muutus, isegi seltskonnast, kellest oleks võinud oodata sellist arukat... arukat argumenteeritud käitumist.

Aga kui palju need teemad ajakirjandusse jõudsid?

Millised nimelt?

Needsamad, mis sa loetlesid: julgeolek, ühisraha, vastandamine, Venemaa.

Paratamatult jõudsid, sellepärast et... kuna teema oli väga oluline. Terve ühiskonna jaoks loomulikult ja ajakirjanduse jaoks. Kindlasti jõudsid. Ja nad olid ikkagi sellised suured, suured teemad. Aga nagu enne ütlesin, jõuame uuesti sinna tagasi, et sellist nagu sisulist analüüsi oli natukene isegi tõesti vähe. Väga loosunglik oli see lähenemine toona ma mäletan.

Niiet kui ma tahan sinu käest küsida, milliseid mõtteid need kampaaniad sinus tekitasid, siis sa tahaksid öelda, et...

Pigem nagu tegelikult kohati pani õlgu kehitama ja kohati vägagi pettuma tegelikult. Et... räägiti peamiselt nagu asjadest, et palju umbes Eesti saab nüüd Euroopast raha, mis me sellega peale hakkame, selline rehepablik lähenemine oli väga. See on.... et annab tunda ennast nüüd Euroopa ühisosal, ajada ühist asja, sellepärast et me ei peaks küsima, et mida meie saame, vaid mida meie saame vastu pakkuda samuti, eks. Et viia nüüd uut väärtust, mitte olla järjekordselt ida-eurooplased, keda tuleb üleval pidada.

Kui palju mõjutasid kampaaniad seda, millest sina kirjutasid?

No ma ei kirjutanud kahjuks sel ajal.

Kuidas sa seda valikut tegid, millega seoses sa Euroopa Liidust kirjutasid?

No valik, mis jõudis minu kui toimetajani, oli sageli kollektiivne. Noh et teemad arutatakse lehes hommikul läbi, toimetaja võtab teemad üle, hakkab nendega edasi tegelema. See oli... pigem ikka kollektiivne valik, nagu lehes ikka. Soleerimist lehes õnneks väga palju olla ei saa.

Mis sa arvad, kui palju oli Eesti meedia juba enne referendumit ära otsustanud, kas olla Euroopa Liidu poolt või vastu?

Mine nüüd võta kinni. Kunagi üks roosa ajaleht ju teatas juhtkirja tasandil, et nemad on Euroopa Liidu vastu. Hiljem häbeneti selle seisukoha maha, mis on ka arusaadav, kõik saavad vanemaks ja targemaks. Et... mine nüüd võta kinni. Ma arvan, et kuna lehte teevad inimesed, siis inimesel on ikkagi omad sümpaatiad, ega me ei saa muutuda robotiks, kui me mingit teemat käsitleme. Sellist üldist ühist seisukohta mina küll ei mäleta, et oleks kuskil lehtedes nagu arutatud, et eesmärk oli pigem see, et nagu anda kõigile osapooltele sõna, erinevatele vaadetele anda foorum, aga... aga mina mäletan küll, et sellist nagu sellist nagu selget toimetusesisest otsust vist nagu ei olnud, et nüüd oleme kindlasti poolt. Enamik oli nii ehk naa poolt (muheleb). Ja kes hääletas vastu, noh meie ei saa teda hukka mõista. Meil on ju demokraatia.

Aga meedia, mitte ajakirjanikud, vaid just meedia, kas oli pigem Euroopa Liidu poolt või vastu, kuidas sulle tundub?

Pigem ikka poolt. Sest nagu ma enne ütlesin, vastuargumente oli väga raske leida, seda enam et juhtivad vastalised ei osanud isegi öelda, mille pärast nad vastu on.

Aga ajakirjanikud ise?

Ma arvan küll, et poolt. Teiste eest muidugi rääkida ei saa, aga... aga ma arvan küll, et poolt, sellepärast et tulemus on ju kokkuvõttes ju hea. Ajakirjanikud ei ole rumalad inimesed, küll nad aru saavad, mis on hea neile.

Valitsus oli mäletatavasti võtnud seisukoha, et Eesti peab Euroopa Liiduga liituma, ja tegi ka kampaania. Mida sina sellest arvasid, sellest kampaaniast?

Kampaania, jah... ta oli natukene selline... selline uimane kampaania. Mäletan küll, et jagati voldikuid, saadet e-meile, korraldati mõned rahvaüritused. Üht-teist oli küll jah. Aga mingit erilist kampaaniat ei mäleta küll, et noh sellist sära ja vigurit seal juures ei olnud.

Mida arvasid teised ajakirjanikud?

Ma ei arva, et me seda konkreetset kampaaniat isegi arutasime niimoodi omavahel. Ma ei usu küll.

Üldiselt jagunes Eesti referendum eelsel ajal väga konkreetselt kaheks, pooldajad ja vastased. Kuivõrd sa nende emma-kumma poolega end samastasid, olid sa rahul sellega, mida nad tegid ja rääkisid?

Eee... jaatajana samastasin end siis pigem nagu pooldajatega loomulikult. Aga... aga kuna ma juba enne ütlesin, et sisulist debatti ei tekkinud, siis oma otsuse kujundasid ma nende abita. Täiesti.

Millised olid pooldajad? Kui peaksid kirjeldama?

Pooldaja kui inimene? Kindlasti inimene, kes...

Ei, tegelikult ma vist eksisin. Pooldajad selles mõttes, kes nagu avalikkuses kõnelesid.

Kas sa mõtled poliitikut või sa mõtled sellist arvamusiidrit?

Mõlemat.

Hea küll. Eks ma arvan, et poliitiku puhul oli kindlasti see, et paljud üritasid teha endale ka isiklikku kampaaniat selle kampaania raames. Et... kui valija on... et... kuidas nüüd niimoodi öelda, et inimesi mitte solvata, aga... aga kui ta on selline, kelle silmaring piirdub täpselt nagu selle avaga, mis kahe puu vahele jääb ja sealt ta näeb ainult oma mingit üksikut muret, eksju, ja võibolla tõesti, kui poliitikud nendega samastuvad, siis ta hakkas tegema mingit

vastukampaaniat. Üldjuhul inimesed, kes on maailmas ringi käinud ja saavad aru, miks seda asja vaja oli. Et... juba sellepärast, et mis me oleks siis üksi peale hakanud. Kui lõunast ja põhjast igalt poolt naabrid oleks ühenduses, ja meie üksinda siis SRÜ kõrval. Pealegi tageda naabri kõrval. Et mis me siis teinud oleksime? Seda enam, et oli ju ilmselgelt teada, et kui me astume Euroopa Liitu, siis kaasnevad sellega meil Euroopa Liidu kohustused, nii seadusandlikud kui ka sotsiaalsed, ehk siis on... päris kindlasti andis see lootust, et kauboikapitalism, mis hakkas juba õnneks läbi saama, saab kindlasti kiirema lõpu kui oleks muidu saanud võibolla.

Nii et ma saan sinu vastusest aru, et pooldajad on pigem maailmas rännanud ja näinud inimesed, intelligentsem osa seltskonnast?

Intelligentsem jah, võib ka niimoodi öelda. Kuigi ma ei ütleks seda, et inimene, kes peab talu, harib põldu ja pole palju koolis käinud, et ta rumal on. Ka paljud inimesed nende hulgast olid Euroopa Liidu poolt.

Ja kui sa peaksid iseloomustama vastaseid, siis oleks üks asi kindlasti see, et...

Suhtlemine on pigem räuskav, seltskond, kes otsis sellist odavat tähelepanu. Paljuski. Vähemalt need, kes jäid pildile. Päris kindlasti.

Aga kas ja kuidas on see praeguseks muutunud?

(paus) Ma arvan, et ma tahaks vähemalt loota, et praeguseks on Eestist saanud selline normaalne Euroopa Liidu liige.

Ma mõtlen just need pooldajad ja vastased?

Ma arvan, et see lõhe on ammu läbi nüüd. Sellepärast, et... ma arvan, et see kadus päris kiiresti isegi. Võibolla isegi aastaga. Eks mõnel ole kindlasti okas hinges, et Eestis elu hästi läheb ja me pole nii mõjutatavad, kui võibolla mõni meie naaber tahaks. Ja et ühiskond on stabiliseerunud või stabiliseerumas. Aga ma arvan, et see lõhe on ammu kadunud.

Eesti on nüüd ligi kolm aastat olnud Euroopa Liidus. Oled sa nüüd rahul, kas sinu ootused on täitunud?

Isiklikult? (paus) Euroopa poolt kindlasti jah. Eee... päris kindlasti olen pettunud Eesti valitsuse tegevuses. Tegevusetuses õigemini. Väga lihtne, võtame kasvõi ühisraha. Näiteks kui meie naaberriigid Läti-Leedu on vastu võtnud konkreetsed tegevuskavad, kuidas ohjeldada inflatsiooni, et tagada ühisrahaga liitumine võimalikult pea, siis meie valitsus, paistab et nad on siamaani maast üsna lahti. Et... ma olen tõesti pettunud. Sest see oli kindel liitumistingimus, et me liitume eurosooniga. Ja selline tegevusetus kindlasti ei mõju inimestele hästi, rahakotile. Eestis on vist aastas, kuidagi ei oska seda summat praegu öelda, kas see oli pool miljardit või miljard või, ma ei kujuta ette, kui palju see täpselt olla võib, aga on summa, mis igal aastal kulub valuutavahetustehinguteks. Sellesama Eesti krooni ja euro vahel.

Aga kui praegu tuleks uus referendum, kas me jätkame Euroopa Liidus või mitte. Kuidas sa nüüd hääletaksid?

Täpselt nii nagu enne, poolt. Miks ka mitte.

Aga kas sa tead, mida teised ajakirjanikud Euroopa Liidust praegu arvavad?

Ma arvan, et see teema isegi ei ole enam üleval. Vähemalt ajakirjanike seas päris kindlasti, sellepärast et... et isegi kõik need hirmud, millega lapsi magama hirmutati omal ajal enne referendumit, on ammu saanud kinnitust, et need ei vasta tõele, et see on puhas selline kollijutt. Ma arvan, et see isegi praegu ei ole üldse teema. Vähemalt sellisel kujul kindlasti mitte.

Milline on töökorraldus toimetuses, kas sa saad ise valida, millest ja kuidas sa kirjutad?

Mmm... see otsus on kollektiivne. Töökorraldus on väga lihtne: ma olen töötanud nüüd nii Päevalehes kui Postimehes. Hommikul toimub toimetuse koosolek, kus arutatakse teemad läbi, lepatakse üldjuhul kokku põhijooned, ja loomulikult reporterid ise pakuvad teemasid. Toimetuse juhataja roll on peamiselt olla selline meedium, kes nagu vahendab neid teemasid suurele koosolekule, ja kus need lõpliku kinnituse saavad. Aga üldjuhul jah on see debatt ikkagi hommikul selline kogu kollektiivi ees.

Kes toimetuses otsustab, millistel teemadel artiklid ilmuvad?

Jälle kollektiivne otsus.

Aga see on toimetuse juhatajate kollektiivne otsus?

Mitte isegi päris niimoodi, tegelikult on ikkagi niimoodi, et hommikune, ehk siis toimetuse, konkreetse uudistoimetuse koosolek siis antud juhul. Arutame teemad läbi, lepitakse peamised suunad kokku, peamised lood lepitakse kokku. Ja siis toimub toimetuse osakondade juhatajate koosolek, suur koosolek niiöelda, kus saavad teemad kinnituse. Ehk siis väga... võibolla mõni teema täpsustub. Väga, väga harva, väga harva juhtub selline asi, kus selgub, et mõni teema ei kvalifitseeru näiteks uudiseks või niimoodi. Aga üldjuhul, üldjuhul sellist asja ei ole, väga harva on tegelikult. Noh peamine arutelu on ikkagi hommikul enne seda suurt koosolekut. Need, kus on reporter ja toimetuse juhataja, nende vahel tegelikult pannakse see asi paika. Üldjuhul.

Kuidas võtavad toimetajad Euroopa Liidu temaatika vastu?

See sõltub eelkõige loo kvaliteedist, kas see on mõeldud lugejale, kas kirjutaja on teemast aru saanud või on see toimetajale paras peavalu. Sellised elementaarsed asjad, mis kehtivad iga loo juures.

Kuidas peaks Euroopa Liidust kirjutama, et see teema toimetajate jaoks atraktiivne oleks? Ja millistel teemadel?

Millistel teemadel? Kirjutada saab kõigest, aga kirjutama peab läbi lugeja. Me ei saa rääkida näiteks seitsmendast raamprogrammist, kas sa tead, mida see tähendab? Ma ka mitte. Me peame kirjutama asjast, asjast endast. Ehk siis avama rasked, sageli väga rasked teemad, väga raskelt sõnastatud teemad peaksime avama niimoodi, et kuidas puudutada sedasama lugejat, kes lehe kätte võtab. Pealkirja ja, kui ta pealkirjast aru ei saa, siis ta ei hakka edasi ka lugema. Me peame leidma konksu, mis inimeses huvi äratab.

Kes toimetuses tavaliselt Euroopa Liidust kirjutavad? Kas selleks on konkreetsed inimesed, spetsialistid niioelda, või on see nii, et kellel tuleb mis teema?

Euroopa Liit on selline igavesti suur asi ja see katab väga paljud valdkonnad, sel on väga suur eelarve. Sest üldjuhul me teeme ikkagi niimoodi, et kui on... Iga reporter on ikkagi mõne kindla valdkonna või valdkondade asjatundja. Ehk siis ei ole mõtet niimoodi Euroopa Liitu lahku lüüa kõigest muust. Kuna me kuulume Euroopa Liitu, igapäevane elu meil, siis me ikkagi teeme niimoodi, et kui kindla valdkonna reporteril tuleb informatsioon, mis puudutab Euroopa Liitu, siis üldjuhul tema ikkagi võtab asja ette. Alati saab nõu küsida ka kolleegidelt, kes võibolla on Euroopa Liidust rohkem kirjutanud. Aga üldjuhul ikkagi me ei hakka asju eraldama teistest küsimustest.

Millistest infokanalitest saavad Eesti ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta infot?

Kanaleid on päris palju. Päris paljud kohalikud ametkonnad teevad teavitustööd, mis puudutab Euroopa Liitu ja meie enda riigistruktuuri. Kindlasti välisajakirjandus, päris mitu head portaali on, mida enamik reportereid vaatab päevas korra või kaks, sageli saab sealt midagi päris huvitavat. Neid kanaleid on päris, päris palju tegelikult, et noh tegelikult võib öelda, et... et... selliseid kindlaid kanaleid tegelikult ei ole, see võib tulla igalt poolt tegelikult sisse. Meil on ju päris palju MTÜ-sid, kes teevad Euroopa Liidu partneritega koostööd, Euroopa Liidu endaga. Noh ma arvan, et neid kanaleid on päris palju.

Kust sina isiklikult Euroopa Liidu kohta infot saad?

Lihtne – pressiteated, portaalid, välisajakirjandus... Nagu kõik enamik ajakirjanikke, ma arvan, et täpselt samamoodi.

Kui palju oled sina käinud, või keegi sinu toimetusest, käinud Euroopa Liiduga seotud koolitustel ja välisreisidel?

Mmm... Ikka käime. Tegelikult sellised... mul endal olid küll mõned koolitused, aga need olid enne liitumist. Olid sellised nagu taustakoolitused, midagi väga palju uut, ma ütlen isiklikult väga palju ei saanud. Aga enne seda tehti nagu rohkem, praegu... praegu ma ei tea, kas selleks isegi väga suurt vajadust on enam. Sellepärast et see, mis on Euroopa Liit, on enamikule ajakirjanikele päris selge tegelikult. Loomulikult on see, et bürokraatiarägastik on seal

meeletu. Et selleks, et sellest džunglist läbi närida, selleks on vaja eriharidust. Aga sa tegeled oma valdkonnaga, sa tead, et mis kontakte sul on vaja. Ma arvan, et see on enamusel ajakirjanikel juba olemas.

Aga neid ikkagi korraldatakse, ütleme kui peaksid ütlema mingi sageduse, kas kord kuus või...

Ma arvan, et isegi viimasel ajal on neid natuke harvem, sellepärast et... Küll ma arvan, et pakutakse küll. Aga enamik ei ole enam niivõrd atraktiivsed, sellepärast et nende kasutegur on üsna väike ma arvan. Et kui üldse, siis võibolla mingid väga sellised spetsiifilised üritused, spetsiifilised valdkonnad, et siis võibolla. Aga selline üldine Euroopa Liidu teemaline koolitus on selline, ma arvan, et need ajad jäävad juba kolme-nelja aasta taha, kui see oli veel aktuaalne.

Mis on Euroopa Liidust kirjutamise eesmärk?

Jah, samas on, mis on siis Eestist kirjutamise eesmärk? Inimesi teavitada sellest, mis me ümber on.

Ja mis meid mõjutab ja...

Absoluutselt.

Kui tähtsaks peetakse debati tekitamist?

Eee... Millise debati tekitamist?

Üldse.

No debatt on väga oluline asi, tähendab sõltub sellest, mida see puudutab. Noh kui see puudutab aktuaalset teemat, noh näiteks maksundust, siis on see loomulikult teretulnud.

Aga kas see on nagu eesmärk omaette?

Ei, kindlasti, ma arvan, et, ma arvan et kui... eks meil nagu Euroopa Liidu kuulumisega selline kompetents nagu kasvab ka kindlasti aastate jooksul ja ma arvan, et need debatid tulevad iseenesest. Aga sellist nagu eesmärki omaette olla ei saa, sest seda tuleb võtta nagu... sellist nagu... sellist osa meie elust. Me elame Eestis, ja koos Eestiga elame Euroopa Liidus. Nii lihtne asi ongi.

Mis on teemad, millest ajakirjandus tavaliselt Euroopa Liiduga seoses kirjutab?

Ma arvan, et päris palju on... kindlasti maksundus, asi, mis puudutab meid kõiki. Keskkond kindlasti, mis meid kõiki samuti puudutab. Noh, kindlasti mis on peamiselt Eestis on teemaks, on ikkagi need abiprogrammid, toetused eelkõige. Et eelkõige need valdkonnad, sellepärast et sellist Euroopa Liidu ühist välispoliitikat siamaani meil ei ole tegelikult. Mille puhul me saame öelda, et on konkreetne daam või härrasmees, kes seda asja juhib, ja siis me kooskõlastame temaga neid asju. On ikkagi selline, tihtipeale selline suur mokalaat, kus nagu see jõud kaob ära lõppotsusest. Ehk siis väljendame muret Darfuri olukorra pärast, kus miljonid surevad. No mitte küll miljonid antud juhul, aga tuhanded kindlasti.

Mis tundeid see sinus isiklikult tekitab?

Milline neist?

No näiteks kui kirjutatakse justnimelt Darfuri näljahädalistest või üldse, need teemad mis Eestis kajastatakse. Et mis sa arvad, on need olulised?

Ma arvan, et Eesti ajakirjandus kindlasti keskendub teemadele, mis puudutavad meid. Puudutavad meid ja on olulised. Kui me räägime konkreetselt näiteks Darfuri kriisist, siis see on... me oleme ammu lasknud mööda õige aja hakata midagi konkreetset ette võtma. Kui seal on tõeline katastroof toimumas, inimesed põgenevad sõja eest, inimesed surevad nälga, seal pole toitu, seal pole medikamente, mitte midagi. Et väljendada järjekordsel tähtsate inimeste foorumil muret olukorra pärast, on lihtsalt lapsik. Et noh... viimane aeg on hakata Euroopa Liidul hambaid näitama. Sest... noh võtame kasvõi Balkani kriisi. Ilma jänkideta olekski jäänud see tossama sinna.

Ma mõtlen Eestis, kas selle asemel, et kirjutada teemadest, mis puudutavad otseselt meie rahakotti ja keskkond ka eksole, et kas peaks kirjutama just rohkem neist väliskriisidest, mis iseenesest otseselt meid ei mõjuta?

Kindlasti me peame haarama mingisuguse initsiatiivi. Ma ei arva, et asja vedama, aga kindlasti ei saa olla pealtvaataja rollis.

Et siis nagu ka meedia peaks aktiivsem olema?

Ma arvan küll. Sest kui me tahame olla võrdväärne partner Euroopa Liidus, siis me peame üritama.

Ehk siis me peaksime oma nabast kaugemale vaatama? Nii meedias kui ka valitsuse tasandil?

Kindlasti, aga noh see kindlasti ei ole teostatav ühe päevaga. Nagu ütles sir Humphrey, et Roomat ei ehitatud päevaga (muheleb).

Millisena tunnetasid sa oma organisatsioonis valitsevat seisukohta Euroopa Liidu suhtes enne referendumit?

Mmm... (paus) Kui ma nüüd täpselt mäletaksin. Aga... Kindlasti oli rahvahääletus ja kõik sellega seonduv kõneaine. Aga sellist nagu üldist... ma ei oska sulle öelda, et nagu see võttis kogu mu jõu ja päeva. Ma ei arva seda. Meeleolu oli ikkagi selline tõine, ütleme nii.

Aga suhtumine, see oli pigem ikkagi positiivne?

Ma arvan küll jah, päris kindlasti.

Kus seda seisukohta kõige enam näha ja tunda oli?

Kas sa mõtled toimetuse sees? Mine võta kinni, kes kõige suurem eurooplane oli, heheh. Ei, ma ei oska öelda.

Seal ei olnud niimoodi, et uudistes või arvamuses või...

Ma ei usu küll, et niimoodi saaks öelda, sellepärast et üldine tonaalsus oli ikkagi positiivne, et ei oska niimoodi hakata küll vahet tegema, et sport oli vastu, uudised poolt või vastupidi. Ma ei oska küll niimoodi öelda.

Aga kui palju üldse Euroopa Liidust oli toimetuse liikmete vahel juttu?

Töö tõttu oli päris palju, päris kindlasti. Sellepärast et kuna... Euroopa Liidu teema oli väga tugevalt esiplaanil enne rahvahääletust, juba seetõttu väga palju. Ja kuna rahvahääletus oli aktuaalne, järjest lähenes, ma arvan, et siis oli ka õhtul kolleegidega õlleklaasi taga tiksudes natuke juttu sellest. Ma arvan küll. Ega ma täpselt ei mäleta, aga paratamatult päevateemad loetumad.

Aga kui palju ühtisid sinu arvamused teiste inimeste arvamustega Euroopa Liidu osas?

Kas sa mõtled kolleege? (paus) Ma isegi ei mäleta, millised vaidlused olid. Ma arvan, et need olid peamiselt sellised nagu... üsna sellised nagu tühised ja... Ühte asja mäletan ma küll, et tegelikult mitme kolleegiga ei olnud ma päris nõus, et tegelikult sellise suurima vastukampaania tegid meie enda ametnikud, täites euroseadusi, mida olemas ei ole. Sulgedes mingeid maapoode, maakõrtse, kus on üks kraanikauss kahe asemel. Ja mida üldse ei nõuta mitte kuskil. Sõida Itaaliasse, näed ise, et seal ei ole selliseid asju olemas (naerab). Et see oli nagu suurim vastukampaania tegelikult, selliseid näiteid võib palju tuua, kus meie agarad ametnikud üle pingutasid ilmselgelt. Aga ma arvan, et sellist eraldi poolt-vastu debatti ma küll ühtegi ei mäleta tegelikult. Väljastpoolt toimetust mõnega küll oli, aga kolleegidega mitte.

Aga kui siis arvamused lahknesid, mida sa tundsid?

Frustratsiooni kindlasti mitte, päris lõbus oli. Me vaidlesime arukate inimestega. Ma mäletan ühte konkreetset juhtumit, kus inimene oli noor, magistrikraadiga lõpetanud, majanduse lõpetanud ettevõtja, väga edukas muuseas. Jaa... ja siis tema hääletas vastu, vähemalt nii ta toona ütles. Ja siis me nagu rääkisime asjadest nii ja naa ja siis... Minu meelest ta on juba ammu oma vaateid muutnud ja tänab õnne, et omal ajal see referendum tulemus ikkagi positiivne sai. Jaa vaidlust oli ikka, muidugi. Aga leeride vahel, ma arvan.

Aga nüüd eri väljaanded. Kui palju oli igal väljaandel välja öeldud oma seisukoht Euroopa Liidu suhtes?

Enamik väljaandeid... ei öelnud vist seda välja nii konkreetselt kui üks roosat värvi majandusajaleht. Kes teatas oma eitavast seisukohast, mis tegi paljudele päris palju nalja tegelikult ma mäletan, mitte ainult meediaringkondades, ka valitsuse ringkondades.

Seesama leht kirjutas ka positiivse juhtkirja.

Jaa, ei see nüüd koomiline ongi. Nad teatasid enne referendumit, see oli minu meelest aasta või kaks enne seda, et nad on vastu. Ja siis nad järjest said vanemaks ja targemaks ja siis mingil hetkel olid poolt. Aga ma arvan, et enamik lehti vist... kusjuures ma isegi ei mäleta, kuidas Päevaleht toona rahvast üles kutsus. Ma arvan, et kutsus kindlasti üles hääletama, hääletama südametunnistuse järgi. Aga ma ei mäleta, kas Päevalehes andsime ka selliseid nagu soovitusi, tõesti kahjuks ei mäleta. Aga Päevalehel ei ole sellist lugeja alahindamise stiili, et me peaksime andma lugejale puust ette ja punaseks soovitus, meie lugejad on... toonased lehelugejad olid intelligentsed ja haritud inimesed nii ehk naa, küll nad aru said, mis on õige ja hea.

Nii et võib öelda, et sinu lehel toona ei olnud ametlikku seisukohta?

Ma ei mäleta. Meil oli küll... ma ei mäleta, kusjuures, ütlen ausalt. Ma arvan, et uudiste tasandil oli kindlasti eesmärk omaette see, et ikkagi me oleme poolt, aga kajastame adekvaatselt, anname mõlemale poolele sõna iga teema juures mis nagu eeldab sellist laiemat foorumit. Aga... ma kahjuks tõesti ei mäleta, kas meil oli selline toimetuse sisene selline kokkulepe. Ma kahjuks ei oska öelda.

Aga kas sina sellele seisukohale, isegi kui see ei olnud kokku lepitud, aga siiski valdavalt positiivne, tuginedes kirjutasid ka arvamusalugusid?

(paus) Ei, enne referendumit mitte. Ma mäletan, et olen kirjutanud küll aastat kaks enne seda Euroopa Liidu teemal mingeid arvamusalugusid, aga enne rahvahääletust küll mitte.

Aga oma artiklites, kuigi sa neid ei kirjutanud, vaid toimetasid, said ka oma arvamust avaldada?

Ei, seda ma ei saagi teha, sellepärast et toimetaja ei saa muuta loo tonaalsust enda suva järgi. See on keelatud kategooriliselt. Seda voli ei ole mulle antud ja ma ei kavatse seda voli ka võtta.

Kuivõrd sa tunnetasid ajalehe või kolleegide poolt mingit survet Euroopa Liitu suhtumise osas? Ja kui sa tunnetasid, siis millist?

Üldse mitte. Päril kindlasti.

Aga kuidas suhtutakse Euroopa Liitu sinu toimetuses praegu?

Samamoodi, et ei ole eraldi nagu üldse teemaks tõusnudki. Aga... mmm... Ma arvan, et... ma arvan, et ei saa teiste eest küll rääkida praegu, aga kuna see juba on teemaks tõusnud, siis positiivselt. Küll aga on nagu see asi, et me oleme tihtipeale olnud üsna kurjad eelmise ja praegu ametisse astunud valitsuse sellise peataoleku pärast. Sest tegelikult on kindlasti Eesti üks suuremaid probleeme on see, et Eesti lasi paljud oma võimalused ammu käest ära. Meilt oodati üsna palju tegelikult, meilt kui partnerilt. Aga tegelikult ei olnud minu meelest Partsi valitsusel, oli asi nagu üsna hambutu, et... me kaotasime paljuski sellise... võimaluse initsiatiiv haarata teatavates küsimustes. Ma ei ütle, et mingit esimest viiulit, aga vähemalt olla üsna häälekas liige paljudes küsimustes, mis on meile olulised. Et me oleme pigem nagu praegu kahjuks marginaalid Euroopa Liidus, millest on väga kahju tegelikult, sellepärast et meil oli võimalus olla midagi rohkemat.

Kas suhtumine on Euroopa Liitu viimastel aastatel muutunud, kuidas või miks?

Kui, siis ainult positiivsemaks. Veel rohkem. Kasvõi sellised väiksed asjad, mis on igale inimesele olulised. Näiteks see, et reisides Euroopa Liidus piisab sellest, kui näitad ID-kaarti. Näiteks. Mis on väga vahva tegelikult. Ja kindlasti ühisraha, sellepärast et kuigi meie ilmselt ei näe seda niipea, jälle kriitikanool meie valitsuse pihta, aga siis ikkagi on ju võimalik vahetada Eestis ühisraha, ja sõita enamikes Euroopa Liidu liikmesriikides, Lääne-Euroopa liikmesriikides, kus on võimalik rahaga maksta igal pool. Et ei ole enam vajadust vahetada

igal piiripeatusel raha, mis on väga oluline. Tegelikult. Mulle kui lihtsale inimesele, kui ma lähen reisima Euroopasse. Need on väga olulised asjad.

Kui palju on Euroopa Liiduga seonduv praegu toimetuses kõneaineks?

Ikka on tegelikult. Kui sa pead silmas nüüd uudiseid konkreetselt, siis pigem nagu välislooming katab päris palju. Aga uudistetoimingutes on ka ikka päris sageli tegelikult. Teema tõusetub, aga samas on ka see asi, et... et sageli... sageli jääbki nende teemade kajastus eelkõige nagu sellise lugeja konksu taha. Ehk siis on niimoodi, et võibolla toimetus sees isegi nagu me näeme, et teema võib olla huvitav, aga see on selline Euroopa Liidu algatus, mis tegelikult jääb sellisele lugejale nagu üsna kaugeks. Teemasid on päris palju, aga lehte jõuab palju vähem kui teemaks on. Et märksõna „Euroopa Liit”, seda esineb toimingutes päris palju tegelikult.

Millistel teemadel konkreetselt?

Eks ikka ole nii, et me üritame hoida kindlasti seda joont, et kirjutada Euroopa Liidust läbi lugeja, läbi kodaniku. Ehk see mis on – maksundus, 2,5-protsendiline piim, mida saab toota aastani 2009, meie läbirääkijate kapsaaeda üks väike kivi. Eee... ühisraha... Teemasid on veel tegelikult, teemasid on päris palju. Aga tihtipeale on niimoodi, et Euroopa Liidul on tegelikult nagu selline seadusandlik roll on praegu selline, et selliseid direktiivi seadusandlike akte, mis automaatselt kehtestatakse nagu kõigis liikmesriikides, et neid ei ole väga palju tegelikult. Ja enamik neist tegelikult igapäevast elu väga ei puuduta ka. Et, et need mis on, need kindlasti leiavad kajastamist ka, aga mitte tõesti kõik, sellepärast et enamik on üsna sellised nagu tehnilised küsimused.

Aga kui sa võtad nüüd ajakirjanduse laiemalt ja vaatad, mida kirjutatakse Euroopa Liidust, mis sa arvad, kas esiteks on seda piisavalt? Ja kas need on olulised asjad?

Vot siin ma ei oska hästi vastata. Mina arvan, et eesti ajalehtede probleem on pigem see, et me kirjutame Euroopa Liidust võibolla rohkem, kui me peaksime kirjutama näiteks oma naabritest Lätist ja Soomest kasvõi. Et kui Soomes on valimised, siis on võibolla heal juhul üks-kaks uudist, eksole. Kui Lätis on valimised, siis hea, kui üldse on. Kui valitsus kukub, siis noh hea, kui üldse uudis on. Et tegelikult me sellisest nagu Euroopa Liidust kirjutame isegi,

ma ei tea, kas adekvaatselt alati. Ja kas alati piisavalt, piisava põhjalikkusega, ütleme nii siis, mingit teemat käsitleme. Aga kindlasti, kindlasti kirjutame. Noh tegelikult meil on pilk isegi kaugemal, me peaksime tegelema oma lähinaabritega samuti, ka Euroopa Liidu liikmesriigid, eksole. Et natuke võibolla rohkem.

Aga kui sa võtad nüüd konkreetselt oma lehe?

Ma arvan, et enam-vähem sama vastus. Et alati on piiratud muidugi, uudiste kirjutamine on piiratud selliste piasjadega nagu inimressurss, leheruum, palju selliseid asju, kui maailmas juhtub mitu olulist asja ühel ajal – tuleb teha valik paratamatult. Ja Euroopa Liit on selline suur massinavärk, et kui sealt isegi üks kruvi välja lendab vahepeal, ei juhtu ka midagi väga katastroofilist. Et... ma arvan, et kajastus on päris piisav, iseasi, kas alati on sellist konksu sees, mis eesti lugejatele korda läheks. See on juba teine asi, sageli võib olla niimoodi, et võetakse välisajakirjanduses ilmunud materjalid ja nende põhjal tehakse lugu, mitte ei otsita seda Eesti konksu. Noh Eesti uudiste toimetus on paratamatu, me ei saa teemast kirjutada, kui see Eestit ei puuduta.

Aga millistest valdkondadest kirjutamisest tunned puudust?

Ma ei tea, kas ma puudust tunnen millestki. Ma arvan, et puudust ma ei tunne millestki, sellepärast et ma ei oska isegi öelda, kes neist puudust võiks tunda. Mis on nii huvitavat, mis puudutab mind kui maksumaksjat või mind kui kodanikku, et ma kohe nagu tahaksin sellest lugeda.

Nüüd tuleb kõige viimane küsimus. Kas Euroopa Liidust kirjutatakse praegu parasjagu või vähe või liiga palju? Ja ütle ka, miks.

Kui nüüd võtta kokku leht kui tervik, erinevad toimetused, siis ma arvan, et Euroopa Liidu temaatika, mis võiks meid puudutada, on kaetud üsna parasjagu väikese miinusega. Tihtipeale jääb puudu kompetentsist kirjutada paremini, põhjalikumalt, konkreetsemalt. See on kindlasti üks komistuskivi. Enne tuli jutuks korraks koolituste teema. Ma ei arva, et sellised nagu koolitused eriti palju kaasa aitavad. Et pigem on nagu probleem on selles, et sealt väljastatav infovoog on selline väga vähe kontrollitud, väga ametlik, kohati sisutühi. Et sealt vormida korralikku uudismaterjali, selleks tuleb töötada veel meeletult palju kõigi muude allikatega, et

asi jääb pigem võibolla nagu selle taha. Ma arvan, et kokkuvõttes on päris adekvaatne. Seda enam, et Euroopa Liidu üks suuremaid miinuseid on ka see, et nad ei... neil kulub väga palju auru ja tööd selliste tippkohtumiste peale, kus ongi siis liikmesriikide esindajad, mustad ülikonnad ja seisavad siis grupipildi juures. Ja siis vaieldakse kaks päeva, võetakse vastu mõned otsused, üldjuhul on need sellised üsna hambutud. Tõdetakse ühiste huvide väärtust, tõdetakse teadmispõhise majanduse olulisust ja nii edasi. Tõdevad ja muudkui arvavad, eksju. Sellist nagu initsiatiivi ja algatust, noh ma ei näe tegelikult. Ja ei näe ka sellist edasist integratsiooni, sellepärast et noh tegelikult nüüd üle-eelmine laienemine oleks pidanud olema viimane. Sellepärast et nüüd see viimane laienemine uuest aastast oli ilmselgelt liig mis liig. Ja edasised laienemisplaanid on, ma arvan et lihtsalt enesetapp. Tegelikult on ühenduse ainus jätkusuutlik tulevik on jätkata integreerumist, leida suurem ühishuvi. Noh, Euroopa Liidu põhiseaduslik lepe juba lasti põhja tegelikult praeguse seisuga. Nüüd on meil uued partnerid, kellega me hakkame omakorda läbi rääkima. Et ma arvan, et suur on läinud liiga suureks ja tihtipeale pole enam aru saada, mida me isegi tahame täpselt. Meil on kaks valikut: me kas tahame sellist tugevat ühtset Euroopat, kellel on selline ühine välispoliitika, ühised huvid liikmesriikidel, või me tahame sellist nagu lõtva ühendust. Praegu on see tendents nagu teise ühenduse suunas, millest on kahju tegelikult. Aga ma nüüd ei oskagi öelda, kas peaks seda kajastust olema rohkem või vähem, sellepärast et rohkem saab alati, kui on võimalik. Aga tihtipeale on ka see, et rohkem on nagu väga raske midagi teha, sellepärast et sealt nagu ei ole tulemas sellist nagu tugevat algatust.

4.3. Maakonnalehe ajakirjanik

Intervjueeritav: maakonnalehe ajakirjanik

Intervjuu läbiviija: Gea Velthut-Sokka

Intervjuu tegemise aeg: aprill 2007

Paluksin sul meenutada referendumi-eelset aega. Referendum toimus mäletatavasti 2003. aasta sügisel. Kui palju sa sellel ajal ise Euroopa Liidust kirjutasid?

Otseselt... selliseid lugusid, kus mina oleks hakanud kellelgi selgeks tegema, miks on Euroopa Liitu vaja, ma ei kirjutanud. Ma kirjutasin küll mõned arvamused ja repliike, kus ma püüdsin Euroopa Liidu plusse välja tuua. Muidu olid uudised ikka uudised. Meil korraldati siin ka... ajalehtede liit korraldas Brüsselisse nädalase reisi, seal käisid päris paljud, mitte küll korraga. Mina käisin ka ühe nädala seal. Aga ma ei ütleks, et see kuidagi mõjutas minu enda arusaamist, mina olin kogu aeg äärmiselt positiivselt meelestatud. Mina olin isegi see, kes kui Äripäev kirjutas... Uudistetoimetaja Meelis Mandel kirjutas uudistetoimetajana mingi juhtkirja, kus ta ütles, et Euroopa Liit on jama ja mina olin ÄP tellija algusest peale ja lõpetasin selle siis ära. Mind nii õudsalt see solvas, et ÄP oli minu jaoks ja uudistetoimetaja... oleks pidanud ikka... Kirjutasin neile hilisõhtuse kirja, et mina enam ei telli sel põhjusel, et ma leian, et ÄP-l poleks sobinud sellist juhtkirja avaldada. Ja lõpetasin otsekorralduse ära. Järgmisel päeval helistas mulle arvamustoimetusest keegi ja küsis, kas repliigi võib lehte ka panna ja mina ütlesin, et võib. Siis ilmus see lehes ka.

Kas uudiseid sai ka kirjutatud? Kas toimus mingeid üritusi Euroopa Liiduga seoses, mida kajastasid?

Mina otseselt siiski mitte. Aga ma arvan küll. Me kirjutame siin ju meeletult palju. Aga kuna hästi palju räägiti sellest, kui palju tuleb raha justnimelt põllumajandusse, siis meie maatoimetust puudutas see rohkem ja nemad palju kajastasid seda. Ma isiklikult väga ei mäleta, et ma oleks midagi teinud.

Seda sa ütlesid, et olid enne referendumit tuline Euroopa Liidu pooldaja. Oled sa seda praegu ka?

Absoluutselt. Ma isegi mõnes mõttes mõistan neid inimesi, kes ütlevad, et... Et ilus oleks, kui Eesti oleks täiesti iseseisev, meie oma pisikene Eesti oma väikeses majanduses. Ainult et sel juhul me ei saaks elada selles maailmas, kus me praegu elame, globaliseerumine on teinud oma töö. Oleks me Norra selle riigi maavarade ja võimalustega, miks mitte. Küll ma ei mõista neid täielikke... terve rodu oli neid inimesi...

Selleni me veel jõuame varsti ka. Aga kui palju on sul praegu, viimase aasta jooksul umbes olnud neid lugusid, mis on puudutanud teema poolest Euroopa Liitu?

Kui siin on käinud mingid välismaa tegelased, siis me oleme saanud nendega rääkida. Siis käisid Bulgaaria ajakirjanikud, neist kirjutasime ja nendega rääkisime pikalt. Nad küsisid, mis meil parem on. Mis mina olen kirjutanud, siis kuna minu kanda on piiriteema, siis ma olen palju kirjutanud Schengeni leppest. Nii et ikka EL loomulikult käib läbi.

Aga nüüd pigem uudisena, mitte enam arvamusloona?

Jah, tõesti. Arvamust ei pea enam avaldama või kedagi kuidagi mõjutama.

Aga miks just need teemad praegu olulised on?

Mul on kuidagi jäänud see politseiteema ja pääste ja piiriteema ka minule läbi aastate ja seetõttu ka see Schengen.

Korraks jälle minevikku hüpates – kuivõrd oli siis rohkem ELi teemat just referendumi tõttu?

Loomulikult oli, tuntavalt. Sedagi sai mitu korda kirjutatud, et mis piiriületuses muutub – meil siin ju see Ikla piiripunkt. Käisime isegi 1. mai öösel, kui kell 12 kukkus, käisin piiri peal ja vaatasin, mis seal toimub ja mis piirivalvurid teevad, tegid rivistuse ja tolliametnikud kolisid teise majja. Oli huvitav. Jah, piiriosa oli tähtis.

Kuivõrd lehes teemadevalik sellel perioodil muutus?

Oluliselt mitte, piiri ma olen koguaeg kajastanud. See oli siis minu osa ka kirjutada, et mis muutub ja kas tasub peljata, mis muutub ja kas kaob päris ära isikut tõendava dokumendi kohustus.

Kuivõrd sa tollal uskusid, et need lood, mis sa kirjutasid, olid need siis uudised või arvamuslood, et sa mõjutad midagi ja mida?

Ma väga lootsin. Mul oli kõige suurem hirm selle kuradi neetud suhkru pärast. Kui tõesti nüüd inimesed hirmus, et suhkur läheb kallimaks, unustavad kõik muu ära, mis EL neile kasu võib tuua, siis see hirmutas. Muust ju ei räägitud kui suhkrust ja kommid lähevad kallimaks. Muud võimalused, kasvõi laste tulevikus õppimisvõimalused on tuhat korda lihtsamad ja stipendiume on lihtsam saada ja mida kõike Euroopa Liit pakub, see oli teisejärguline. Ma siiralt lootsin, et kirjutamisest oli abi.

Arvad, et oli?

Vat seda ei tea. Jah, kui me ei oleks liitunud, siis ma oleks arvanud, et ei aidanud. Kuna me liitusime, siis ma kujutan ette, et äkki natukene siiski oli.

Kuivõrd võisid ajakirjanduses... kui suur ajakirjanduse roll üldse võis sinu hinnangul olla referendum tulemuste jaoks?

Ma arvan, et ühes mõttes võiks öelda, et liituti vaatamata sellele, mida ajakirjandus kirjutas. Igal inimesel oli siiski välja kujunenud mingisugune arvamus, sellepärast et kasvõi Äripäev või Õhtuleht, seal domineeris ju absoluutselt pidevalt halvad küljed, Just suhkru hinnatõus ja lõpus veel mingid asjad, ma ei mäleta. Veel oli midagi, mille hind tõuseb tohutult ja. Ühesõnaga, pigem näidati seda asja negatiivse poole pealt koguaeg. Ja minul oli vahepeal juba lootusetuse tunne, et ei, inimesed ei ole poolt. Tavainimestega rääkides jäi ka kõlama, et ei minul seda Euroopa Liitu vaja ei ole, minge oma Euroopa Liiduga... Ma täitsa kartsin, et seda ei tule. Aga võib-olla jah lõpu poole hakkasid Postimees ja Päevaleht kaalukamaid arvamusi avaldama.

Milliseid kampaaniaid sa mäletad?

Ma ei mäleta kampaania nime, aga mingi oli, mida me kajastasime... suur seltskond oli koos purskkaevu juures, oli nii neid, kes oli poolt ja neid, kes olid vastu. See oli ka Euroopa Liidu eelne. Parts ja kes seal olid... Osalesin ja tean, et neid oli, nimesid ei mäleta.

Tuleb äkki meelde mõni teema, mida kampaanias käsitleti?

Konkreetset teemat ei meenu, põhiasi oli, kas liituda või mitte, aga mingit eraldi teemat...

Milliseid emotsioone need kampaaniad sinus tekitasid?

Ma tean, et mingid vaidlused olid, kes see hirmus eurovastane oli, Helme... No minu arust ajas ikka hirmus jubedat juttu, need oli põhilised emotsioonid. See oli ikka päris ebamäärane jutt. Aga ma sain aru, et inimesed ka neid tõsiselt ei võtnud.

Kuivõrd kampaaniad mõjutasid seda, mida sina kirjutasid?

Ei, eks me mõningal määral kajastasime neid, mis siis toimusid, ja kajastasime mõlemaid pooli, aga küll ei saa ma öelda, et mõni neist oleks minu eelnevat arvamust muutnud, mis mul oli.

Mis sa arvad, kuivõrd Eesti meedia üldiselt oli enne referendumit mingi poole juba võtnud, ära otsustanud, kas olla ELi poolt või vastu?

Mulle tundus küll alguses, et väga palju oli justnimelt vastu ja hästi palju oli negatiivset, kõik hakkasid hindama, mis kõik halvemaks läheb ja kui veel euro tuleb, kui kalliks kõik läheb, sellised asjad hakkasid väga palju domineerima. Aga... olid igasugu üritused ja kõik see teavitus, mida euroliit tegi, see mõjutas ajakirjanikke ka. Nii et mida lõpu poole, seda positiivsemaks läks. Algul oli ikka suhteliselt kesine.

Mis sa arvad, kas see oli teadlikult võetud pool või see lihtsalt kujunes nii välja?

Ajakirjanik on inimene nagu iga teine. Kui ta ei saa asjast aru või kui tal ei ole piisavalt infot, siis ta noh valibki selle olemasoleva info põhjal ja valib vale poole. Ja saades rohkem infot ta siis ka muudab oma seisukohti.

Et võib öelda, et asi oli rohkem ajakirjanikes kinni, mitte ei olnud toimetuse otsus, et suhtume nüüd nii või naa?

No mina olen saanud aru küll, et päris toimetuse poliitikat, mis ütleks, et oleme meie nüüd Euroopa Liidu vastu, ei olnud. Sellepärast mind üllatas see Äripäeva juhtkiri, seda poleks tohtinud... või minu meelest ei oleks pidanud.

Valitsus võttis tollal konkreetse seisukoha, et Eesti riik on ELi poolt ja tegi ka vastava kampaania. Mida sa sellest arvasid?

Mõnes teises riigis jäädi valitsuse tasandil neutraalseks. Mina kiitsin selle aga heaks, on inimesi, kes ei oska ise teha valikut ja ta ei teagi, mis teda tulevikus tegelikult ootab ja vale valik oleks tulnud meile kõigile õudsalt kahjuks. Valitsuse selline kindel hoiak aitas minu meelest väga palju kaasa. Pidime sinna astuma ja...

Mis teised ajakirjanikud sellest kampaaniast arvasid?

Minu meelest meil ei ole sellest palju juttu olnud ega ole pidanud selle pärast väga vaidlema või tülitsema. Ei, ei olnud.

Pooldajatest ja vastastest rääkides. Kuivõrd sa samastasid end emma-kummaga?

Aa, siis tuli välja see Ivar raig. Selles ma suisa pettusin, omal ajal ma võtsin teda targa mehena ikka. Millest ta üldse räägib? Helmet ka ei saanud tõsiselt võtta. Mul polnud seal... Jällegi see, et oleks ma olnud teadmatuses, oleksin kuulanud ühte või teist poolt palju tähelepanelikumalt, aga kuna ma ise olin kindel pooldaja, siis vastuargumendid olid ikka täiesti... ma kuidagi ei mõistnud, kuidas saab sellist juttu rääkida.

Kuidas sa pooldajate argumentidega rahule jäid?

No seda ma praegu ei mäleta, aga tuleb meelde, et mõnikord ma mõtlesin, et nad toovad liiga kaugeid argumente. Inimesed tahaksid lihtsamaid, lihtsamate asjade kaudu seda selgeks teha. Aga ma konkreetseid asju praegu ei mäleta. Vahel olid liiga keerulised.

Mis mulje pooldajad inimeste, persoonidena jätsid?

Ma ei mäleta, et midagi negatiivset mulle meenuks... Ei, mul ei tule isegi meelde, kes nende eesotsas käisid. Kui valitsuse enda seisukoht juba oli, siis oli see arvestatav. See, et valitsus ise ei hakanud kedagi hoiatama... mida nad oleksid pidanud tegema, et suhkrut ei tohi kokku osta. Kui oleks öeldud, et meid ootab trahv... siis oleks asjad teistmoodi praegu. See suur kampaania jäi ju tegemata, milles Tiit Tammsaart ja teisi põllumajanduse tegelasi praegu nahutatakse siiamaani. Keegi ei öelnud, et me ei tohi suhkrut kokku osta, see jäi valgustamata. Aga ma usun, et see jäeti tegemata selle sama pärast, et see oleks inimesi negatiivselt mõjutanud.

Kuna aga minul oli valik tehtud, siis ma vaatasin pooldajaid kui õigeid inimesi.

Mis sõnadega sa vastaseid iseloomustaksid?

Ma ei tea... loomulikult alati inimesel on lihtsam valikut teha, kui on üks pool ja teine pool, kui ei tule rääkima ainult pooldaja, vaid kohal on ka vastane ja siis läheb vaidluseks. See on nagu üks teada antiikajaloost asi, et vaidlusest ja nii edasi. Minu hinnangul need vastased... nende argumendid olid lapsikud. Aga võib-olla mõne jaoks tekitaski pinget, et tekkis vaidlus ja sai oma seisukoha selle abil paika pandud.

Kas pooldajate ja vastaste imidž on tänaseks muutunud, kuidas?

Mina ei tea Raigist praegu enam midagi. Kindlasti nad omas valdkonnas on normaalsed inimesed. Sel ajal oli vaja seisukoht võtta ja tegid end selle läbi tuntumaks. Praegu ei ole neid näha.

Kolm aastat saab nüüd kohe euroliidus oldud, oled sa sellega rahul, kas sinu ootused on täitunud?

Jaa, olen küll. Pigem on nii, et isegi ei suuda ära kasutada omaenda saamatusest seda raha, mis EL meile annab tegelikult. Ja see, et tuleb trahve maksta, on ka meie oma viga. Teavitamatus puhtalt.

Kui nüüd tuleks referendum, et kas jätkata, kuidas sa hääletaksid?

Muidugi poolt. Kõik küsitlused on ka näidanud, et üha enam ollakse poolt. Kui algul oli natuke üle 50 protsendi poolt, siis nüüd... Nüüd tehakse neid küsitlusi harvemini ka muidugi kui esimesel aastal. Aga ikka poolt oleksin.

Kuivõrd ajakirjanikud praegu omavahel, lõunalauas või näiteks koosolekul, Euroopa Liidust räägivad ja mis arvavad?

See ongi... EL on teema, mis käib läbi meie juttudest, kui reisime. On meil toimetuses inimesi, kes eile said minu käest teada, et kogu Euroopa Liidus saab viisata reisida ja käia. Euroopa Liit on selline tavaline asi, me ei rõhuta seda igal sammul, aga kuritegevusest üle piiride oleme rääkinud. Et eesti tublid tegijad selles valdkonnas valguvad Euroopasse, eesti kurjategijad.

Milline teil töökorraldus on, kuivõrd sa saad ise valida, millest ja kuidas sa kirjutad?

No minul on selline korraldus, et meil eraldi toimetusi pole, ainult sport ja kultuur on eraldi. Ülejäänud on meie enda... hommikul pakume teemad välja ja kas teeme ise või pakume laiemale ringile. Põhiliselt võin ma kirjutada kõike, aga samas ikkagi on paljudel ja mul ka oma teemad, kus tunneme end kindlamini ja kus teised käivad küsimas. Minul on kohtu- ja krimipool ja seadused, neid ma tunnen.

Kes on see inimene toimetuses, kes lõpuks otsustab, mis lehte läheb?

Meil on produtsent. Tema vahetub meil iga kahe nädala tagant. See on väga koormav töö. Me läheme õnneks vara trükki, aga seitsmeni ikka peab tööl olema.

Kuidas toimetajate ja produtsendi poolt Euroopa Liidu temaatika vastu võetakse?

Ei, suurepäraselt, meil koguaeg rahvas käib Euroopas, suvel käis üks poiss seljakotiga pool Euroopat läbi ja, ikka päris hästi. Kui käime, siis kirjutame.

Mis see teema peaks olema, et toimetaja kohe, jess, selle haaraks ja suurelt välja mängiks?

Me oleme suur leht, kisub ikka 20 leheküljeni. Seetõttu Euroopa ja reisi teemad on meil kord nädalas ja küljega. Aga kajastub ka väliskülgedel nagu kõik välispoliitiline asi. See, mis euroopa liidus toimub ja mida arutatakse ka Eestis, see jõuab Eesti uudiste küljele. Ja kui Ansip midagi ütleb. Need teemad on mitmel küljel. Aga otseselt, et me propageerime või... See pole enam teema, et oleks vaja tingimata Euroopa Liidus käia. Kui peaks Schengen tulema, siis võtame selle teema taas rohkem üles vist. Piiripunkt kaob ära ja sellised asjad.

Kes toimetuses tavaliselt Euroopa Liidust kirjutavad, on selleks eraldi inimesed?

Ma kujutan ette, et välistoimetus... ja arvamus ja välis on koos. Nemad kõige rohkem. Meie tavaliselt oma uudisteplokki ei tee.

Kust ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta infot saavad?

Igalt poolt, selles mõttes et... Isegi maavalitsuses on mingi ELi tegelane ametis, kes annab seda infot. Ja maavalitsuse fuajees on mingi Euroopa Liidu näitus ja mingi arvuti ja mingid otsingud. See, et infot oleks raske saada, seda pole.

Aga kust teemad ja ideed tulevad?

Ei oskagi öelda, ega me neid ideid ise ei otsi, me kajastame, kui mingi huvitav sündmus tuleb. On nii-öelda uudist. Ise me, no mis me ikka otsime.

Kas teieni jõuavad Euroopa Liidu Eesti esinduse pressiteated?

Jah, jõuavad ikka ja neid kajastame täpselt samamoodi. Ise jah väga ei tee midagi.

Enne mainisid, et käisite ka reisil enne referendumit. Kui palju üldse oled sina ja kolleegid Euroopa Liiduga seotud koolitustel ja reisidel käinud? Nende poolt rahastatud?

Ega ma ei teagi, kes õieti maksis. See oli vist ajakirjanike liidu kaudu ja mingi euroliidu raha, millega paljud meist käisid Brüsselis, ma arvan, et 5-6 inimest ikka käis enne liitumist. Ja Strassbourgis. Nüüd on ka käidud. Páris suur hulk inimesi.

Mis eesmärgil siis käidud on?

Ekskursioonil europarlamentis ja Eesti saadikuid võtsid meid vastu. Ma olen käinud hiljem ka, Kallase juures. Kõik on saanud minna, kes tahavad ja keelt oskavad.

Mis on praegu Euroopa Liidust kirjutamise eesmärk lehtedes?

Ma arvan, et lihtsalt teemat otsida... Kui keegi ütleks, et kajastage ikka Euroopa Liitu ka, sellel puudub mõte. Me oleme niivõrd palju seotud, et ta on üks osa elust lihtsalt. Pole vaja hakata tegema spetsiaalseid lehekülgi ja rubriike.

Kuivõrd on debati tekitamine täna veel oluline?

Ma arvan, et see oleks väga kunstlik ja ei pakuks kellelegi huvi. Hiljuti oli jälle uudis mingist rahamahhinatsioonist, isegi see võeti suhteliselt vaikselt vastu. Need teemad jäävad Eestist välja, kuhugi kõrgetesse sfääridesse.

Kui ajakirjandust üldiselt vaadata, siis mis sinu meelest need põhiteemad on, millest Euroopa Liiduga seoses kirjutatakse?

Eks kirjutatakse siis, kui on näiteks mõni jabur seadus või mõni Eestit eriti puudutav asi, trahvid jälle näiteks. Seadusandlik pool või kui meie Siim kallas võtab sõna või meie europarlamenti liikmed midagi teevad või teatavad, siis kirjutatakse. Aga muidu midagi kunstlikku ei otsita.

Mis sa sellest teemadevalikust arvad?

Ma ei oska öelda, et ma ei tea ju, mis jääb kajastamata. Aga samas ma mõtlen, et üle Euroopa seadustega ka ei või pingutada, need on keerulised ja rasked aru saada. Tuleb lihtsas keeles ära rääkida ja see, mis puudutab meie inimesi. Pikalt ja laialt eraldi lehekülgedel oleks liiast.

Korraks jälle referendumi-eelsesse aega hüpates. Enne rääkisid, et Äripäev oli negatiivne, aga millisena sa suhtumist oma organisatsioonis tunnetasid?

Mulle endale tundub, et me toimetuses ei vaielnud selle üle üldse ajakirjanike hulgas. Küll aga arvamusküljelt võib huvi pärast vaadata, seal oli igasuguseid asju.

Nii et teil ei olnud seisukohta näha või tunda?

Ei olnud selles mõttes jah. Et keegi oleks hirmsasti vastu vaielnud, seda ma ei mäleta. Aga seda ka ei olnud, et me oleks otsustanud, et me oleme nii kõvad pooldajad, et me ei pane ühtegi vastuargumenti lehte. Ikkagi arvamusküljel sai kõike avaldatud.

Nii et sul seda muret ei olnud, et sa oleksid tundnud end kuidagi allasurutuna?

Autojuhtidega vaidlesime (naerab).

Kas Pärnu Postimehel oli ka mingi oma ametlik seisukoht ja milline?

Ei, meie ikka... see ongi, et arvamustoimetuse juht on niivõrd saanud ringi käia ja ta maailmanägemine oli hoopis teine, seetõttu see kõik oli positiivne. Ei võetud mingist pisiasjast ennast vihaseks.

Oma arvamusalustades said sa kirjutada, nagu tahtsid?

Jah. Kõik läks lehte.

Kuivõrd tunnetasid ajalehe või kolleegide poolt mingit survet ELi suhtumise osas?

Ei.

Milline on sinu toimetuses ELi suhtes meelsus praegu?

Ma arvan, et kui kellelgi oligi... üldine eesti rahva meelsus on paranenud ja ma arvan, et ka need, kes ei viitsinud vaielda siin, aga kes tegelikult mõtlesid, et pole mulle Euroopa Liitu vaja... sel teemal meil aga diskuteerida ei ole olnud vaja.

Kas Euroopa Liidust kirjutatakse praegu parasjagu või vähe või liiga palju? Miks?

Nagu ma ütlesin, ma ei tea ju, millest kirjutamata jäetakse. Aga mulle tundub, et see on piisav, see on loomulik elu. Mis meid puudutab, see kirjutatakse ära ja ei hakata kunstlikult otsima euroteemat.

4.4. Maakonnalehe toimetaja

Intevrjueeritav: maakonnalehe toimetaja

Intervjuu läbiviija: Kristel Reimer

Intervjuu tegemise aeg: aprill 2007

Kui palju sa referendumi eelsel ajal ise Euroopa Liidust (EL-ist) kirjutasid?

Suhteliselt harva kirjutasime sellest, et isegi üllatavalt harva.

Miks?

See tundus... kõik, kes selle kohta infot andsid, see tundus nagu eraldi klannina, eraldi tsunftina inimesed. Minu jaoks olid nad mingid noored tüdrukud, kes rääkisid mingis imelikus keeles, mingeid imelikke sõnu kasutasid, nagu jätkusuutlikus ja ma ei tea, mingit noh väga teistmoodi keelt ja mul oli jube raske nendest aru saada, mida, mida nad tahavad, mida öelda ja mis üldse tulema hakkab. Jube raske oli sotti saada.

Aga mingil määral te ju ikka kirjutasite toimetuses?

Midagi me kirjutasime jah.

Aga kas saab välja tuua mingid teemad, mis teemadel te kirjutasite?

Arvan, et üks teema oli, et mis juhtuma hakkab ja need samad need struktuurifondid ja nendeks ettevalmistumine, et nendest me, neid me kajastasime, et kõigil oli suur ootus, et nüüd meil hakkab raha tulema, et nüüd me ikka kõik hakkame raha saama ja siis hakati tegema neid arengukavasid ja ajurünnakuid ja asju et, ma arvan, et me neid kajastasime ka. Ja kui olid mingid niisugused õppepäevad, siis käisime... , et talumeestele tulevad nüüd sellised toetused ja et nüüd saab seda, seda, seda ja noh et siin, ma ei tea, et mittetulundus ühingud saavad seda, seda, seda ja, mingeid niisuguseid informatiivseid asju.

Aga ma tahan selle täpsustuseks küsida, et kas nendest struktuurfondidest ja raha saamisest kirjutati juba enne referendumit?

Ma arvan küll, referendum oli ju kaks aastat tagasi...

2003

2003 või? Kolm aastat tagasi. Kuule ma ei mäleta täpselt öelda, aga mingi, ma arvan küll, et üsna ammu juba räägiti nendest asjadest, sest tegelikult ju need EL-i fondid ju, need abifondid ja need igasugused PHARED need käisid ju juba enne referendumit ka, nagu see abikõlbulikuse fond, et see eurojutt ja see eurospetsiifika ja eurosõnavara ja see hakkas juba ikkagi ju tükk aega varem juba ju, tuli, juba hakkas käima.

Kas sai kirjutatud ka selliseid EL-i tutvustavaid teemasid või kas või sedagi, et suunati lugejat kasvõi hääletama EL-i poolt või vastu?

Peaks vaatama toimetuse lehti, mis sel ajal oli. Vaatame pärast seda.

Vaatame.

Ausalt ma ei mäleta, mis me siin tegime. Me kajastasime... toimetuse oli nagu positiivselt meelestatud EL-i suhtes ja meie juhtkirjad ja kõik need artiklid olid niisugused positiivsed, et me tasakaalu mõttes avaldasime ka eurokriitikute arvamusi ja nende tegemisi kajastasime, aga tõesti noh lihtsalt tasakaalustamise mõttes, et oleks debatti ja vaidlust. Toimetuse ise oli euro pooldaja. Ja.. mis ma tahtsin öelda... ja et noh kui see asi siin käis siis me tutvustasime neid üritusi mis siin palju igal pool olid, need bussid ja õhtud ja kohtumised ja eurotelgid ja kõik et neid asju tutvustasime

Kuidas sa ise suhtusid EL-i enne referendumit?

Positiivselt. Kogu aeg.

Kuidas hääletasid referenduml?

Poolt.

Kuidas sa praegu suhtud EL-i?

Hästi. Minu meelest on see täiesti normaalne mis toimub, et väga naljakas oleks kui me siin oleksime üksipäini, mingi väike killukene. Noh ei ole... ma ei kujuta ette.

Aga palju sa praegu EL-ist või sellega seonduvast kirjutad?

Tegelikult ma isegi tahaksin rohkem kirjutada, sest et kui ma ... EL muutus minu jaoks ka, kui ma Brüsselis, bürokraatia värk, muutus mulle nagu arusaadavamaks kui ma käisin Tunne Kelami kutsel seal Brüsselis ja kui me käisime seal euroopa komisjonis, kohtusime Siim Kallasega ja siis seal parlamendis ja kõik nende Eesti esindustega rääkisime kes seal kõik

olid, põllumajandusesindajad ja kõik kes seal olid ja see asi nagu sai arusaadavamaksja ausalt ma tahaksingi rohkem sellel teemal kirjutada aga paraku lihtsalt pole aega ja et sa pead..., muud asjad, niisugused kiired uudised suruvad sul peale ja sa ei saa... ma olen tahtnud teha ja ühe korra tegin ka euro uudise, niisuguse rubriigi kohe, kui olid niisugused need mingid hästi inimesi puudutavad uudised olid seal.. et ma ei mäleta, mis seal olid, no midagi no väga igat ühte isiklikult puudutavad, mingid koolisööklad ja midagi ma ei mäletagi nüüd enam praegu enam. Midagi võiks olla tõesti, nad saadavad meile ka eurouudiseid mis seal arutatakse ja tegelikult oleks täitsa huvitav need debatid ja asjad Ega Eestiski ei ole see euroteema kajastamine kuigi hea, mida sa siis veel maakonna lehest tahad. Et ei ole ... aga midagi võiks olla, huvitavaid asju sünnib seal.

Kui kirjutaksid rohkem, või kas või need, millest praegu kirjutad, et mis teemal need on või mis žanris?

Ega ma ei olegi... on seesama see rubriik, mis me tegime, see eesti esinduse või see eesti toimetuse või ma ei mäletagi mis seal olid selle pressiteate põhjal mis seal olid ega ma ise ei olegi mingit initsiatiivi algatanudki, et ma ise oleks käinud seal koduleheküljel ja uurinud mis seal toimub, ja aga et võiks ju, noh ma tegin põhjaliku ülevaate sellest lugejatele, ma püüdsin anda ülevaate sellest käigust ja kuidas see asi seal toimib ja et kui ma seal käisin tegin vist kaks lugu, ühe intervjuu Siim Kallasega ja ühe tutvustuse ka veel. Minu jaoks see oli tohutu huvitav. See sama kõik, see elu seal võiks olla meile ka eeskujuks ja et aasta tagasi ma käisin seal, siis Siim Kallas rääkis ametnike eetikakoodeksist ja nüüd alles ma kuulsin, et hakati sellest ka nagu meie pressis ka rääkima ja siuksed huvitavad arengus olid seal. Algas ... läks juba meelest ära.

Mulle meenub, et mingil perioodil oli suur uudis see kui kusagil euroraha eest mingi laut püsti pandi. Seda oli nagu hästi palju vahepeal.

A see ka oli jah. Jaa seda tuleb hästi ette tihti uudistes, et sa kajastad mingit asja, mis on tehtud eurorahaga. Mitte ainult laut, vaid kõik need arenduskeskuse asjad, mis siin on, ja mingid haridusprojektid ja palju, palju asju on ju ja kõik on kuidagimoodi eurorahaga seotud või lootusega et saame euroraha.

Aga kui sellest kirjutada, kas see siis ei või mingil määral mingit positiivsust edasi kanda?

Miks ka mitte. Ikka on kuulda koguaeg, et sealt eraldati seda raha ja seda raha ja. Alles siin oligi ju see, mis meil siin viimane uudis oligi siin paar päeva tagasi, et veevärgil siin hind tõuseb, et suur europrojekt. Neid asju on küll, neid nagu ei oskagi enam EL-iga seostada, et need on nagu nii tavalised.

Ise näiteks tahaksin, mis mul endal on, tohutult kirjeldada ja inimestele rohke rääkida, seesama see loomade kohtlemise seadus, see on minu meelest nii huvitav, et niisuguseid asju tutvustada. Või siis need juhiload. Kui ma Brüsselis käisin, siis oli, et miks, saad ka taustast aru et kuidas seal see kooskõlastamine ja kõik käib, et seal vist EL tahtis kehtestada juhiload, praegu on vist seal vanades euroopa maades juhiload eluaegsed nüüd tahetakse teha et juhiload vahetatakse iga kümne või ma ei tea mis aasta tagant välja ja siis ma sain aru, et miks sellele väljavahetamisele on nii suur vastuseis, et vanad proud ei taha juhiluba välja vahetada, sest nendel on seal peal oma nende noorepõlve pilt, et nad ei taha sinna oma vanapõlve pilti j sellepärast, ja nende maadesaadikud eks ole hoolitsevad oma valijate eest ja käituvad oma valijate soovide järgi ja kah niimoodi puksis aga nüüd siis vist ikkagi tuleb see vahetamise värk ja kõik. See on ikka niivõrd huvitav ja nii inimlik, et minu jaoks on just kõik see EL siukene noh olnud ebainimlik tsunfi klanni asi, et kõik räägivad oma asja, mingit oma terminoloogiat ja midagi nad seal ise jagavad ja nad ei oska seda teistele tutvustada ka. Minu jaoks see, et ma seal ise käisin ja nägin, näiteks sedasamagi et mammid ei taha oma vanapõlve pilti sinna juhilubadele, sai nagu inimliku asja ja nagu lähedasemaks. Niimoodi peakski seda asja kajastama.

Kuivõrd oli enne referendumit aega sinu töös EL-i teemadega tegemist?

Mina ei tea, mina ei mäleta küll, et oleks olnud piir enne referendumit ja pärast referendumit. Et EL oli juba enne juba tükk aega enne seda referendumit. Meie igapäeva elu üks osa. See oli ikka üsna selge, et me sinna läheme ja ma ei oskagi määratleda seda aega niimoodi, et mis enne teistmoodi oli ja mis pärast siis teistmoodi oli.

Kas teemade valik on enne referendumit ja peale referendumit muutunud?

Ütlen jälle, ma ei tunnetata seda piiri. Minu jaoks, ja võib-olla ka meie toimetuse jaoks, oli ka see referendum ikkagi formaalsus, et olime ikka enne juba seal Euroopas.

Kuivõrd sa teemasid valides toona tundsid, et sa mõjutad midagi, kas üldse tundsid, et mõjutad?

Arvan, et kuna olin ise EL poolt, siis ilmselt oma lugudega ka kas teadlikult või alateadlikult proovisin neid positiivseid pooli esile tuua.

Aga mõjutas see ka näiteks inimeste otsust või sedagi, et kas hääletama minna? Palju sa ise tunnetasid seda?

Ikka tahad mõjutada, miks sa muidu kirjutad. Või vähemalt tahad anda inimestele infot ja abi, et otsustada õigesti. Muidu pole mõtet ju ka kirjutada.

Kuivõrd võisid ajakirjanduses ilmunud artiklid mõjutada referendumil osalejate otsust?
Ma arvan, et kindlasti mõjutasid. Et ikkagi ajakirjandusel mingi oma mõju on ja

Aga kuidas nad võisid mõjutada seda otsust?

Ma arvan, et informatsiooni jagades ja kajastades, mida erakonnad ütlevad ja kui siin need kõhklevad erakonnad tulid, ütleme see Keskerakond eitas ja Rüütel kutsus üles, ta tegi seda ajakirjanduse vahendusel ju, see läheb ajakirjanduse kapsaaeda ju, et kutsus üles referendumil poolt hääletama. Et ikkagi, mul on raske hinnata, et kui palju või mitu protsenti võis see mõjutada. Selleks on need uuringufirmad.

Aga ilmselt siis positiivsuse suunas?

Nojah, tulemus oli positiivne ju.

Meenutage milliseid referendumi eelseid kampaaniaid mäletate?

Kuna oli suvi, oli soe ja igasugused need telgid olid. ja eal telkides mürtsus muusika ja mäletan, et jagati igasugust nänni, lapsi oli seal palju, pensionäre oli seal palju. Tulid seal saama õhupalle ja pastakaid ja ma ei tea mis asju seal kõik veel jagati. Euroopa Liidu kohta oli seal , selline imepisike raamat, mingi ma ei tea, sinu õiguste kohta ja kõik need haigekassa kaardid ja mis seal olid, et Hästi palju rahvast käis seal küll, võeti nänni ja ka neid prospekte ja kas neid pärast üldse loeti või ei loetud seda ju ei tea.

Mäletad sa milliseid teemasid kampaaniates puudutati?

Praegu ei tulegi nagu meelde, üsna praktilisi asju ju räägiti, et kuidas see seesama haigekassa sul on kui sa lähed reisima ja see töö värk on seal, et kuidas see töajõuturg avaneb et kes lubab seal oma riigis töötada ja kes ei luba ja, ja nendest ju. Ja muidugi oli ju see suhkrubuum,

kuidas seda suhkrut kokku ostetakse. See oli ajakirjanduse maiuspala ju, näidati kuidas suhkrukotti tassiti. Meie ka kirjutasime, et suhkur on otsas ja siis juba sool otsas ja.

Kas oli veel mingeid teemasid mis ajakirjandusse jõudsid, kampaaniatest just? Kas jäeti üldse välja midagi, mõni teema?

Ilmselt see oli, seda ei adunud ajakirjandus ega keegi, et väga tõsiselt, et mis saab või keegi ei uskunud, et see suhkrutrahv saab et see nii tõsine tuleb. Et see oli rohkem selline naljanumber ja uudis ja huvitav asi, aga et see on niuke tõsine asi, seda ei rääkinud keegi. Et see võib nii jamaks minna.

Aga mingit muud teemat, mis läbi kampaaniate ajakirjandusse jõudsid?

Ei mäleta.

Milliseid mõtteid kampaaniad sinus tekitasid?

Noh kampaania nagu kampaania ikka.

Aga kas nad mõjutasid sinu kirjutamist näiteks?

No nad andsid mulle tööd. Kui siin oli järjekordne euroüritus. Ikka püüdsime neid jõudumööda kajastada. Aga ma arvan, et igale poole me ei jõudnud ka, kus tehti. et ...ei tea.

Aga suudad sa näiteks kirjeldada, mille järgi tegid sina valiku sellest teemade massist?

Ikka nagu iga teise loo puhul, et mis inimesi mõjutab ja mis inimestele tähtis on, et kuidas nemad peaksid nüüd käituma, mis nende elus muutub, mida nad peavad teadma kui nad ühte või teist asja teevad. Püüdsime olla, nii palju kui suutsime info jagaja ja abistaja.

Kui sa nüüd mõtled terve meedia peale, mitte ainult sinu lehele, et kas ja kuivõrd oli Eesti meedia juba enne referendumit otsustanud kas Euroopa Liidu poolt või vastu?

Noh see meedia oli ikka EL-i poolt, tervikuna. Jälgiti küll tasakaalustatuse printsiipi ja anti sõna ka vastastele, aga meedia ise oli noh positiivselt meelestatud.

Aga ajakirjanikud, saab neid üldse lahutada meediat ja ajakirjanikke.

No jah, ajakirjanikud ju teevadki seda meediat ja määravad selle pildi.

Valitsus oli mäletatavasti võtnud seisukoha, et Eesti peab EL-i liituma ja tegi ka vastava kampaania selle kohta. Mida sina sellest arvasid?

Õigesti tegi ju mu meelest. Mis ta ikka muud oleksidki pidanud tegema.

Aga mida teised ajakirjanikud arvasid? Nii palju kui sa näiteks suhelnud oled või mäletad?

Ei tea, ei mäleta.

Kas toimetuses oli üldse toona mõni EL-i vastane?

Võib-olla olid niisugused, noh, põhimõttelised skeptikud, kes alati kõiges kahtlesid. Ma ei mäleta.. Aivar võib-olla või Karnau kes nagu lihtsalt kahtlesid ja olid väga kriitilised kõige suhtes, aga kui palju nad euroskeptikud olid ma ei tea.

Aga kui palju see mõjutas toimetuses ka valitud teemasid näiteks või tekitas debati?

No ikka ju vaieldi mingite asjade üle ja kõik oli ju uus ja võõras ja. Ma usun küll, et vaieldi.

Eesti jagunes referendum eelsel ajal väga konkreetselt kaheks, pooldajad ja vastased, kuivõrd sina nende, emma-kumma poolega, end samastasid? Olid sa rahul sellega, mis nad tegid ja rääkisid?

Iga pool tegi seda mis ta tegema pidi. Vastased käisid ja selgitasid oma seisukohti ja. See mis nad rääkisid oli ju päris hirmutav ja õudne, ma mäletan ja pooldajad rääkisid pooldajate juttu ja ma ei tea.

Samastasid sa ise end ühe või teise poolega?

No ikka, pooldajatega.

Aga oli see samastamine lihtne?

Oli, Minu jaoks oli lihtne, sellepärast juba, et juba sellest hetkest kui hakati rääkima või kui me juba vabaks saime, siis sellest hetkest peale me ju tegelikult me kuulusime juba ELi minu seesama kirikuõpetajagi, ma ei mäletagi mis ajast siis, aga kui seesama Haapsalu asutati, siis juba oli see EL siin, kui see Vatikan korraldas siin Haapsalus neid asju ja tegelikult me oleme koguaeg ELis olnud, 50 aastat olime ainult eemal. Minu jaoks ei ole see pole alternatiive ja valikuid. Kõik on hästi mu meelest.

Kirjelda pooldajaid ja vastaseid, millised nad olid?

Vot, see on täiesti subjektiivne... Mulle tundub, et vastased olid niisugused inimesed, kellel olid ühiskonnaelus ambitsioonid, aga need, nad olid nagu kuskil mingid underground või sellised väikesed nagu iseseisvuspartei siuke väike partei või selline nišši, nišši, niššitoode või see vastasus. Et kes tahtsid nagu ühiskonnas kaasa rääkida, aga selle peavooluga nad ei, noh neid polnud kaasa võetud või nad polnud läinud ja siis nad püüdsid ka nagu pildile jääda ja tähelepanu köita ja siis tulid välja oma selle eurovastasusega. Minu meelest olid nad sellised inimesed. Või siis ka sellised olid ka pettunud ja rahulolematud või kes ütlesid, et kas me sellist Eestit tahtsimegi. Kes olid ka kõiges pettunud ja kõige vastased ja olid siis ka ELi vastu. Aga noh niisugused normaalsed ja terve mõistusega inimesed olid ikkagi Euroopa Liidu poolt. Tõesti ei ole ju alternatiivi.

Kas praeguseks on muutunud eurovastaste ja pooldajate tunnused?

Ega praegu ju ei ole eriti kuulda, eurovastaste hääl on üsna vaikseks jäänud. Ega neid eriti kuulda ei ole. Nad võiksidki olla, mõnes mõttes oleks päris huvitav, et seda eurokriitikat kuuleb juba suhteliselt harva juba ka, et noh võiks natukene rohkem olla, noh normaalset ja argumenteeritud kriitikat.

Kas sa ise tahaksid vahendada seda kriitikat?

Jaa, kui oleks keegi kes tarka juttu räägib, alati.

Nüüd selle kolme aasta jooksul, mis me oleme nüüd ametlikult ELis olnud, kas sina oled rahul, kas sinu ootused on täitunud?

Jah, mina olen rahul. Ma ei tea kui palju selles on Euroopa Liidu osa, kui palju on meie enda majanduse ja käekäigu osa, aga kuna meil on elu on hästi läinud, siis pole ka põhjust ELis kahelda või viriseda. Kuigi kui meil oleks majanduskrahh tulnud või ma ei tea, võib-olla oleksin siis selle ELi kaela ajanud, no ma ei tea.

Aga ähvardavad ju sellega.

No ähvardavad jah, aga ma ei tea, eks siis näeb.

Aga kuidas teised ajakirjanikud sinu meelest praegu EList arvavad?

Ma ei tea, see EL on juba niisugune tavaline asi või selline igapäevane asi. No mida sa ikka hammaste pesemisest arvad või iga päev ilmuvatest ajalehtedest või. See on nii tavaline, juba

nii loomulik osa. Kord on natukene parem, kord nad teevad seal mingit jama jälle, mingid korruptsiooni asjad tulevad välja. Noh elu, elu on selline.

Kui praegu tuleks uus referendum, et kas jätkata ELis või mitte. Kuidas hääletaksid?

Midagi pole muutunud, ikkagi poolt. Meil ei ole valikut, ida või lääs.

Milline on töökorraldus toimetuses? Kas saad ise valida millest kirjutad ja kuidas kirjutad?

Põhimõtteliselt küll. Ma saan ise valida sedavõrd et kui elu mulle asju ette toob. Võib-olla ma tõesti tahaks kirjutada lilledest ja liblikatest, aga elu toob ette mulle noh veevärgi hinnatõusu noh. Et ma ei oska öelda .

Palju sa näiteks toimetuses otsustad millest teised toimetuses kirjutavad?

Aga mina vist suhteliselt vähe. Noh ikka aegajalt ütlad, et sellest võik kirjutada või sellest

Aga peatoimetajaks oleku ajal siis otsustasid rohkem?

Ma vist küll. Tähendab, et ma proovisin vähemalt, et ma niimoodi küll ei lase ajakirjanikel kirjutada, mida nad ainult ise tahavad. Viies lugu juba ilmub seda Maie Matvei, sellest Abruca lugudest, lugu meil lehes. Ma arvan, see on liig mis liig.

Kes toimetuses otsustab millistel teemadel lugusid kirjutatakse?

No ajakirjanikud ja peatoimetaja.

palju peatoimetaja sekkub, et vot nüüd sellest e kirjuta või või on ikkagi ajakirjanikel üsna suur oli millest nad kirjutavad?

Et noh ma kujutan ette, et põhi, et see teema on, peatoimetaja ütleb, et sellest me ei kirjuta, et noh teema pärast. Ei ole sellepärast, et me kardaksime või niimoodi. Lihtsalt tuleb valida paratamatult, mis on aktuaalsem, mis on kiirem ja selle järgi valitakse. Seda küll ei ole, et noh et umbes, see on meile sümpaatne, sellest me ei kirjuta või või noh midagi niisugust. Ma ei tea, ma ei oska seletadagi. Lihtsalt, mis on aktulaane, mis on meile jõukohane, mida me jõuame, kui palju meil on ruumi, palju meil on inimesi tööl, ja noh, niisuguseid valikuid teeme, mitte niimoodi et see on meie sõber sellest me ei kirjuta.

Kuidas näiteks praegu teie toimetajate poolt Euroopa Liidu teematika vastu võetakse või palju seda on?

No vähe ikkagi. Vähe, sest me oleme kohalik leht. See tahab ikkagi, et sa jälgiksid pidevalt mis seal toimub, oleksid kursis ja et suudaksid nagu inimlikult seda ikkagi kõike vahendada just nagu inimesele, inimese tasandil. Et mis seal otsus, kuidas on seal otsus inimese elu mõjutanud, mis see otsus või. Sellel ei ole väiksel toimetusel jõudu ja ma arvan, et isegi suured toimetused on noh ala... alamehitatud või ala, et ka suurtes toimetustes on see Euroopa Liidu teema ala alakäsitletud.

Aga kas see on nüüd puht sellepärast alakäsitletud, et ei ole nagu ressursi või võib-olla ei ole teema lihtsalt atraktiivne?

Ma ei tea. Seal... et lihtsalt võib-olla ei ole endale ka selgeks tehtud, et mis seal toimub või kuidas. Või ma ei tea, et kui keegi tuleks ja huvitavalt räägiks ja tõesti tahaks seda teha, et siis oleks seal igast asju seal ma kujutan ette kirjutad ja rääkida. See on huvitav teema ju. Ja mis seal kõik toimub aga minu meelset see sama see mis seal AKs on see erikorrespondent ja seal on sihukesed juhuslikud teemad ja mingit niisugust järjepidevust ja seda ei ole. Kaootiline on mu meelest.

Aga on kuidagi võimalik kirjutada või kuidas peaks kirjutama, et see teema nagu atraktiivsem oleks toimetajatele just ja ajakirjanikele?

Jah, see ongi see, et see on selles mõttes nagu raske teema, et ta on, et ta on ikkagi jäänud selleks, et ta on nii spetsiifiline kuidagi ja bürokraatlik ja et sa seda, et sa lugejatele seda selgeks teeks, et sa pead seda hoopis kuidagi teise igapäeva keelde tõlkima. Ja see on suhteliselt raske ja ja tüütu töö. Et see on nagu selline, mu meelest selline misionääri misjon, et need, kes Euroopa Liidu teemal kirjutavad, need on niisugused misjonärajakirjanikud. Et nad teevad nagu misjoni tundest seda tööd.

Kas toimetuses on nagu ütleme jagatud ka, selles mõttes, et kes kirjutavad Euroopa Liidust? On nad nagu pigem kindlad inimesed või on see nagu läbisegi, et kõik kirjutavad? Kuidas teema sulle kätte tuleb?

Meil ei ole valdkonniti tööjaotust. Aga noh paratamatult inimeste noh eelistused oleneb, kes kirjutab rohkem kultuurist ja aga siis ta võib ka kirjutada sellest samast mingist eurorahadega tehtud mingist kultuuriprojektist ja asjast.

Et see on nagu teemavaldkonniti?

Jah, jah.

Ma kujutan ette, et kui on tõsti on noh tõesti suhteliselt spetsiifiline ja ta jutt on niisugune asjassepühendamatul väga raskesti arusaadav et noh kui tuleks näiteks tuleks toimetusse siuke kutse, et tuleb mingi Euroopa Liiduga seotud seminar, noh, ega ta ahvatlev ei ole. Ma ütlen et see on niisugune missiooni värk, et sa tunned, et no ahahh seal midagi huvitavt võib olla ja olulist ja nüüd ma lähen, ja kui lubatakse minna ja kui sul on aega minna ja kõik aga. Aga ta niisugune ei ole kuhu sa ummisjalu tormad ja et oi kui tore ja et oh ma saan siit vägevaid uudiseid.

Sina läheksid sinna, ma saan aru?

Aga ma ei tea, mitte ka iga kord. Aga kui võimalus on ja kui midagi huvitavat ka tõesti on et et , noh ma tõesti noh mulle tundub, et see on tähtis ja sealt saab huvitavat materjale ja huvitavat teemat rohkem.

Kas teised toimetuse ajakirjanikud ka läheks?

Ma ei tea, see on selline missiooniküsimus.

Kas neil on see missioon selle koha pealt?

Ma ei tea, küsi nende käest. Ma ei oska öelda.

No teile on ju tulnud ju siukseid kutseid mingitele seminaridele ja asjadele, et siis on ju koosolekulgi näha, et kes tahab minna ja kes mitte?

No aga eks väike toimetuse saab üldse ju vähe väljas käia ja igasugustel seminaridel ja pressikonverentsidel. See on ikkagi Tallinnast eemal ja kõik, et see on ka väikese toimetuse häda ja õnnetus, et sa oled siin, oma väikses ringis.

Millistest infokanalitest ajakirjanikud Euroopa Liidu kohta infot saavad?

Ma ei oska kõigi nimel rääkida.

Kust sina infot saad?

Mingid pressiteated tulevad ja siis tulevad sealt need ülevaated, sealt Brüsselist Eesti toimetusest, aga enamasti pole mul aega neid lugeda. Teistest ajalehtedest. Et ma ise nendel lehekülgedel kondan väga harva ja otsin ise sealt uudist.

Et pigem nagu taustainfoks?

Jah, just et taustainfot uurid, kui teed midagi.

Aga kas siis ei ole oht, et see info on nagu kallutatud ja manipuleerimis, mille sa nagu vastu võtad ajakirjanikuna.

Eks muidugi ole, sest ma ei valda seda teemat ju. See on minu jaoks üks episood ainult ja selge see, et ma käsitlen seda kitsalt ja, ja kriitika vabalt võibolla.

Kui palju oled käinud või kui palju on keegi siit toimetusest käinud EL-iga seotud koolitustel või reisidel?

Ma arvan, et praeguses toimetuses on neid vist kaks vaid järele jäänud, aga üldiselt ma kujutan ette, et ikka igas toimetuses on käidud.

Palju sina näiteks käinud oled?

See üks kord, seal Brüsselis jah. Aga mingeid muid asju... ma ei teagi.

Aga mingeid koolitusi?

Ma ei kujutagi ette, mida koolituse all mõelda. Niisugust ajakirjaniku koolitust ma nagu Euroopa Liidu teemal ei mäleta. Aga kui et on mingid muud koolitused siin, sa käid neid kajastamas, et on mingid noh mittetulundusühingutele on mingid projekti kirjutamise koolitus, sa oled ka seal ja uurid ja noh mingid sellised asjad.

Mis on Euroopa Liidust kirjutamise eesmärk, praegu?

Noh, aga mis kõige muu kirjutamise eesmärk, et ikkagi sa teavitad, aidad inimestel paremini orienteeruda, mis toimub. Et aidad neil langetada otsuseid, et nüüd kell kukub, kirjutage projektid või, et tehke seda või tehke toda.

Aga kuidas sulle tundub, et kuivõrd tähtsaks peetakse üldse debati tekitamist Euroopa Liidu teemal? Või ütleme sellega seonduval teemal.

Ei, noh, iga debatt on ju tähtis ja kui on siin, eks siin ole ka igast asju ju debateeritud. Debatt käib ju demokraatia juurde.

Aga on seda nagu piisavalt?

Ma ei oska selle kohta öelda.

Kui mõtled üldiselt nüüd ajakirjanduse peale, et mis nagu sulle silma hakkab, et millest ajakirjandus nagu tavaliselt kirjutab Euroopa Liiduga seoses, et saab nagu mingid teemad võibolla välja tuua?

Tavaliselt...

No mis nagu rohkem silma hakkab?

Ütleme viimasel ajal võibolla on sellest energia asjast kirjutatud, noh jah, võibolla põllumajandusest ja põllumajandustoetused ja, töö vaba liikumine. Noh nüüd valimistega seoses olid need Eesti saamine Euroopa viie jõukama riigi hulka ja. Ma ei tea. Mis sa küsisidki, ma juba unustasin ära.

Ma küsisin, et millest ajakirjandus tavaliselt kirjutab Euroopa Liiduga seoses.

No üldiselt mulle tundub see on ikkagi raha, palju me sealt raha saame ja kas meil on oma osalust ja kas me jõuame seda raha ära kasutada ja kus me seda kasutame. See on kõige üldisem vastus, mulle tundub.

Aga mis sina sellest arvad?

Noh raha on elu tähtis...me saame palju raha sealt Euroopa Liidust, ja seda, kuidas seda kasutada, no see on ju väga tähtis ju et see, tohutult kahju oleks ju kui need miljardid, miljardid, mis me saame, lihtsalt ära raisataks. Selles mõttes on seda debatti isegi vähe olnud, et ajakirjandus ei ole nagu kah olnud piisavalt agar. Seesama, et ei ole neid oma euroajakirjanikke, kes teemat valdaksid, kes järjepidevalt noh tegeleksid sellega. Et seesama see, mis siin on need suured, ma ei mäleta, mitu miljardit siin on mis siin järgmise seitsme aasta jooksul jagatakse, et valitsus midagi teeb, nikerdab, jagab kuskile, aga et seda eriti avalikustataks, või et käiksid mingid debadid, et seda nagu ei ole. Ja tavainimeseni see võibolla ei jõuagi, et niske rahalaev on tulemas ja kust me seda omaosalust saame ja et et.

Millisena tunnetasid sa oma organisatsioonis valitsevat seisukohta Euroopa Liidu osas enne referendumit?

Positiivsena.

Kus seda seisukohta kõige ena näha, tunda oli?

Ma arvan, et meie ühistes aruteeludes ja väljendus see meie juhtkirjades.

Kuivõrd üldse oli toimetuses sellel teemal juttu?

Ma arvan, et ühe ja teise teema puhul ikka oli. Kasvõi juhtkirja arutelulgi, et missugusele seisukohale toimetus jääb, et. Aga ma ei usu, et need olid väga kirglikud või verised või tulised või. No ju oli ikka neid ka sekka, aga no see oli ikkagu mu meelest oli see niisugune otsustatud asi ja ei olnud niisugune elu ja surma küsimus.

Kas väljaspool tööaega ei olnud see jututeemaks?

Küllap oli, aga mitte, mulle tundub, et see ei olnud mingi niisugune teema, mille üle nagu kirglikult vaieldi või et see oleks nüüd nagu jube, noh et kas nüüd sureme, seesama, et kas nüüd elu või surm, see oli ikkagi niisugune, mu meelest nagu ette otsustatud, see nagu minek.

Aga kuivõrd ühtisid sinu arvamused teistega, kirjelda nagu seda?

Ee, kellega teistega?

No, kellega sa üldse ümberringi suhtlesid, kolleegidega ja noh.

Noo, ikkagi, küllap oli neid ka, kes olid skeptikud, nendega mu seisukohad ei ühtinud. Kui ma nüüd mõtlen, siis mu tutvusringkonnas oligi üsna palju skeptikuid. Niisuguseid perekonnatuttavaid ja. Aga nemad on niisugused, kes on iga asja suhtes skeptilised. Ja eks me siis ikka vaidlesime ka. Võibolla kohvilaua taga. Et ... aga jah...

Mis sa tundsid kui arvamused lahku läksid teistega?

No mis sa ikka tunned. Ei no, sa pead ju arvestama, et igal inimesel on oma arvamus. Ja et kahju on kui su oma sõber noh teistmoodi arvab kui sina ja, aga ta on su sõber ja. See ei ajanud kedagi, mind küll kellegagi tülli, lõplikult või et oleks piike murtud.

Kuivõrd oli eri väljaanetel oma välja öeldud seisukoht, et kuidas EL-i suhtutakse?

Mis sa nüüd mõtled eri väljaandeid?

No erinevad väljaanded.

Aa. Oi seda ma ei oska öelda. No minul on küll tagant järele mulje, et nad olid poolt. Lehed ei varjanud üldiselt oma seisukohti. Või noh, jah, üldiselt positiivne oli.

Kas sinu väljaandel oli ka ametlik seisukoht ja milline see oli?

Positiivne, aga... ma arvan, et me ei varjanud seda positiivsust ka. Et me ei püüdnud väga sellist neutraliteeti säilitada, või noh niisugust me ei ole, või noh et me ei näita nüüd välja oma arvamust.

Aga niisugust konkreetset asja, et me oleme nüüd poolt ja hääletage poolt, sellist asja?

Ei mäleta, vist ei olnud. Aga ma ei imestaks kui see oleks ka olnud.

Kas kirjutasid ka oma seisukohale põhinedes ka arvamused?

Ei.

Miks?

Ma ei kirjuta arvamused tavaliselt.

Aga kuivõrd said sa oma artiklites arvamust avaldada? Kas sa tegid seda?

Noh uudises saad sa oma arvamust avaldada kuidagi alateadlikult või mingi teemavalikuga või kaudselt. Uudises ikkagi pead sa jääma või kajastama seda mida sa kajastad, mitte oma mõtteid.

Kuivõrd tunnetasid ajalehe või oma kolleegide poolt survet Euroopa Liitu suhtumise osas?

Ei tea küll. Kui siis võibolla see, et, et, et, et, et noh selline igav ja tuim teema, et ta ei ole nagu seksikas teema. Kui seda survena noh öelda. Et ega see, keegi ei kilju, või peatoimetaja ei hakka kiljuma, võibolla ma olin ise peatoimetaja sellel ajal, et ei hakka kiljuma kui inimene ütleb, et ma tahan Euroopa Liidust vat sel ja sel teemal kirjutada. Et noh, ma arvan, et see on niisugune tuim teema, et palju lugejaid ja suurt populaarsust sellega ei korja.

Samas jälle, nagu sa ennem rääkisid, et inimlikuks teha jne, siis nagu peaks ju korjama lugejaid?

Jah, jah, ma loodan ka, et aga, kuidas see sul endal õnnestub ja kas sa saad ja. Et et sealt nagu seda.. ta on siuke rahulik vaiksed teemad ju suhteliselt, et siukest sensatsiooni, pisaraid ja verd tuleb sealt harva, et noh selles mõttes ei ole ta niuke esikülje niisugune suur pisaralugu.

Milline on sinu toimetuses Euroopa Liitu suhtumine praegu?

Ma arvan, et see on positiivne. Et see on asi mille peale ei pea sa enam kogaeg mõtlema. Et see on nagu selline igapäevane, loomuoik osa ja. Et nagu täitsa loomulik.

Aga on see nagu muutunud ka nüüd, ütleme kolme kuni viie aasta jooksul?

No jah, ma arvan, et see kui me ikkagi lootsime. Noh üks asi on ikkagi see kui sa oled teel sinna ja sa lähed sinna ja siis noh niisugune väike väreelus ja võbelus on hinges ikkagi, et ah, et noh saaks ikka nüüd noh päriselt ikka sinna ja saaks ka sellesse klubisse ja kõik. Aga kui sa nüüd seal oled ja, siis see on niivõrd loomulik. Ja, et Eesti siin oma paipoisi rolli naudib ja noh päris uhke on olla Euroopa Liidu liige siin, Eestis.

Kuivõrd on praegu Euroopa Liidust toimetuses juttu või sellega seonduvast?

See ei ole üldse igapäevane jututeema. Harva.

Aga mis puhul see üldse võib tulla jutuks?

No kui on mingid sellised ekstra erilised asjad. Mingid ma ei teagi, mingi ekstraudis, ekstraasi. Noh mingisugune euronõue või tuleb jutuks või mingi europrogramm, mis põhjalikult nagu elu muudab või. Noh siis ta tuleb, aga. Aga me ie ole ka enamasti, vist ei harrasta enam meie seda, et noh kõike asju ajada nagu euronormide või euronõuete kaela või et noh, see aeg on ka nagu möödas. Kõike põhjendati, et euro nõuab ja euronormid ja et kõik.

Kuidas see siis nüüd pigem on?

Kõik on nagu kuidagi paika loksunud või et see need euronormid on nagu noh normiks saanud. Muidugi need euronormid tegid palju kahju ju kui need kõik väiksed poed ja kõik need põhimõtteliselt kinni kõik pandi ja sellest on ju tõesti korvamatu kahju. Kade meel on teistes riikides vaadata, kus väikesed poed kõik on alles ja meil nad kõik kinni pandi. Aga noh, needsamad euronormid on põhimõtteliselt omaks võetud ja nende üle eriti ei nuriseta, et nüüd nõutakse ja nüüd peab tegema ja.

On siin nagu maakonalehtedes ja üleriiklikes lehtedes vahet ka?

Loomulikult. Kui üleriigilised kirjutavad vähe siis, aga neil vähemalt välistoimetused ja kõik, maakonna lehtedes on ju veel vähem inimesi ja veel vähem võimlusi ennast selle teemaga pidevalt kursis hoida.

Kas maakonna lehed kirjutavad sel teemal vähem kui üleriiklikud, sinu meelest?

Oleneb, kindlasti maakonna lehed kajastavad vähem seda, mis Brüsselis toimub eks, aga et mis siin eurorahaga ja nednega tehakse, et summa summaarum võibolla maakonna lehed kirjutavad ikkagi rohkem. Iseasi kas seda tõesti esimesel pilgul EL-iga üldse kohe seostabki, et see on nii tavaline, et kõik mis tehakse siin, toimub ju suuresti Eli rahaga, mingid fondid ja kõik asjad. Kas inimesed seda enam nii väga aduvadki.

Mis see nurin aitaks?

Ja noh iga nurina taga on ju ka mingi põhjus, et siin praegu on Haapalus see veehinna tõus, et seda põhjendatakse sellega, et Euroopa, et vesi peab, me joogivesi peab vastama euroliidu nõuetele ja siis on vaja puhastusseadmeid ja ja ja jne aga noh mis siis oleks alternatiiv, et me saame sealt 80% või saame EL-i raha, eksole et joogivett korda teha, ega me tahaksime ju ka puhast vett juua ega me ei ole ju rahul pragu selle odava vee ja viletsa veega. Aga samas jälle on meil paha öelda, et näed et nüüd Euroopa pärast peab meil veehind tõusma. Et inimene ei taha mõelda, et kui me selle asja kõik oma raha eest peaksime korda tegema, et kui palju see asi siis veel kallimaks läheks.

Kui praegu Euroopa Liidu temaatikat ajakirjanduses vaadata, mis sa arvad, kas seda on piisavalt ja kas kirjutakse olulistest asjadest?

No ma ütlen, et ei ole piisavalt ja ei kirjutata. Noh. Võibolla kirjutatakse ka olulistest asjadest, aga see on fragmentaarne, see ei ole järjepidev. Ja noh sellepärast ma ei saa ka niisugust terviklikku pilti, mis seal toimub. Et minu meelest peaks olema rohkem neid euroajakirjanikke, kes neid kes sel teemal tegutsevad ja kes just noh tõlgivad selle kõik noh meie enda keelde ja teevad selgeks et kuidas miski asi meie igapäeva elu muudab. Praegu teavad asjadest ametnikud, aga tavalised inimesed eriti ei tea mis toimub või mis neid ees ootab. Noh niuke kauge värk. Omal ajal oli Moskva, nüüd see Brüssel.

Kas tunned oma lehes puudust mingitest valdkondadest, mida nagu ei kajastata piisavalt?

Euroopa Liidus või üldse?

Euroopa Liidus?

Noh ütleme, et kuivõrd üldse see maakonnaleht peaks seda Euroopa Liidu asja või tervikut või Euroopa liidu poliitikat ja seda kajastama. Kas see on üldse tema ülesanne. Ma arvan, et ikkagi natukene peaks olema. Paljud ei loe suur ehti ka. Et maakonnalehest peaksid nad

ikkagi mingi tervikliku pildi saama mis, nendest asjadest mis nende elu mõjutab. Sellepärast eaksid ka maakonnalehes need tähtsamad euro uudised ja euro asjad sees. Aga jah, on nagu on. Kas peaks elist rohkem kirjutama?

Arvan, et vähe kirjutatakse. Ja kui kirjutatakse siis kirjutatakse väheolulistest asjadest. Mulle tundub, et tähtsate asjade kohta ma ei saa piisavalt infot. Mulle tundub, et... tõesti minu silmapiiri avardas tohutult see ma ei tea poolteist tundi mis me seal Siim Kallasega rääkisime, kui ta rääkis millega el üldse tegeleb ja kui ma võrdlesin seda et kui vähe ma kõigest sellest teadsin. Siis on ikkagi see kohutav vahe, et ma saan tõesti vaid juhuslikke raasuke si sealt ja mul on raske tervikpilti kokku panna.